187448

Drasche

Lázár

A nő

és a

kigyó

N. M.

OSZK

OSZK

OSZK

Drasche-Lázár Alfréd

A Nő és a Kígyó

és egyéb elbeszélések

Rózsavölgyi és Társa kiadóhivatala

OSZK

DRASCHE-LÁZÁR ALFRÉD:

A NŐ ÉS A KIGYÓ

ÉS EGYÉB ELBESZÉLÉSEK

RÓZSAVÖLGYI ÉS TÁRSA KIADÁSA
BUDAPEST, IV. SZERVITA-TÉR 5.

o. hung.
550 00/20

187448
M.N. MÚZEUM KÖNYVTÁRA
L. Nyomt. Növedéknapló.
19 13 .év. 53 .sz.

2R

TEVAN ADOLF KÖNYVNYOMDÁJA BÉKÉSCSABÁN

A NŐ ÉS A KIGYÓ

Nem igen járok társaságba. Vagy engem untat, vagy, ami a rendes, én untatom. Nem vagyok au fait a társadalmi eseményekről, az eljegyzésekről nagy meglepetéssel veszek tudomást, mikor már széjjelmentek s valamely esküvő hirének rendesen akkor szoktam megörülni, mikor az illetők már el is váltak. Csodálkozva oktat ki a kegyelmes ur, — persze finom módon — hogy nem méltóságos többé s a politikus lesajnál, mert nincs tudomásom róla, hogy annak idején ő is megszavazta a nagyobb kvótát. Szóval, hasznavehetetlen tagja vagyok a társadalomnak. És mégis mozog a világ . . .

Annál nagyobb volt a meglepetésem, mikor Kosztolnayné meghitt vacsorára.

— Csak kevesen leszünk, — irta a nem annyira szép, mint szellemes asszony — inkább csak tollforgató ember és Quirinyi, aki, ugy tudom, régi jó barátja, a szép fiatal feleségével.

Quirinyi — nős? Most hallottam először. Még azt sem tudtam, hogy visszajött külföldi utjáról. Hogy pedig arra is ráért, hogy megnősüljön?.

Elfogadtam a meghivást, már Muki kedvéért. Muki megnősült! És nem tartotta érdemesnek,

hogy engem értesitsen! Vagy talán ez a szokás is kiment volna a divatból? Szégyeltem megkérdezni valakitől.

Mikor beléptem Kosztolnayné szalonjába, még nem volt ott senki. Ez is arra vall, hogy nem értek az általánosan elfogadott szokásokhoz. Elsőnek lenni! Milyen m e s q u i n!..

De nem bántam meg. Legalább megtudtam Kosztolnaynétól Muki házasságának történetét. Az asszony angol nő volt, akivel a barátom Nápolyban ismerkedett meg. A leány ugyanabban a penzióban lakott a mamájával, melyben Muki. Igen jól értették egymást s néhány hétre rá Rómában megtartották az esküvőt.

— Bennünket is meglepett a hir, — jegyezte meg Kosztolnayné. — A házassági értesitő már a befejezett tényről számolt be. (Megtudtam tehát, hogy ez még mindig divat.) Határozottan szerelmi házasság, Quirinyi maga mondta nekem, hogy a felesége — egy volt brit katonatiszt leánya — vagyontalan. Persze, ő ezt megengedheti magának s bizonyos, hogy az asszony nagyon szép!

Ebben a pillanatban érkeztek Bradasék, akik minden bizonnyal az elsők lettek volna, ha én nem előzöm meg őket, majd Öcsödyék és az öreg Serges, a jóizü humorista. Szentvicsné, a zsurjairól ismert két kor közötti özvegy Pirtóval érkezett, a kedves szinmüiróval, utolsóknak pedig Quirinyiék. Határozottan szép emberpár volt: a férfi magas, barna, okos tekintettel, nem keresett eleganciával, az asszony pedig nyulánk,

világos szőke, kissé érzéki vonásokkal a szája körül, nem egészen fiatal többé, de hóditóan szép. Mindjárt emlékeztetett valakire, mikor belépett, de nem mondhattam volna meg, hogy kit juttatott eszembe.

Mikor Muki megpillantott, nem minden zavar nélkül hozzám sietett s hogy elejét vegye a fölösleges kérdezősködésnek, igy szólt:

— Meg vagy lepetve, ugyebár? Nem akartam, hogy előbb értesülj az egészről, csak mikor személyesen bemutathatlak a feleségemnek! Most, hogy látod, tudom, hogy nem fogsz elitélni, akármilyen esküdt agglegény is légy!

Kezet fogtunk, én pedig pár banális szóval nyilvánitottam elragadtatásomat. Majd boldogan az asszonyhoz vitt és bemutatott neki.

Quirinyiné, mintha kissé zavarba jött volna, — de ez csak egy pillanatig tartott — aztán kedvesen elmosolyodott s nyugodt angol modorával mondta:

— Sokat hallottam már magáról. Férjem barátait az én barátaimnak tekintem s remélem, hogy gyakran fogunk találkozni.

Szája körül ismét az a különös vonás mutatkozott, amelyet már belépésekor megfigyeltem rajta. Most még jobban hasonlitott ahhoz a valakihez, aki nem jutott eszembe és ez nemcsak külső hatás lehetett, mert még a hangja és modora sem voltak ismeretlenek előttem. Ugy magyaráztam a dolgot, hogy az angol nőnek bizonyos tipusával állok szemben, amellyel már találkoztam életemben s ebbe belenyugodtam

volna, ha a háziasszony vacsoránál nem ültet éppen a Muki felesége mellé. Igy kénytelen voltam vele többet foglalkozni s minden szava, minden mozdulata uj, meg uj emléket keltett bennem, anélkül, hogy átlépték volna magatudatom küszöbjét.

Iparkodtam szép szomszédnőmet szórakoztatni s szóval tartottam, amennyire, mint e téren minden gyakorlat nélkül való ember, tudtam. Idegen lévén, az asszony nem is érdeklődött a legujabb szenzációs eljegyzések és esküvők iránt, hanem hálával fogadta, hogy olyan vidékekről és viszonyokról beszéltem, amelyeket személyesen ismert. Saját hazája kevésbbé érdekelte, mint Svájc, Francia- és Olaszország, amelyekben a legszivesebben tartózkodott.

— A télen elmenekültünk a köd és hideg elől; a nyáron pedig felkerestük a havasokat, — mondta. — Mindig oda kell menni az embernek, ahol épp kellemes az éghajlat!

— London is gyönyörü szép juniusban, — jegyeztem meg közbevetően, de az asszony mindjárt kiegészitette a mondásomat:

— Igen, ha az embernek pénze van!

Elmosolyodott, maga elé nézett egy pillanatig, aztán nagy, szürke szemét rámszegezve, igy szólt:

— Lássa, vannak olyanok, akik a pénzről kicsinylően beszélnek s ezek rendesen gazdagok. Aztán vannak olyanok, akiknek a pénz mindent jelent, akik azt hiszik, hogy pénz nélkül nem ér az egész élet semmit sem. Ezek az emberek

többnyire szegények s azok is maradnak mindvégig! Pedig egyiküknek sincs igaza, mert nem a pénz, hanem a vagyon teszi az embert hatalmassá s nyit ki előtte minden ajtót. A vagyont azonban csak a legritkább esetben jelenti a pénz. A föltalálónak a találmánya, az énekesnőnek a hangja, a birtokosnak a földje, a kereskedőnek a vállalkozási szelleme a vagyona, de — a pénz? Adjon egy ügyetlen embernek százezer fontot — és biztosan tönkre fog menni!

— Ebben lehet valami, — feleltem én — de akkor a női szépség a legnagyobb vagyonok egyike!

— Hogyne! — mondta Quirinyiné s fölvillámlott valami a szemében. — Csakhogy a legkevesebb nő tudja értékesiteni!

— Nagyságos asszonyom nem ezek közé tartozik, — akartam mondani, de nem tettem. Fölösleges malicia lett volna, de ezt nem tekintve, olyasmi történt, ami teljes mértékben lekötötte a figyelmemet. Szomszédnőmet evésközben a keztyüje, amelyet éppen csak a kezéről huzott le s összecsomózva a csuklójára tolt vissza, izgatta s gyors mozdulattal még jobban hátratólta. Véletlenül odatekintettem s ekkor a balkezén gyönyörü karperecet pillantottam meg, egy remekmüvü, ragyogó gyémántokból való kigyót, amely többször a karjára tekerődzött; a fejét pedig hatalmas rubint alkotta. De az asszony hirtelenül eltakarta a karperecet. Kissé elpirult s hogy figyelmemet másra terelje, élénken el kezdett velem beszélgetni.

Én azonban nem hallgattam többé rá, mert most már tudtam, kire emlékeztet engem az asszony: önönmagára. Istenem, s most, hogy ujra és ujra néztem, megfoghatatlan volt szemében, hogy nem kiáltottam már az első pillanatban el magamat: Ez Lucy Stanley!

Az emlékek egész halmaza tárult föl előttem s mindent, ami ehhez a névhez fűződött, még a másodrendü eseményeket is, — pedig több mint tiz esztendeje is telt el azóta — olyan tisztán láttam magam előtt, mintha tegnap lett volna.

Ott ültem a monte-karlói kis szállóban, velem szemben Lucy az anyjával, egy őszhaju, korrekt külsejü, uri hölggyel. Minden nap találkoztam velük, reggel, délben, este. Egyszer a társalgóban minden bevezetés nélkül megszólítottak. Azóta sokat voltunk együtt, a kaszinóban egy asztalnál játszottunk, aztán sétáltunk, kirándultunk a környékre. La Turbie! Cap-Martin! Saint-Jean! — Istenem, milyen emlékek! Egy szép napon Lucy egyedül jelent meg a reggelinél. Mamája kissé gyöngélkedett s arra kéretett, gardirozzam a leányt . . . Gardiroztam is. A hová addig hármasban jártunk, oda most már kettecskén mentünk. De ezzel nem elégedtünk meg. Nagyobb kirándulásokat tettünk, olasz földre, Bordigherába, egyszer meg a francia Cannes-ba. S ekkor történt. Lucy ebéd után olyan fáradt volt, hogy a szállóban, ahol megebédeltünk, szobát nyittattam. Fiatalok voltunk mind a ketten, nem gondoltuk meg, hogy mit

teszünk . . . S ugyanakkor pillantottam meg legelőször a kigyót. Állitólag az atyjától kapta, aki fiatal korában Indiában szolgált; ez pedig egy rajahtól, akinek megmentette életét . . .

— Mi baja? — kérdezte Quirinyiné s kedvesen mosolyogva, szájához emelte a pezsgős poharat. De egyszersmind ugy tekintett rám, mintha bele akart volna látni a lelkembe.

— Semmi, — feleltem. — Csak eszembe jutott, hogy milyen kicsi a világ. Mindig találkozunk . . .

— Az igaz, — hagyta rá az asszony, miközben még a szempillája sem mozdult meg. — De gyakran téved az ember. Nekem például olyan arcom van, amely, ugy látszik, nagyon el van terjedve. Már többször másnak néztek . . .

— Oh, ne higyje! Csak egy Lucy Stanley van a világon, — sugtam oda szomszédnőmnek, miközben fölemeltem a szándékosan leejtett szalvétámat, majd hozzátettem: — A kigyó már sok bajt okozott . . .

Az asszony összerezzent, de nyugodtan, halkan felelte:

— És mégis tultett rajta a nő. Mert a kigyó csak a nőt csábitotta el, — a nő pedig a világ urát, a férfit!

Majd koccintott velem s a legártatlanabb arccal, mintha a legbanálisabb dologról lett volna szó, azt mondta: — Ön gentleman. Remélem, hogy a régi emlékekkel ez is eszébe jutott!

— Férjének jó barátja vagyok . . .

— Annál inkább remélhetem öntől, hogy nem fogja megfosztani barátját egy illuziótól, amely boldogságát jelenti. De magát az életét talán!

Ezzel a jobboldali szomszédjához fordult s azt néhány pillanat alatt belevonta a legélénkebb beszélgetésbe.

Én pedig elgondolkoztam s néztem a barátomat, aki vigan, gond nélkül csevegett a házi-asszonnyal.

Ismét Cannes jutott eszembe . . . Öreg est volt, mikor hazaértünk. A mama szobája előtt nem birtunk elválni egymástól. Ott álltunk, egymás kezét szorongatva, boldogságunkról suttogva. Pedig már akkor tudtam, hogy Lucy nem volt az, aminek néztem. Csalhatatlan bizonyítékaim voltak . . .

De mit törődtem én akkor ezzel a kérdéssel? Édes mámortól körülfogva, fölmentem a szobámba s mikor lefeküdtem, . . . hittem, hogy a világ legboldogabb embere vagyok.

Másnap aztán rombadőlt minden. A mama magához kéretett s ünnepies arccal fogadott. Rosszat sejtettem. Közölte velem, hogy a leánya mindent elmondott s annak a reményének adott kifejezést, hogy ismerem kötelességemet.

Elvegyem Lucyt? Ez azok után, amiket tudtam, ki volt zárva. Ki is jelentettem, hogy: nem. De hozzátettem, hogy a kérdést remélhetően egyébként rendezhetjük. A mama kifakadt, Lucy sirt, de meglett a kiegyezés. A monakói fejedelemhez illő leckepénzt fizettem s mindnyájan elutaztunk Monte-Karlóból. Én, mert nem ma-

radt pénzem, Stanleyné és a leánya, mert volt...

Bizonyára többen voltunk, akik léprementünk, de egyikünk sem annyira, mint szegény barátom. Vagy talán tudta volna s mégis...

Nem. Ő nem tudta. Én pedig nem mondhattam meg neki. Hogy is mondta Lucy? Illuziója élete boldogságát, talán magát az életét jelentette.

Muki gazdag ember volt, de nem a pénze révén... Egész vagyona a hite volt.

A FEKETE GYÖNGY

Szép, kellemes őszi nap volt s meglátszott Páris utcáin, hogy ismét megkezdődik az élet, ha ugyan szűnetelt valaha ebben az örökké lázasan lüktető metropolisban.

Galánthay Sándor gróf, az elegáns fiatal diplomata, akivel hosszu idő után ismét összehozott a véletlen, most, hogy szerencsésen kitöltötte volt három évi számkivetését Délamerikában, utban hazafelé, Párisban feleleventette emlékeit. Öröm volt ránézni. Ugy élvezett mindent, mint aki legelőször szivja tele tüdejét párisi levegővel, az autotaxik gőzével együtt.

Betértünk Prunier-hez, osztrigás villásreggelire. A vendégek és pincérek között a kis falépcsőn felfurakodtunk az első emeletre s az osztrigák istene nagyon szerethetett bennünket, mert mindjárt az első szobában találtunk üres asztalkát. Helyet foglaltunk s gourmet barátomra bizva a menü összeállitását, szemügyre vettem a társaságot. Azonnal feltünt a szomszédban egy szép szőke kokott, aki kisérőjével, magas, sápadt, feketehaju férfival egy tányérból óriási epret fogyasztott.

Sándor is rögtön észrevette a turbékoló párt,

de mikor másodszor odanézett s tekintete a férfira esett, kissé elkomolyodott, mintha keresne valamit emlékezetében. Az idegennek pedig hirtelenül elment a kedve az epertől, hölgyének a fülébe sugott valamit, aztán kiment, mire nemsokára rá, sajnálatomra, a kis kokott is követte.

— No, ez gyorsan elillant, — mondta Galánthay nevetve. — Tehát mégsem tévedtem!

— Kik ezek? — kérdeztem.

— A hölgyikét nem ismerem, — felelte Sándor, — csak a férfit. Valami gróf Obulinsky Fedor, akivel annak idején, mikor még itt voltam a nagykövetségnél, estélyen találkoztam a szép Delaroque vikontessz házánál. Állitólag az orosz nagykövet neuveu-je volt. Csodálom, hogy ilyen alakok szabadon futkoshatnak! Mert hogy azóta nem próbált volna többé szerencsét — ?

— Hamisan kártyázott talán?

— Ez is kitelik tőle, de erről nem tudok. Más valaminek voltam tanuja, egy izgalmas jelenetnek, amelyet sohasem fogok elfelejteni! Erről eszembe jut különben, hogy feltétlenül elmegyek s megkérdem, itthon van-e már Delaroquené. Nagyon kedves, bájos asszony! Nem ismered? Majd bemutatlak neki. De amig behozzák az osztrigát, elmondom neked az esetemet Obulinsky Fedorral.

Abban az időben történt, mikor a marokkói zavarok miatt kissé feszült volt a helyzet az összes európai kabinetek között. A németek féltékenyen nézték a francia és angol kormányok közt folyó titkos tárgyalásokat s mi magunk,

akik londoni nagykövetünk révén körülbelül tudtuk, hogy a vitás kérdések egész komplexuma nemzetközi konferencia elé fog kerülni, ami aztán csakugyan az algezirászi megállapodásokhoz is vezetett, inkább csak páholyból néztük az eseményeket.

Nem hinnéd, milyen mulatságosak ilyenkor és érdekesek a különben oly unalmas társadalmi összejövetelek, mert mindenki meg akar tudni valamit a másiktól s igyekszik eltitkolni, amit tud. S mivel a szép nem szereti a beszédet, a titkot pedig gyülöli, világos, hogy a legértékesebb diplomáciai információkat neki köszönhetjük.

Delaroque vikontessz szép palotája a Boulevard Saint-Germain tőszomszédságában, volt akkoriban a diplomáciai társaság főtalálkozóhelye. Ott folytak a legérdekesebb beszélgetések, ott esett egy-egy ártatlan szó, amely aztán a kellő kommentárral ellátva, néhány óra mulva már valamennyi külügyi hivatalban óriási izgalmat keltett.

A vendégszerető vikontessz abban az időben vagy három nagy estélyt is rendezett. Az utolsón táncoltunk is. Az nap láttam legelőször azt az urat, aki most oly hirtelenül távozott. Az orosz nagykövet mutatta be mint unokaöccsét s igy természetesen mindenki a legnagyobb előzékenységgel viselkedett vele szemben, ámbár senkinek sem tetszett. De a legkellemetlenebb helyzetben a háziasszony volt, akinek az az ember oly feltünő módon elkezdett udvarolni, hogy alig tudta lerázni a nyakáról.

A kotillon után, amely alatt elárasztották a tánctermet mindenféle virágokkal, selyempapirral, szalagokkal, a társaság a szomszédszobában felállitott buffethez vonult, mig a libériás inasok egész serege hozzálátott a táncterem padlóján visszamaradt viráglevelek és papirdarabok összesöpréséhez.

Mivel a tánc alatt a román követ feleségével folytattam volt beszélgetést, amelynek tartalmát feltétlenül kellett chefemmel közölni, hogy lehetőleg szószerint referálhassam a dolgot, visszamaradtam a táncteremben s egy ablaksarokba meghuzódva, jegyzeteket készitettem magamnak. Mikor ismét ki akartam lépni rejtőhelyemből, láttam, amint Obulinsky, aki még az imént a háziasszony társaságában volt, óvatosan körültekintve, visszajött a bálterembe, pillanatra megállt, aztán nyilsebességgel egy a földön fekvő, levelekből, papirdarabokból, szalagokból álló rakáshoz sietett, amelyet az inasok még nem takaritottak el, lehajolt, felszedett valamit s azt a nadrágzsebében eltüntette. Aztán, mintha semmi sem történt volna, visszament a buffethez.

Néhány pillanat mulva én is követtem s lestem az alkalmat, hogy chefemmel közölhessem a román követnével folytatott beszélgetésemet. De másokkal kellett szóba bocsátkoznom, az emberek ismét visszavonultak a táncterembe s magam is ettem valamit a buffetnél. Már jóformán magam voltam a szobában, mikor a vikontessz halálsápadtan hozzám lép, remegve megérinti a karomat s int, kövessem. Meglepetve

engedelmeskedtem s a sarokban, kis divánra félaléltan leereszkedve, a háziasszony, akivel igazán mindig jóbaráti viszonyban voltam, igy szólt hozzám:

— Galánthay, valami rettenetes történt velem! Segitsen, tanácsoljon nekem, mert ezt nem tudnám elviselni . . .

— De mi az, drága grófné? — mondtam ijedten.

— Képzelje: elvesztettem a szép fekete gyöngyömet.

Hátratántorodtam.

— Ne tréfáljon! Azt az óriási gyöngyöt, amelyet a férjétől kapott születésnapjára?

Delaroquené, küzdve könnyeivel, némán bólintott. Most már értettem izgatottságát. A férje ezt a gyöngyöt a Rue de la Paix-ben vette s mint maga bevallotta nekem, kétszázezer frankot fizetett érte.

— De hol vesztette el, az Istenért? — mondtam. — Hisz láttam magán, mikor üdvözöltem.

— Persze, hogy rajtam volt! Biztosan táncközben vesztettem el . . . Már szóltam az inasoknak, nézzenek utánna a szemétben, de semmit sem találtak. Istenem, Istenem, ha a férjem megtudja! . . .

— A szemétben? — ismételtem önkénytelenül s mint a villám, különös gondolat cikázott át agyamon. — Várjon egy pillanatig, asszonyom, hátha előkerithetem a gyöngyét! De ne mozduljon innét s a világért se árulja el izgatottságát!

Kiléptem a másik terembe, ahol vigan folyt a tánc. Obulinskyt kerestem. Nem láttam sehol. A dohányzóba mentem, de ott sem volt. Kirohantam az előszobába. Az oroszt éppen a bundájába segitette az inas. Habozás nélkül hozzáléptem.

— Miért szökik el ilyen gyorsan? — kérdeztem.

— Kissé fáj a fejem, — felelte Obulinsky, akit láthatólag igen kellemetlenül érintett a megszólitásom. Erőltetett mosolylyal gyorsan kezet nyujtott nekem s el akart sietni.

— Pardon, csak egy pillanatig várjon kérem, — mondtam s erősen megszoritottam a kezét. Aztán egészen közel hajolva, a fülébe sugtam: — Elég volt a kegyetlen tréfából, gróf! A háziasszony már észrevette a dolgot s kétségbe van esve. Kérem, adja vissza azt a gyöngyöt, amelyet az imént a szemétben talált!

— Mit? Mit akar? — — szisszent fel az orosz s ki akarta magát szabaditani. De én csak még jobban megszoritottam a kezét s keményen a szemébe nézve azt mondtam:

— Ön igen jól ért engemet s csak azt tanácsolhatom, fogadja el ezt a megoldást!

Obulinsky szeme kidagadt s szólni akart. De csak nyöszörgés volt, amit hallatott. Aztán gépiesen belenyult a nadrágzsebébe, elővette a gyöngyöt s átadta nekem.

Elereszttettem a kezét. Obulinsky szemében csunya fény villant fel, aztán szó nélkül leszaladt a lépcsőn.

Mikor diadalmasan beléptem abba a szobába, ahol tudtam, hogy a háziasszony dobogó szivvel vár, az orosz nagykövet éppen ott állt előtte s azt mondta:

— Remélem, hogy holnap eljön a feleségem teájára! Ott lesz a neuveum is . . .

— Nem hinném, — szóltam közbe — mert Obulinsky gróf holnap már bajosan lesz Párisban.

A nagykövet meglepetve nézett reám:

— Hogyan? Fedor elutazik?

— Biztosra veszem, — feleltem határozottan, aztán elővettem a gyöngyöt s átnyujtottam Delaroquenénak, aki örömében éppen csak hogy a nyakamba nem borult.

De a nagykövet észre sem vette a gyöngyöt, annyira el volt foglalva azzal, amit a drága neuvejéről mondtam neki.

— Ennek a Fedornak elment az esze, — mondta, mintegy magában.

— Magam is azt hiszem, — szóltam s ránéztem a vikontesszre.

Később, mikor magunkra maradtunk, megmagyaráztam Delaroquenénak a dolgot. Majdnem sirva fakadt.

— Mégis csak van abban valami, hogy a gyöngy könyet jelent — mondta csókolnivalóan, helyesen. Aztán elmosolyodott.

— Néha azonban örömkönyet is — feleltem s kezet csókoltam neki.

— De itt az osztriga s már nagyon éhes vagyok, mondhatom.

NERO

Még nagyon fiatal voltam. Olyan fiatal, hogy a világ legelőkelőbb emberének, társadalmi rendszerünk legfontosabb tényezőjének a huszártisztet tartottam. Abban az időben volt, mikor sok évvel ezelőtt, mint egyéves önkéntes az akkor Bécsben állomásozó . . .-ik huszárezrednél szolgáltam. Szép magyar ezred volt s benne, mint hadnagy szolgálni: az volt akkor vágyaim netovábbja. El is értem azóta célomat, később ott is hagytam a katonaságot, más pályát választván magamnak. Sem az egyiket, sem a másikat nem bántam meg soha.

Ez azonban nem tartozik ide. Amit el akarok mondani, valósággal megtörtént és semmit sem változtatok a tényeken, ámbár akkor, régen jobb szerettem volna, ha másképp történik a dolog. Csakhogy az esetben az egész história rajtam kivül senkit sem érdekelne.

Azt hiszem, sejtik már, hogy szerelemről van szó s itt ismét félbe kell szakitanom még el sem kezdett elbeszélésemet. Különös dolog ugyanis, hogy szerelmünk csak akkor érdekli az embereket, ha rosszul megy minden. Még az ujságba is kerülhetünk, ha ügyesen fogunk hozzá

s például holmi öngyilkossági kisérletre vetemedünk. Ha azonban szerencsések vagyunk a szerelemben, akkor ez mindenkit rendkivül untat.

Lakott abban az időben Bécsben egy özvegy báróné két eladó leányával. Magyarok voltak. Mind a három nő igen szép volt s az a körülmény, hogy a mama nem tudott megvénülni, a leányok pedig már ahhoz a korhoz voltak közel, amelyet a kánonjog aetas super ac ultra-nak szokott elnevezni, érthetővé teszi, hogy az utcán nővéreknek nézték őket, amiért a szép mama sehogy sem, a leányok csak titokba haragudtak.

Hogy ezek a nők miért jöttek Bécsbe lakni? Mondták akkoriban, hogy azért, mert valami igen gazdag s igen előkelő mágnáshoz szeretnének csak hozzámenni a leányok s mivel az erre irányuló törekvésük otthon sikertelen maradt, megpróbálták Bécsben is. Férjhez is mentek azóta a leányok. Az egyik egy osztrák számtanácsosnak lett a felesége, a másikat elvette valami dél-amerikai ültetvényes s a szép mamából a végén mégis nyolcszoros nagymama lett. Biztosan kérdi most önmagától: Hát ezért kellett nekünk — Bécsbe menni?

Annyi való dolog, hogy ez a három hölgy abban az időben, amikor hozzájuk szerencsém volt, bizonyos nemzeti missziót teljesitettek Bécsben, — jóllehet öntudatlanul. Minden héten egyszer valami teaestfélét adtak, amely rendesen kora reggel végződött s szalonjukban sok magyar találkozott, jó családokból való fiatalembe-

rek, többnyire huszártisztek és testőrök — de mágnásokat nem igen láttunk; ezekről csak annál gyakrabban hallottunk. De ez sem tartozik ide.

Egy ilyen zsuron bemutattak egy gyönyörü szép asszonynak. Férje, akivel csak később ismerkedtem meg, huszárkapitány volt s a katonai lovagló-intézethez, mint tanitó volt beosztva. Az asszony Erdélyből való volt, én is félig-meddig odavaló vagyok s mivel egy közös rokonunkat fedeztük föl — megjegyzem, hogy az illető soha sem volt rokonom, azt hiszem, a hölgynek sem volt rokona — azonnal megbarátkoztunk.

Ma sem tudom, sejtette-e a szép Sebestyénné, hogy milyen hatást tett rám, mikor nagy, barna szemét rám szegezte s percekig le sem vette rólam? Mindenről a világon beszélgettünk, egyetértettünk mindenben, egyforma izlésünk volt s a kedvelt ételekre kerülvén a sor, még a mandulatejre is ráfogtam, hogy imádom. Pedig utálom a mandulatejet.

Mikor aztán férjét hozta elő, sajnálatomat fejeztem ki, hogy nem szolgálhatok az ő ezredénél.

— Ezt ne kivánja magának — jegyezte meg Sebestyénné maliciózus mosollyal. — Férjem rendkivül szigoru ember s szolgálatban nem ismer tréfát; az önkénteseket pedig gyülöli.

— Vajjon miért?

— Azt már nem tudom, de bizonyos, hogy gyülöli az önkénteseket.

Őszintén megvallva, megijedtem ettől a kijelentéstől, mert tessék elhinni, rettenetes dolog, ha katonatisztnek ilyen hire van.

Az asszony észrevette zavaromat s elnevette magát:

— Remélem, hogy most csak nem én tőlem fél? Erre csakugyan nem volna oka, mert látja, én meg nagyon szeretem az önkénteseket. Olyan helyesek szép, vadonatuj egyenruhájukban, gyermekarcukkal s ici-pici kis bajszukkal! Olyan játékfélék maguk . . .

— Engedelmet kérek, nagyságos asszonyom, ugy látszik, kinevet! — mondtam fülig pirulva. Sebestyénné elkomolyodott, majd megjegyezte:

— Látom, hogy magával nem szabad tréfálni. Magát nagyon komolyan kell venni, ugyebár?

— Igenis, kérem, nagyságos asszonyom, de ugy-e, nem haragszik rám?

— Ellenkezőleg. Szeretem a komoly férfiakat.

Ezzel kezet fogott velem s az abban a pillanatban arra haladó háziasszonyt megszólitva, engem egyszerüen a faképnél hagyott.

Abban az időben pedig még nem értem be az ilyenféle végkielégitéssel. Az önkéntest gyülölő kapitány felesége csak most érdekelt igazán s föltettem magamban, hogy ezentul komolyan fogok neki udvarolni. Fölkerestem tehát az alkalmat, hogy a szép asszonnyal ismét szóba bocsátkozhassam. Mikor teához ültünk, egyszerre csak ott voltam mellette s mintha semmi sem történt volna, megkináltam cukorral és tejszinhabbal. Ő pedig elfogadta szolgálataimat s

olykor-olykor ugy nézett rám, hogy irántam táplált jóindulatában kételkedni többé nem volt okom.

Ismét belemélyedtünk a beszélgetésbe s most már mindenféle filozófiai akszióról kezdtünk tárgyalni, ugy, hogy szomszédjaink csodálkozva tekintettek ránk, mig magam is ámulattal hallgattam sok vakmerő állitásomat. Kantról, Rousseauról, Spencerről ugy beszéltem, mintha egész életemben kizárólag velük foglalkoztam volna, és tulajdonképpen — csak nevüket tudtam.

Végül egy abban az időben rendkivül hires francia regény került szóba. Nem olvastam el, csak egy ismerősömnek az asztalán láttam heverni egy-két nappal azelőtt. Mivel pedig a kapitányné még szintén nem olvasta a könyvet, fölajánlottam neki, hogy személyesen elhozom, amit ő el is fogadott.

Ezzel nyélbeütöttem agyamban előbb megfogamzott tervemet, hogy Sebestyénnét meglátogatom. Abban állapodtunk meg, hogy másnap délután teszem tiszteletemet, könyvemmel együtt.

— Jöjjön négy óra tájban — mondta a kapitányné. — Férjem akkor még nincs otthon s zavartalanul elbeszélgethetünk érdekes regényéről. Lőrinc tudniillik ki nem állhatja a könyveket.

Egész éjjel nem aludtam. Nyugtalanul hánykolódtam ide-oda s mindig csak a szép asszonyra gondoltam, aki másnap egyedül fog fogadni — férje távollétében. Ami különösen

érdekessé tette az esetet, az volt, hogy maga az asszony jelölt ki olyan időt, amikor egyedül lesz. Másnap semmit sem érdeklődtem a szolgálat iránt s a különben igen kedves főhadnagyom ugy bánt velem, mintha ő is a szép asszony férjének nézeteit vallaná.

Megvettem a hires könyvet s hosszadalmas öltözködési jelenetek után, amelyek — ma csak szégyenkezve vallom be — többnyire a tükör előtt játszódtak le, fiakkerbe vágtam magam s már háromnegyed négykor ott voltam Sebestyének háza előtt.

Dobogó szivvel rohantam föl a harmadik emeletre s eközben majdnem kitörtem a nyakamat, mert belebotlottam a saját sarkantyumba s összevissza karcoltam gyönyörü lakkcsizmámat.

Csöngettem. Hetyke huszárlegény nyitotta ki az ajtót.

— Mi tetszik? — kérdezte bizalmatlanul.

— A nagyságos asszony itthon van?

— Itthon, de nem lehet vele beszélni.

— Hogy-hogy?

— A kapitány ur a lakásán nem fogad önkénteseket.

— De a nagyságos asszony vár . . .

— Mindegy, kérem! Tessék a kaszárnyába fordulni!

Ezzel becsapta az ajtót s én ott álltam, francia regényemmel a hónom alatt, mintha leforráztak volna. A kaland ugyancsak jól kezdődött!

Egy-két percig tünődtem szokatlan helyzete-

men, aztán mégis csak támadt egy jó ideám. Még egyszer csöngettem s mikor a legény ujból megjelent az ajtóban, átadtam neki a regényt s megbiztam, nyujtsa át azonnal urnőjének. A legény ismét bizalmatlanul tekintett rám, aztán átvette a könyvet s betette az ajtót. Én azonban nem távoztam, hanem vártam. Hátha mégis? . .

Nem tévedtem. Ujból kinyilt az ajtó s ekkor már azzal fogadott a legény, hogy: tessék besétálni. A következő pillanatban kis szalonba léptem, amelynek az egyik sarkában, egyszerü kandalló mellett, ott ült a bájos kapitányné. Francia divatlap volt a kezében s pici kis lába valami fekete medvebőrfélén pihent. Mikor megpillantott, fölnézett s kedves mosollyal igy szólt:

— Bocsásson meg, hogy nem eresztették be azonnal. Tudja, legényünk kissé ügyetlen s őszintén szólva, teljesen megfeledkeztem róla, hogy külön szóljak Pistának.

— Kedves férje pedig gyülöli az önkénteseket — jegyeztem meg s közeledve, meg akartam csókolni a szép asszony kezét.

Ezzel azonban megjártam. Valami félelmetes morgás hallatszott s az a bizonyos fekete medvefféle megmozdult, fölkelt s mig én, katonai tudományomat villámgyorsasággal előszedve, a Rückwärts-Concentrierung szabályai szerint viselkedtem, hatalmas bernáthegyi bujt elő Sebestyénné szoknyája alól s zöldes fényben ragyogó szeméből gyülöletes tekinteteket lövelt felém, mintha rögtön meg akarna marni.

— Nero, kuss! — szólalt meg a kapitányné, majd rám nézett: — Ne féljen, kérem, azt hiszem, nem fogja magát bántani.

— Azt hiszi? — feleltem kissé idegesen — kérem, nagyságos asszonyom, ez nem elég! Biztosat szeretnék tudni Neró szándékairól!

Az asszony nagyot nevetett, majd félig fölkelve, a kutyaóriást magához huzta s lefekvésre próbálta kényszeriteni. De Nero nem akart.

— Nem volna célszerűbb ezt a vérebet kikergetni? — kérdeztem, most is bizalmatlansággal tekintve közeli jövőmbe.

Az asszony még jobban nevetett, majd azzal vigasztalt:

— Kérem, az lehetetlen, Nero engem nem hagy el. Férjemnek régi jó barátja s ha Lőrinc távol van, ez a kutya tőlem nem tágit, mig gazdája vissza nem jön.

— Ez valóban kellemetlen. Ugy látom, hogy Nero sem rajong az önkéntesekért!

— Lehet. Mikor a férjem tavaly Szebenben az önkéntesi iskola parancsnoka volt s valamivel nem volt megelégedve, büntetésül elvitte Nerot a lovaglóiskolába. No, de azért megleszünk igy is! Foglaljon helyet, kérem.

A helyzet nem volt ugyan kecsegtető, de elvégre tudtam, mivel tartozom uniformisomnak s Neroról le sem véve szememet, leültem a szép asszonnyal szemben.

A kutya még egyszer megvizsgált, megszagolta csizmámat, majd mind mélyebb hangon mormogva lefeküdt köztem és a kapitányné között.

Sebestyénné oly nyugodtan és kedvesen csevegett, hogy lassacskán én is fölmelegedtem s visszanyertem jókedvemet. Mikor a háziasszony aztán teát hozatott s kis asztalka mellé ülve, oly közel voltam hozzá, hogy valami — a tea csak nem lehetett? — a fejembe szállt, megfogtam bársony kezét s megcsókoltam. Ezt azonban vesztemre cselekedtem.

Nero, akiről teljesen megfeledkeztem, előugrott a sötétből s hatalmas első lábaival ölembe szállva, oly kolosszális fogsort mutatott, hogy a kis asztalt fölboritva, kardom után nyultam.

Ekkor már az asszony is megijedt s a vadállatot, nyakravalójánál fogva, csak a legnagyobb erőfeszitéssel rántotta le rólam.

Most már igazán elment minden kedvem az udvarlástól s a földön heverő csészéket és kanalakat fölszedve, azon gondolkoztam, miképp léphetnék el szépszerivel. Az asszony ezalatt fogta a kutyát, de ismét magához tért és elkezdett tréfálni. Én meg pirultam és bosszankodtam.

Ekkor kinyilt az ajtó s betoppant a férj. Körülnézett s látta a fölfordulást. Feleségére tekintett:

— Mi ez?

— A kutya... — suttogta az asszony zavarban. Én pedig haptákba vágtam magam s előirás szerint bemutatkoztam.

A kapitány Nerojához hasonló módon majd fölfalt szemével, mire kezet fogott velem s gunyosan igy szólt:

— Ön tehát az az okos filozopter-önkéntes, akiről a feleségem annyit mesélt?

Meghajtottam magamat s erőltetetten mosolyogtam. Ő pedig folytatta:

— Szép dolog, ha az ember szellemes és könyvekért bolondul. Ez az asszonyoknak mindig tetszik. De az ilyen ember nem való huszárnak, higyje el, kérem! Akármelyik közhuszár többet ér. Igaz, hogy én ezekhez a dolgokhoz nem is konyitok. No, de különben örülök a szerencsének s csak ahhoz gratulálok önnek, önkéntes ur, hogy nem az én századomnál szolgál! Tessék helyet foglalni.

Igen szépen megköszöntem a fölszólitást, de attól tartva, hogy Sebestyén vitéz kapitány uram is csak amolyan bernáthegyi, aki egyszerre kiszökik az attilájából s rám veti magát, feszesen bokáztam s elodázhatatlan egyéb látogatást emlegetve, bucsuztam.

A kapitány mosolygott, az asszony kissé zavartan elpirult s azt sugta a fülembe:

— Jaj, ez a csunya kutya!

Nero pedig rám sem hederitett. Hisz most már itt volt a gazdája s ő reá nem volt többé szükség.

Mikor az ajtóban voltam, a kapitány még igy szólt:

— Remélem, hogy máskor is lesz szerencsénk!

— Föltétlenül! — volt a feleletem, de ez épp annyira nem volt igaz, mint hogy szeretem a mandulatejet. És mégis állitottam valamikor.

BÖLCSÉSZET

Könyvei fölött, alatt s azok közepette, mindenféle iratok sulyától roskadozó iróasztala előtt, pennája szárát rágdicsálva, dr. Fibiczky Rikárd, egyetemi magántanár, elhatározta, hogy számolva a modern társadalom intézményei által teremtett kényszerhelyzettel s elismerve ezen társadalomhoz tartozó egyén saját fajának szaporitásához való jogigényét, individuális felfogásaiban gyökerező elveinek fentartása mellett, házasságra lép a másik nemhez tartozó oly alannyal, amely ugyanilyen szempontok által vezérelve, saját egyéni szabadságát az emberi gyarlóság folyományaként mutatkozó fajfenntartási ösztön kivánalmainak kész alárendelni.

Ezek szerint tehát elvileg már meg volt Fibiczky Rikárd életének leendő párja s ez a tudat önmegelégedést keltett a tudós lelkében. Mert elhatározásra jutni: ez volt előtte a legnehezebb problémák egyike s néha napokig, hónapokig kinlódott egy és ugyanazon gondolattal, mig végre tisztán látta maga előtt a megoldást. Hiába, aki logikusan gondolkozik, nem megy lépre mindenféle hirtelenül keletkező szeszélynek, oktalan vágynak, egy csalfa auto-szug-

geszciónak. S Fibiczky oly óvatos volt, hogy még a saját szemének, fülének sem adott hitelt mindaddig, amig lelkiismeretes, részletes vizsgálat alapján meg nem győződött az illető szenzáció okadatoltvoltáról.

Igy, ha étvágyat vélt érezni — s ez nála elég ritkán fordult elő — előbb az órát nézte; nem-e korai gyomrának jelentkezése? aztán megállapitotta, hogy az utolsó étkezés alkalmával elfogyasztott élelmi cikkeket vegyi összetételüknél fogva már megemészthette-e vagy sem? Csak azután határozta el magát arra, hogy félbeszakitja szellemi tevékenységét s áldozatot hoz halandó testének.

Egy alkalommal, a hegyekben tanulmányozva a diluviális ásványoknak sexuális pszichológiáját, amelynek létezését mindaddig nem merte kétségbevonni, amig ennek ellenkezőjéről nem volt alkalma meggyőződni, egy kis alpesi szállóban olyan rövid ágya akadt, hogy nem mert benne kinyujtózkodni. Már pedig ez, szerinte, elengedhetetlen feltétele volt az éjjeli zavartalan vérkeringésnek. Azért Fibiczky nem volt az az ember, aki a látszat előtt beadja a derekát. Világos volt előtte, hogy azt a néhány centit, amelyre szüksége volt, esetleg ugy lelheti, ha szögirányosan fekszik az ágyba. Nem volt rest, megmérte az ágy hosszát, szélességét, kiszámitotta az átlót s az eredmény fényesen igazolta feltevését. Befeküdt az ágyba s szögirányosan töltötte az éjszakát.

Amikor tehát Fibiczky Rikárd könyvei és ira-

tai előtt kijelentette, hogy meg fog nősülni: ez az elhatározás hosszu tanulmányozás eredménye volt, amelynek alkalmával leszámolt az összes eshetőségekkel. Tiszta képet alkotott magának a másik nem minden válfajáról, lelki és testi tulajdonságairól, fogyatkozásairól s — ezt csak önmagának merte bevallani — még mindenféle regénynek nevezett irodalmi fércmunkát is olvasott, hogy a két nem egymáshoz való közeledéséről és egymás közti érintkezéséről szerezzen tájékozódást, igy teljesen pótolván elméletileg azt, amit mások — a sajnálatraméltók — gyakorlatilag voltak kénytelenek tapasztalni.

Folytatott beható tanulmányai arról is győzték meg Fibiczkyt, hogy a másik nemhez tartó valamelyik alannyal csak ugy ismerkedhetik meg, ha bizonyos társadalmi kényszerszabályokhoz alkalmazkodva, emberek közé jár, vagy pedig pályázatot hirdet saját személyére. Az utóbbi utat szivesebben választotta volna, mert kényelmesebbnek tartotta, de ilyen megvetendő gyöngeségnek csak nem engedhetett, mikor arról volt szó, hogy a fajfenntartási ösztön parancsolatainak eleget tegyen?

Azonkivül olyannyira biztos képet alkotott volt már magának leendő párjáról, hogy ennek felfedezésére a személyes közremüködés elengedhetetlennek látszott.

Az illetőnek — a szem előtt tartott fajfenntartásnak, mint főcélnak megfelelőleg — feltétlenül szépnek, jónövésünek, középnagyságunak, fejlettnek és nem tulidősnek kellett lennie. Te-

kintettel továbbá arra, hogy Fibiczky barna volt, — azaz valamikor, mivel már deresedett hajának az a része, amelyet a tudomány még nem támadott meg — kívánatos volt, hogy az eszményi feleség hirtelenszőke legyen, hogy ezen ellentét által a fajfenntartási ösztön állandóan ébren tartassék.

A leendő feleség szellemi tulajdonságait illetőleg Fibiczky nem kívánt egyebet, minthogy saját világfelfogását adoptálva, az illető nő garanciát nyujtson arra nézve, hogy a tudós házában meggyökerezett szokásokon és az ott érvényben lévő elveken nem fog változtatni, első sorban pedig, hogy az egymással való érintkezésben tőle nem fog többet kívánni, mint amennyi a biztositani kívánt cél eléréséhez elengedhetetlenül szükséges.

Fibiczky Rikárd azok közé a szerencsés magántudósok közé tartozott, akik kedvező anyagi viszonyaiknál fogva megengedhetik maguknak az individuális életfelfogást, anélkül, hogy ezáltal koldusbotra jutnának. Vagyonos családból származott s mindene meg volt ahhoz, hogy vigan, gond nélkül élje napjait. De szüleinek halála után egy aggszüz nénje házánál nevelkedett, ami különben is félénk s emberkerülő természetével párosulva, a meglett férfi világnézeteihez szolgáltatta az alapot.

Ilyen körölmények között Fibiczky egyszerüen lemondta az »életfeltételeknek az ivari kiválásra való befolyásáról« tartott előadásait, elbucsuzott egyetlen három hallgatójától, bezárta a lakását

s világnak indult, hogy megtalálja életének eszményi párját.

Tagadhatatlan, hogy lelkiismeretesen igyekezett a kitűzött feladatot megvalósitani. Attól a perctől kezdve, hogy el volt tökélve a házasságra, minden nőt — egyelőre persze csak tekintetével — a leendő feleségétől megkivánt tulajdonságok szempontjából vizsgálta. Az utcán, a vendéglőben, ahová most szivesebben járt, mivel emésztése a rendszeresebb mozgás következtében feltünően javult, a szinházban, — mert szinházat is látogatott a magasztos feladat kedvéért — a vasuton, a hajó fedélzetén: mindenütt kereste őt, azt a másik nemhez tartozó alanyt, amely rokonelvek által vezényelve, saját egyéni szabadságát az emberi gyarlóságból kifolyólag mutatkozó fajfenntartási ösztönnek kész lesz alárendelni.

Abban sohasem kételkedett, hogy nem könnyü feladatot tüzött ki maga elé. De a mikor hónapokig tartó keresés után ideálját megközelitő alanyokkal sem találkozott, kissé elkedvetlenedett.

Végre egy esztendő letelte után hazatért s vastag porréteg által boritott könyvei és iratai előtt beszámolva a komoly tudománytól elvont idejéről, kénytelen volt beismerni, hogy kutatása kudarccal végződött. Egyáltalában csak három nő tekintetében tett kezdeményező lépéseket, amelyek azonban kizártak minden eredményt.

Az első, egy könnyü felfogásu lény volt, akivel egyszer előrehaladott időben hazatérve, Bécs-

ben, valamely sötét utca sarkán ismerkedett meg. Alakja s egész megjelenése felébresztették érdeklődését, eléggé szabad felfogásu egyéniségnek látszott, mivelhogy ő szólitotta meg a tudóst, aki aztán elkisérte lakására. De Fibiczky csakhamar belátta, hogy itt tévedés forog fenn s hogy Gretl világnézetei még sem azonosok az övéivel, ámbár a házasság gondolatától éppenséggel nem idegenkedett.

A másik nő, Bogár Marcsa, akivel egyik tanártársának a házánál ismerkedett meg, határozottan nagy érdeklődéssel viseltetett az előtte feltárt nézetei iránt s eltekintve attól, hogy Fibiczky ideáljától eltérőleg barna volt, fizikailag is eléggé alkalmasnak látszott. Mikor a tudós azonban a második vagy harmadik találkozás alkalmával megkérte a kezét, ez az éretlen leány valóságos nevetőgörcsöt kapott, miáltal ad oculos demonstrálta, hogy a magasztos feladat teljesitésére méltatlan.

A harmadik alannyal a vasuti fülkében hozta össze a véletlen. Haja kenderszerü, szeme kék, növése rendes, foga ép s jómaga foglalkozására nézve angol nevelőnő volt, aki Budapestre utazott, hogy ott állást keressen. Fibiczky szóba elegyedett vele s mivel ő az angol nyelvet, mint autodidakta ugy ejtette ki, amint irják, az eszmecsere körül némi nehézség mutatkozott. De különben elég jól értették egymást, ugy hogy megérkezve, még többször találkoztak. Sőt bizonyos intimitásokra is került a sor, amelyek esetleg eredményhez is vezettek volna, ha a

tudós egy szép napon észre nem veszi, hogy a pénztárcája hiányzik, amelynek épp anynyira nyoma veszett, mint Miss Brownnak, akit még a rendőrségnek sem sikerült többé felkutatnia.

Ezek a kedvezőtlen tapasztalatok annyira lehangolták a tudóst, hogy a tanév beköszöntével ismét felvette rendes előadásait s egyelőre — elveinek fenntartása mellett — függőben tartotta nagy elhatározásának végrehajtását.

De éppen akkor váratlan fordulat következett be Fibiczky életében. Már ugy volt, hogy előadásait el sem kezdheti, kellő érdeklődés hiányában, mikor arról értesült, hogy két régi fihallgatóján kivül egy nő is iratkozott be nála.

Mikor az első előadás alkalmával szemközt találta magát Dragoner Katicával, — egész testén el kezdett remegni s bevezető szavainak nem volt értelme. Sápadtan, tágranyilt szemekkel rábámult hallgatónőjére, aki eddig ismeretlen érzéseket váltott ki belőle. Hatalmas, nálánál másfél fejjel nagyobb volt, koromfekete haja dus fürtökben körülvette pufók arcát s erős vonásai, amelyek határozottan eltértek a Fibiczky által megállapitott női eszménytől, mégis ellenállhatatlan vonzerőt gyakoroltak reá.

Előadás után magánbeszélgetésbe bocsátkozott Dragoner Katicával s mély, kissé férfias hangja valósággal elbüvölte a tudóst. Mikor aztán megtudta őnagyságától, hogy az emberi fi-nem ellen a legnagyobb fokig idiosynkraziát érez s hogy legjobb meggyőződése szerint az ember kezdetleges állapotában csak egynemü,

még pedig nőnemü volt, amiből az következik hogy a fi-nem a természetnek másodlagos s ennélfogva értéktelenebb teremtése: Fibiczky Rikárd olyannyira el volt ragadtatva az ő s a hallgatanője világfelfogásai közt mutatkozó ellentéttől, hogy legott megtette neki ajánlatát.

Dragoner Katica őnagysága pedig ezt — elveinek épségben tartása mellett — elfogadta s az a hét apró Fibiczky-gyerek, amely a déli órákban mindennap a Muzeum-kertben látható, eléggé elfogadhatóan bizonyitja, hogy a két »alany« szerencsésen oldotta meg az emberi gyarlóság következménykép mutatkozó fajfenntartási ösztön problemáját.

Á LA GAINSBOROUGH.

Oreszky Tamásék néhány hét óta ismét Budapesten voltak s élvezték a farsang örömeit, különösen a fiatal asszony. Szállóban laktak, vagy jobban mondva, háltak, mert napközben csak ritkán lehetett őket otthon találni.

Összes barátnői közül legjobban Almát szerette, Réthelyi Andor feleségét, akinek vendégszerető házában már annak idején is sok, sok vidám órát töltött. Most is mindenhová együtt jártak s ha Alma ebédet vagy estét adott, azt el sem lehetett képzelni Oreszkyné nélkül.

Réthelyiné legutóbb valami különöset akart rendezni barátnője tiszteletére s igy a két asszony têt-e-estében állapodott meg.

Oreszkyné a fodrászát, vagyis a művészt, akinek keze ügyességétől és izléses kompoziciójától függött az est sikere, nyolc órára rendelte a szállóba s a hajművész, aki ugyan a kétségbeesés hangján előadta, hogy azt se tudja, hol a feje, mert aznap véletlenül a Lipótvárosi Kaszinóban is nagy bálra készültek, mégis megesküdött az élő Istenre, hogy akárhogyan, de ő pont nyolcra és személyesen el fog jönni.

Oreszkyné tehát, komornája segitségével, meg-

tette az ilyen alkalomra illő előkészületeket, azután lepihenve a kerevetre, Coulvain-nek a legujabb regényével a kezében, szépen, türelmesen várta a fodrászt. Még akkor sem tette le a regényét, mikor látta, hogy már negyed kilencre, jár az óra, de félkilenc is lett s a hajművész még mindig nem jelentkezett. Elvégre volt még idő elég, de Oreszkyné mégis elküldetett a pontatlan férfiuhoz s azt üzente neki, hogy ő talán bizony van olyan előkelő, mint a lipótvárosi dámák s hogy ő nem ér rá.

Mikor kilenc órakor csak annyit tudott jelenteni a komorna, hogy, amint az üzletben mondták, Geszler ur hat óra óta házon kivül van, de minden pillanatban meg kell jelennie a nagyságos asszonynál, Oreszkyné idegesen toppantott egyet apró lábával s fájdalmas tekintetet vetett az asztalon rendeltetésére várakozó, gyönyörű Gainsborough-kalapjára.

Egynegyedtizkor már a vér szállt a fejébe s ha a férje, aki frakkban, kifogástalanul lépett be a szobájába, ki nem neveti, majd, látván, hogy komoly az eset, meg nem vigasztalja, még sirva is fakadt volna.

De mikor még féltizkor sem volt ott a fodrászok leghaszontalanabbikja, Oreszkynén kitört a düh. Még egyszer elküldött az üzletbe s meghagyta a komornájának, hogy fodrász nélkül ne merjen visszatérni. Aztán pedig elhatározta, hogy legalább fölveszi gyönyörü szép ruháját s csak azután fogja magát megfésültetni. De most meg a komorna nem volt kéznél s Oreszkyné, te-

hetetlenségének teljes tudatában, könyörögve megkérte a férjét, hogy kapcsolja be a ruháját.

Tamás készséggel hozzá is látott a rokonszenves munkához, de sehogy sem tudott kiigazodni a kapcsokban. Editke idegesen egyik lábáról a másikra állt, panaszkodott, jajgatott, sirt, mig a végén Tamás is elvesztette a türelmét s egyszerüen faképnél hagyta a feleségét.

Ekkor, pont tizkor, a szigoru meghagyásnak ellenére, kimerülten, lihegve beállitott a — komorna s jelentette, hogy Geszler ur üzlete be volt csukva, mire más fodrászt iparkodott keriteni, de minden fáradozása hiába volt. Már sehol sem volt nyitva ilyenkor.

Oreszkynét az ájulás kerülgette, de belátta, hogy most már cselekedni kell. Geszlerre, a gazemberre, nem lehetett többé várni. S elhatározta, hogy maga fog megpróbálkozni a Gainsborough-frizurával.

Időközben egymásután érkeztek a vendégek Réthelyiné városligeti villájába s az utcán ácsorogtak a kivácsiak, az ablakokból áradó fénytengertől csalogatva. Réthelyiné a tágas hall bejárójánál — Mme Recamier fejével — fogadta vendégeit. Mindenki számára volt kedves szava s amikor már jóformán mind ott voltak a meghivottak, csak Oreszkyék nem, még akkor sem árulta el, hogy Editkéék megmagyarázhatatlan késése mennyire aggasztja.

Féltizenegykor azonban már nem tudta magát türtőztetni és meghagyta inasának, hogy telefonáljon a szállóba s tudakozódjék Oreszkyék után.

Az inas vagy háromszor próbált a szállóval összeköttetést kapni, mig végre, folyton sietve s ezerfelé elfoglalva, jelentkezett a portás. Ő csak annyit tudott mondani, hogy Oreszkyék még fönt vannak a szobájukban, de majd kérdezősködik róluk s aztán megadja a választ.

A szobapincér véletlenül ott vesztegelt az előcsarnokban, mert sokan elutaztak s ezek közül olyanok is, akik még nem köszönték meg neki fáradozásait. E mulasztásuk pótlására utolsó alkalmat kivánt nekik nyujtani s ezt fontosabb dolognak tartotta, mint azt, hogy a portás fölszólításának eleget téve, fölmenjen az emeletre, kérdezősködni, hogy mi van Oreszkyékkal, akik tudomása szerint amugy is csak két hét mulva akartak elutazni. Igy a házi telefonon továbbadta a megbizást az I. emeleti szobaleánynak.

A szobaleány immel-ámmal bekopogtatott a 8. számu szobába s nyávogó hangon jelentette Oreszkynénak, hogy telefonon valaki kérdezősködik valahonnét, hogy a nagyságos asszony mikor jön?

— Istenem, hagyjanak békében! — kiáltott föl türelmetlenül és idegesen Editke, már félóra óta küzdve könyeivel, mert a Gainsborough-hajzat sehogy sem akart stilszerü lenni s mert, amint maga látta, ugy festett vele, mint egy elcsapott vidéki szinésznő.

— De mégis, mit szabad jelentenem? — kérdezte a nem éppen barátságos fogadtatástól kissé megsértett szobaleány.

— Akármit! — felelte Oreszkyné remegve. —

Mondja, hogy roppant kellemetlen dolog történt, de majd mindent el fogok mondani, személyesen.

— Igenis, kérem.

A szobaleány kiment s a házi telefonon felhivta a szobapincért.

— Hallo, hallo!

— Hallo!

— Maga az, János?

— Én vagyok.

— Oreszkyné, tudja? 8-as szám.

— Igen, igen, mi az?

— A nagysága azt üzeni annak a bizonyos valakinek, hogy valami nagy kellemetlenség érte, amelyet most nem akar elmondani, de majd holnap mindent meg fog magyarázni! — Majd halkan hozzátette a szobaleány: — Roppant kiállhatatlan volt s azt hiszem, hogy sirt is a nagysága!

— A bájos angyal! — Máli?

— Mi az?

— Puszi!

— Ugyan, hagyjon békében!

János gyorsan felakasztotta a kagylót, mivel arra vonult egy távozó áldozat; azt is megkopasztotta nyájas mosollyal, majd a portáshoz lépett, aki éppen a kézbesithetetlen levelek rendezésével volt elfoglalva.

— Pospichil ur?

— Tessék!!!

— Előbb kérdezősködtek Oreszkyékről! 8-as szám . . .

— Tudom, no és?

— A nagysága sir s alighanem összeveszett a férjével.

— Á hm... De mit üzen Oreszkyné őnagysága?

— Mondja csak, hogy nagy kellemetlenség érte, amelyről most nem beszélhet, majd személyesen kimagyarázza a dolgot. Ugyis ki fog tudódni az egész.

— Persze...

A portás fölkelt, fölhivta a középpontot s bemondta a számot, amelyet az imént följegyzett magának, János pedig egy ujabb áldozatot pillantott meg s utána vetette magát az utcára.

Réthelyiék inasa éppen másodszor lépett a telefonhoz, mikor a szálló jelentkezett.

— Hallo, hallo!

— X...-szálló portása!

— Há' Istennek! Mi van hát Oreszkyékkel?

— Minek hálálkodik az Istennek? Egészen fölösleges! A nagyságos asszony egyébként azt üzeni, — sugta a portás bizalmas, titokzatos hangon — hogy igen nagy kellemetlenség érte, amelyről csak igy, telefonon beszélni nem lehet, de holnap majd személyesen meg fogja magyarázni az egészet.

— No de ilyet! Mi történt?

— Többet nem mondhatok, de nem is tudok. Még ha tudnék is, akkor se szólhatnék. Portásnak diszkrétnek kell ám lennie, mit gondol? Slusz!

Az inas bambán bámult a kagylóba s azon

töprengett, miként adhatná elő ezt a választ urnőjének, akiről tudta, hogy mennyire szereti Oreszkynét. Itt pedig valami nagy baj történhetett, azt megértette egyszerü eszével is.

Bent a szalonban, ahol már mindnyájan együtt voltak, olyan megjegyzéseket lehetett hallani, mint: — Mire várunk még? Vagy: — Kissé elkésni elegáns dolog, de ennyire . . . Avagy: — Ez a kis Editke, amióta hozzáment ehhez a firtlihez, azt képzeli, hogy legalább hercegnő! — S igy tovább.

A hall egyik sarkában Mécses Ludovika alapitványi hölgy, aki azért, mert valamikor önmagát tartotta a legszebb leánynak Magyarországon, más, csinos nőnek még most sem tudott megbocsátani, örömmel kapott Oreszkyék késésén, hogy finoman, de mégis üssön egyet Editkén. S mivel mindenütt akadnak, akiknek duzzad a keblük, ha már nem grófok vagy bárók, hát legalább alapitványi hölgyek leheletje éri őket, hát Mécses Ludovikának is voltak hallgatói.

— Hiába, a savoir vivre-t nem lehet elsajátitani, mint a diabolót, — mondta maliciózus mosollyal. — Ha ezt nem az anyatejjel szivjuk magunkba, dann ist alles für die Katz!

— Hát nem jó familia ez a Pap-család? — jegyezte meg tetetett csodálkozással Huppy Muffi, a mariáni kereszt tulajdonosa.

— A Pap név nagyon el van terjedve, — felelte Mécses Ludovika — és vannak igen jó Papok. Sehr gute Familien. De Pap Árvéd,

Oreszkyné apja? — Erre a kérdésre Mécses Ludovika a feleletet legyezőjének egy megfelelő mozdulatával adta meg.

— Az a Pap Árvéd tulajdonképpen micsoda? — kérdezte ismét Huppy.

— Maga nagyon kiváncsi, kedves Mufi, én ennyire soha sem mélyedtem belé a Papék családi viszonyaiba! Azt hiszem, az öreg több kisebb banknál igazgató, vagy minek hivják, s valahogyan csak összeharácsolta azt a rongyos milliót, amelyért Oreszky eladta magát.

— Azt gondoltam több volt?

— Dehogy! Inkább kevesebb, csakhogy ezt sem akarta kifizetni az öreg. De Oreszky nem hagyta magát. Különben is sajnálom a szegény fiut. Armer Kerl!

— Oreszky Tomit?

— Már hogyne sajnálnám? Azt hiszem, már meg is bánta ezt a mésalliance-ot! Aztán ahelyett, hogy megbecsülné magát az asszonyka, ahányszor Pesten van, annyira kurizáltat magának azokkal a senki-semmi-emberekkel, akik leánykorában körülvették, hogy én, ha Tomi volnék . . .

A többit a legyezővel fejezte ki.

— Azt már én is gondoltam, — hagyta rá Huppy Mufi. — Az a Malmossy főhadnagy például mindig a nyomában van!

— Szomoru croque-coeur! Csak rossz vége ne legyen ennek a históriának! Mondja csak kedves Mufi, hány óra van?

— Háromnegyed tizenegy.

— Hallatlan. Ez illetlenség!

Ezalatt Réthelyiné, aki már tükön ült, pillanatra eltünt s belépett a férje dolgozószobájába, ahol az inas éppen tanácstalanul állt a telefon előtt.

— No, mi az? — kérdezte türelmetlenül. — Kapott már összeköttetést?

— Kaptam, kezét csókolom.

— És?

— Oreszkyné őnagysága azt üzeni, hogy — hogy baj van, — hebegte az inas ügyetlenül.

Réthelyiné összerezzent.

— Micsoda?

— Igenis, kérem. Azt üzeni a nagyságos asszony, hogy ne tessék megijedni, mert azért nem olyan nagy a baj, — de mégis igen nagy kellemetlenség érte a nagyságos Oreszkynét s a portás azt mondta, hogy azt nem lehet telefonon elmondani, de nem is kell, mert a nagyságos asszony holnap talán amugy is személyesen mindent meg fog magyarázni, azt mondta, de ezért ne tessék megijedni, mert hiszen akkor sem szólhatna a portás, ha tudna valamit . . .

— Rettenetes! — kiáltotta föl Réthelyiné, sarkon fordult és berohant a szalonba, hogy közölje férjével a történteket. De az ajtónál Mécses Ludovikába ütközött, aki észrevéve izgatottságát, karjaiba zárta s addig nem tágitott, amig Réthelyiné szint nem vallott s el nem mondta az egészet.

— A többit én fogom neked elmondani, — szólt az alapitványi hölgy diadalmasan. — Tisztán látom az esetet. Man muss nur kombinieren,

meine Liebe! Edit ma délelőtt végigsétált Malmossyval a Dunaparton. Roppant izgatottak voltak mind a ketten. Hiába nevettek és tettek ugy, mintha semmi sem volna. Engem nem lehet becsapni. Bizonyára találkát adtak egymásnak délutánra s Oreszky, aki már régen gyanit valamit, in flagranti rajtacsipte a tisztes társaságot — tabló! Most persze válnak s Tomi nem szokott teketóriázni — egyszerüen másvilágra küldi azt a majmot! Ez todsicher!

— Csak nem gondolod?

— Fogadjunk!

— Ez lehetetlen! Istenem! Istenem!

Réthelyiné visszarohant a telefonhoz, gyorsan kikereste a szálló számát s fölhivta a középpontot. Mécses Ludovika pedig ügyesen leplezett örömmel ujságolta a hirt a teremben s vigan tovább kombinált.

— A telefonon ezalatt a következő különös beszélgetés folyt:

— Hallo!

— Hallo?

— Az Istenért, mi van Oreszkyékkal? Előbb azt mondta az inasomnak . . .

— Hallo!! Ki beszél?

— Hallo! Itt Réthelyiné! Hogy van Oreszkyné? Csak nincs baja?

— Loheszkynénak semmi baja sincsen, nagyságos asszonyom, de a férjét még este nyolckor meg kellett operálni. Reméljük a legjobbat.

— Ne mondja! De mi történt? Miféle operációról beszél kérem?

— Ki kellett venni a golyót a koponyából s a műtét jól sikerült.

— A golyót? Ki beszél, az Istenért? A portás?

— Dehogy, Glücksmann dr., a szanatóriumi főorvos személyesen.

— Borzasztó! Azonnal odamegyek automobilon!

— Legyen szerencsénk!

Réthelyiné félholtan a hálószobájába sietett, hogy gyorsan magára kapja a bundáját, mikor hirtelen hangos moraj, majd harsogó éljenzés a hall-ban ütötte meg a fülét. Visszaszaladt férje dolgozószobájába s félig kinyitva az ajtót, benézett a hall-ba. A vendégek mind, hangosan beszélgetve és nevetve, nagy csoportban körülálltak valamit vagy valakit.

Réthelyiné ledobta magáról a prémeskabátját s a csoporthoz igyekezett, mikor, látta, hogy egy hölgy, lábujjhegyen, óvatosan a kijárat irányába tart. Mécses Ludovika volt. Réthelyiné megszólította:

— Mi ez? Mi történt?

— Semmi. Megjöttek Oreszkyék . . .

— Oreszkyék? Lehetetlen!

— Az ám. Az az ügyetlen kis asszonyka valami konfuziót csinált a fodrászával, aztán alig tudott megfésülködni. S ezért megvárat egy egész társaságot! Unerhört! Hallatlan!

— Hála az Égnek! Jaj, de boldog vagyok! És te? Hová mész?

— Haza, édesem, — à l'anglaise! — felelte az alapitványi hölgy. — Kissé megfájdult a fejem,

tudod, hozzá vagyok szokva a korai vacsorákhoz, vagy inkább ebédekhez . . . Csókollak! — S ezzel kisuhant.

Ekkor már Oreszkyné, aki remek Gainsborough-kalapjával szebb volt, mint valaha, mosolyogva, bocsánatért esdeklő tekintettel elébe sietett barátnőjének. Oreszky, elegánsan, fessen, mint mindig, követte a feleségét.

— Ilyen őrültség! — suttogta Oreszkyné nevetve. — Képzeld csak, nyolcra rendeltem a fodrászt s csak tizenegykor jött meg a haszontalan! De akkor már magam megcsináltam volt a frizurát. Hallottad, hogy mit beszélnek az emberek?

Réthelyiné nem szólt semmit s könyezve megölelte Editkéjét. Boldog volt, hogy ilyen vigan és egészségesen karjaiba zárhatta, azért még most sem látott egészen tisztán.

Már vigan folyt a vacsora, a cigány a szebbnél-szebb nótákat huzta, mikor Réthelyiné véletlenül odafigyelt, hogy Huppy Mufi mit mesél szomszédnőjének, a szőke Dömötör Mariskának.

— Én is mindig revolverrel szoktam járni, — mondta — de vigyázni kell az ilyenfélével. Különösen a Browning-pisztoly nagyon veszedelmes dolog. Pista is megjárta vele. Széjjel akarta szedni a fegyvert, de ez valahogyan elsült s a golyó a koponyájába furódott. Meg kellett operálni s ma este nyolckor szerencsésen ki is vették a golyót. Szegény felesége persze kétségbe van esve!

— Képzelem . . .

— Kiről beszél ön? — vágott közbe Réthelyiné feszült figyelemmel.

— Loheszky Pistáról, kamarásról. Legjobb barátaim egyike!

— Érdekes! Valami Glücksmann dr. kezeli, ugyebár?

— Csakugyan! Honnét méltóztatik tudni?

— No, ez igazán nagyszerű! — kiáltotta Réthelyiné s felugorva az asztal mellől, pezsgőspoharával a kezében, odasietett Editkéjéhez s koccintott vele.

Huppy Mufi pedig ebből nem értett egy szót sem, mig végre belenyugodott abba a gondolatba, hogy talán azt találja olyan nagyszerünek a háziasszony, hogy neki kamarás barátja van.

REGGEL

Kint fehér volt minden. A táviródrótokon millió jégcsöpp lógott. A galambok a háztetőn borzas gömböknek látszottak.

Vérvörösen kelt a nap, de erőtlenül. Erőtlenül, álmosan tekintett be, a házak mögül, az utcákra, ahol csönd és béke uralkodott. Vasárnap volt . . .

Bent pedig, a kis Iványiné hálószobájában, még sötét éjszaka volt. A spaletták be voltak téve s nehogy a világosság mégis kéretlenül, vakmerően behatoljon a szobába, még a kékvirágos kretonfüggönyök is gondosan össze voltak tüzdelve egy hajtüvel.

Még a konyhában sem mozdult semmi sem, s csak a falióra ketyegése zavarta meg a csöndet. Végre, amikor a tejesember kissé tapintatlanul rántott egyet a csöngettyün, a szobalány, szemét dörzsölve, félig felült az ágyában s átkandikált a szakácsnéra, nem-e ő készül a tejeskanna átvételére. De a szakácsné meg sem mukkant s amikor másodszor megszólalt a csöngettyü, Katica ásitozva s rosszkedvüen kibujt a paplana alól, majd balkezével ingét testéhez szoritva, jobbkezével felbomlott haját igazgatva,

a konyha kövezetén mezitláb az ajtóhoz iramodott. Erre aztán félig kinyitotta az ajtót s kezét kinyujtva, átvette a tejet.

— Maguk aztán igazán ráérnek — szólalt meg egy mély férfihang. — Ha mind igy csinálnák, épp holnap reggel végezném a kihordást!

— Jól van, jól — felelte a szobalány s dideregve visszafutott a cselédkamrába, miközben az órára is vetett egy pillantást. Félkilenc volt.

A félhomályban körültapogatva, magára szedte perkálszoknyáját, mialatt egy pár saroknélküli harisnya leesett a földre; erre aztán talán valamikor fehér, ma azonban határozottan szürke bluzba s piros házipapucsba bujt, mely utóbbinak már nem volt többé orra. Miután még egy szegény, a konyha felé igyekező svábbogárnak — csett! — megröviditette sötét földi létét, fát, szenet vett elő s halkan csiszegve-csoszogva belépett urnője hálószobájába, hogy tüzet rakjon. Kellemes, illatterhes pára csapta meg az arcát.

— Be jó meleg van itt — gondolta a leány, s kiszedte a hamut a kályhából.

Selyempaplan halk sistergése megmondta a cselédnek, hogy minden óvatossága dacára urnője felébredt.

— Hát te mit lármázol ilyenkor? — szólalt meg az ágy felől egy vékony, éles, kissé fátyolozott hang.

— Tüzet rakok, nagyságos asszonyom — felelte Katica. Magában pedig azt gondolta:

— Ha te ott künn feküdnél és téged verne fel a tejesember édes álmaidból, én pedig itt

hevernék a te ágyadban, akkor biz máskép volna a dolog . . .

Ujból sistergett a selyemtakaró s a kis Iványiné sóhajtott egyet. Fal felé fordult s próbált tovább szundikálni. De, ámbár Katica elvégezte a dolgát s kisompolygott, a kis Iványiné hiába iparkodott ujból elaludni: a kályhában vigan ropogott a tüz s világos pir futott végig a rózsaszinü tapétán és a fehér mennyezeten, a függőlámpa árnyéka pedig eszeveszetten ide-odatáncolt.

— Ugy, mint én az éjjel — gondolta magában a kis Iványiné s halkan elkezdett dalolgatni. Az a keringő volt, amelynek az ütemére egészen kimerülve s levegő után kapkodva, még mindig Honty főhadnagy karjaiban végigrepült a bálteremben. Jaj be szép dolog volt mégis! Forgott vele a világ, a lámpák csillogtak s a férfi teljes erejével magához szoritotta. Igen, épp itt a hóna alatt tartotta szép keskeny kezét, ő pedig engedte, hogy Honty mélyen belenézzen a szemébe; ugy érezte, hogy a lelke lángtenger, amelybe a huszártiszt vágyódva mártotta tekintetét . . . Aztán átlebegtek a sötét szomszédszobába s Honty ott nyomta égő, bajuszos száját remegő ajkára.

Ettől az emléktől megborsódzott a kis Iványiné háta, ő meg egészen ráhuzta a fülére a selyempaplant.

— Ha Honty most . . . — de nem fejezte be a gondolatot, mert Katica ismét belépett s kérdezte, kinyithatja-e a spalettát, mert már tiz óra és vasárnap van?

Ismét sóhajtott a kis Iványiné s megengedte Katicának, nyissa ki a spalettát. Szemét hunyorgatva, kikandikált a takaró alól s belenézett a ráradó nagy világosságba. Juj, be hideg és szomoru volt ez!

Igen, szomoru és kérlelhetetlen ellene és érzései ellen. Miért is nem teheti ő ugy, amint akarta? Miért nem volt szabad kielégiteni forró vágyait, ölő kivánságát, miért nem adhatta magát oda, egészen oda annak, akit szeretett, ugy, amint fiatalsága ezt követelte? Azért, mert a Rivierán vagy Kairóban egy kiállhatatlan öreg élt, akit Iványinak hivtak s aki véletlenül a férje volt? Azért, mert a zsarnok, félve a botránytól, semmiért sem akart beleegyezni a válásba? S ezért — soha? Vagy lopva csak, feláldozva becsületét? Vagy talán csak később, amikor mind, fiatalság, szépség, szerelem nem lesznek többé?

— A teát hozhatom? — kérdezte a cseléd.

— Igen . . .

Istenem, be ostoba is ez az élet külsőségeivel s minden egyébbel, amivel jár! Hát kellett igazán, hogy a rideg, szürke reggel, még ridegebb, még szürkébb józanságával bekukucskáljon az ablakon? Nem maradhatott-e örökké éjszaka, lámpafény és táncvarázs, nem lebeghetett-e Honty karjaiban egészen az utolsó leheletéig?

A szobaleány nagy ezüst tálczán behozta a teát s azt odatette urnője ágya mellé.

— Add ide a tükrömet — mondta a kis Iva-

nyiné siralmas hangon s amig készitette a teát és cukrot, tejszint tett belé, zimmeget, zümmögött fülében hegedüszó s halk suhanás sima, fényes parketten.

Katica átnyujtotta urnőjének a tükröt s most a kis Iványiné megrendelte a fürdőjét.

A tea sehogysem izlett neki. Gépiesen emelte ajkához a kis kinai csészét s csak kényszerüségből harapdálta a süteményt, amelyet sehogysem birt lenyelni. Mellette a tükörben nézte magát, de bizony nem volt megelégedve a kinézésével. Haja rendetlenül lógott a homlokába, arca sárga volt, szemét nagy kék karikák vették körül. Csipkés hálóinge csupa ránc volt s a lilaszinü szalag az ing nyakán felbomlott s ernyedten lelógott.

— Ha Honty most . . . — de nem fejezte be a gondolatot, mert ismét belépett a cseléd s elkészitette a fürdőt. Katica a fürdőkádat a kályha elé tette, majd meleg vizet kevert hideggel, belemártotta a kezét s a fürdőkabátot az ágy végére akasztotta.

A kis Iványiné befejezte volt reggelijét, s miután Katica kivonult, elhatározta magát a fürdőre. Bizonyos nembánomsággal ledobta magáról a paplant s lábujjhegyével megérintette az ágy előtt fekvő jegesmedvét.

— Milyen szomoru dolog mégis ez az egyedüllét — sopánkodott. — Mily üres igy az élet és unalmas! Nap-nap után ugyanaz, mindig ugyanaz . . .

Mikor a lábára állt, fáradtnak és agyontörött-

nek érezte magát. Különösen a derekában és a lábaiban érzett valamit, ami mintha lehuzta volna a földre.

Betette a szemét, csöpp kezével kisimitotta a haját az arcából s nyujtózkodott. Majd megszabadult a hálóingétől, amely nesztelenül magába omolva a földre sülyedt s miután előbb mutatóujjával, majd meghajtott lábujjhegyével meggyőződött, hogy a viz se nem forró, se nem hideg, besiklott a fürdőbe. A viz csobogott s apró hólyagok felszálltak testéről a felszinre.

Épp ugy, mint az este a pezsgőspohárban, amelyet csintalan jókedvében üritett Honty egészségére, mikor a vacsora alatt mellette ült.

Ejnye, be szép ember is ez a Honty! S ez nem csak az ő nézete volt, hanem összes barátnői is mind igy vélekedtek s ha Honty belépett valahová, hát elhallgatott a társaság, a férfiak irigykedtek s az asszonyok szive pillanatra megszünt lüktetni. Az ám, ilyen volt az ő kedves Hontyja, az ő drága Pistája, aki őt igazán szerette, imádta s aki . . . no igen, aki nyomban el is vette volna, ha . . . ha a Rivierán vagy Kairóban nem él egy kiállhatatlan öreg, aki véletlenül a férje . . .

A kis Iványiné láthatólag felüditve, kiugrott a vizből s mig ez még csak ugy csurgott fehér testéről, fürdőkabátjához sietett s ebbe belebujt. Hanyagul megnyomta a villamos csengőt s megjelent Katica, aki időközben a valamikor fehér, ma már pedig szürke bluzt s a kék perkálszoknyát fekete ruhával s határozottan fehér

köténynyel cserélte fel. Ilyenkor meg kellett törülnie urnőjét, mely kötelességnek ugyan szó nélkül tett eleget, de azért ekkép gondolkozott:

— Minek ezek a fürdők? Mindennap fürdeni? Ugyis csak ismét piszkos lesz az ember a sok portól és koromtól. Mire jó ez a sok fürdő?

Vagy:

— Ha ezt megtörlöm, mindig attól félek, hogy agyon találom nyomni. Semmi hus, csak csont, olyan, mint a gyufa. Hja, ha a nagyságos ur csak engem láthatott volna igy, biz nem ment volna a fenébe!

Az urnő teste végre egészen száraz volt s most ugy öltöztette magát, akárcsak egy párisi baba. A szobaleány a fehérnemü-szekrényből battisztinget vett elő s azt durva, vörös kezével ráadta urnőjére, majd letérdelt, s Iványiné ici-pici kis lábait egymás után ölébe véve, ezekre fekete selyemharisnyát huzott fel, amely két oldalt át volt törve. Erre aztán a sárga selyem mellfüzőre került a sor s Katica ezt mindig szánalmas mosolylyal füzte össze urnője derekán. Miután a kis Iványiné még leirhatatlan kedves mozdulattal egy vallenciennes-csipkével dusan diszitett nadrágba szállt, amelyet két oldalt tengerzöld szalag tartott össze, a cseléd kis lábait még kisebb cipőbe szoritotta, azt begombolta, miközben néha megesett, hogy ráncok támadtak a harisnyán. — Jaj, vigyázzon! — mondta ilyenkor a kis Iványiné s villámgyorsasággal ismét kint volt a cipőből.

A fésülködés volt a legkényesebb pont az egész öltözködési szertartásban, mert Katica még nem igen értett a mesterséghez. De a kis Iványiné ezt is angyali türelemmel szenvedte végig.

Most a kis kacsók ismét külön langyos vizbe lettek mártva, a fényes fogacskák francia fogpéppel megkefélve s ezek után Iványinénak már csak suhogó alsószoknyába kellett bujnia, mire egy az első szabócég mühelyéből kikerült angol ruha megkoronázta a nagy müvet.

Gyönyörü kalap — sejtem, hogy óriási volt — könnyedén ránehezedett a csodás frizurára, nyolc kalaptü elejét vette minden leeshetőségnek, Iványiné felvette a világ legszebb sealskinkabátját s begombolta keztyüjét. De most aztán igazán készen is volt a toalettjével.

Egy negyedóra mulva, néhány perccel tizenkettő előtt, elhagyta a házat s szoknyáját kissé emelgetve, apró léptekkel a Ferenciek-terére iramodott s belépett a templomba.

Csak amikor már bebujt az első padok egyikébe s helyet foglalt az örökké szőke Tölgyessy grófné mellett, észrevette, hogy otthon felejtette imakönyvét. Ezt aztán megsugta szomszédnőjének s mindketten halkan nevettek a mulatságos esetnek.

De aztán a kis Iványiné szépen letérdelt, összetette apró kezét s gyönyörü kalapja karimája mögé rejtve kivánatos arcát, áhitattal imádkozott. Bizonyára arról az öreg emberről sem feledkezett meg, aki a Rivierán vagy Kairóban élt s véletlenül a férje volt . . .

AZ ÉLET

Az iróasztala előtt ült s levelet irt. Már az utolsón szántott a tolla. A többi ott feküdt előtte, cimezve, lezárva. De ezt az utolsót nem tudta befejezni. Mindig akadt még irni valója. A hogy születtek a gondolatai, ugy vetette arra a darab papirra, amelyen idegesen kapkodva, végigsiklott a keze . . .

Mély csönd vette körül. Csak a sietö tolla nyikorgott hangosan, majdnem fájdalmasan s a nagy fali óra ketyegett örökös egyformaságban, lassan, tompán a sarokban. És ő mégis őrült hajszának hallotta a lassu, tompa ketyegését, ő mégis ugy vélte, mintha percenként s nem minden félórában szólalna meg mély haranghangja . . .

Végre befejezte utolsó levelét is, rávetette a cimet a boritékra s eldobta a tollat görcsös kezéből. Aztán fáradtan a fejéhez kapott s szemét kezével eltakarva, hátradült.

Jó ideig ült igy mozdulatlanul. De ismét fölugrott s zavartan nézett körül. Ott égett még a villamos lámpa az iróasztalán s kint már szürkült az ég. De nem is szürkült. Kékült s a nap első sugarai biborszinbe mártottak apró felhő-

ket, amelyeket nyugat felé kergetett erős, éltető keleti szél.

Az ablakhoz lépett s szemét behunyva, teljes erővel szivta a friss reggeli levegőt. Érezte a hulló levelek fanyar szagát. Ősz volt.

— Micsoda mesés reggel! — gondolta magában. — Milyen isteni levegő! Kár ilyenkor aludni. Ezentul majd . . .

Összerezzent. Nem fejezte be gondolatát. S mintha menekült volna önmaga elől, elsietett az ablaktól, az iróasztalhoz lépett s idegesen forgatta leveleit sápadt kezében.

Ismét megszólalt a fali óra tompa, mélabus hangon.

— Hat óra! Hat óra! Még kettő, aztán . . . aztán . . .

Elszédült s mereven rábámult az óra mutatójára, aztán visszaesett a karszékbe. Ezen nem lehetett változtatni. Két órája volt még ebből a hitvány életéből, aztán vége. Vége! . .

— Vége, mindennek vége! — mondta fenhangon. — Mindennek vége! Még két óra, aztán a bizonyos halál . . .

Igen, a bizonyos halál, amely elől nem lehet menekülni. Hja, ha nem urnak született volna! De igy? Vagy ha Jeanne férje nem lett volna a legjobb pisztolylövő az országban! Pedig az volt. Ki volt zárva, hogy elhibázza. Pista nem fogja elhibázni. Mert Pista az életét kivánta, a hitvány életét.

Rendben is volt ez különben! Annak a másiknak joga volt az életéhez. Hisz elvette tőle

azt, amit legjobban szeretett a világon, a feleségét! Sokáig tartott, míg a férj észrevette a gonosz játékot. És még mindig kételkedett. A végén cselhez folyamodott, lesbe állt s mindent megtudott. Mint ahogy ez már ilyenkor szokás. De ur volt ő is s igy kerülték a botrányt, a feltünést. Nem ütötték, verték egymást, nem gyilkoltak. Hanem összeültek a segédek s rövidesen megállapodtak mindenben. Az eset világos, mondhatni tipikus volt. A kimenetel pedig előre is bizonyos volt és igazságos. Most ő tőle veszik majd el azt, amihez legjobban ragaszkodott. Az életét. A hitvány életét...

— Hitvány volt, az igaz, — gondolta magában, — de szép volt. De édes volt. Olyan, hogyha még egyszer elkezdhetném elölről, örömmel, rajongással esnék át ujra mindenen. Mindenen, még a kellemetlen pillanatokon is!

— Pedig nem mindig szerettem ennyire az életet! Nem ismertem minden időben az értékét! Sőt, még könnyelmüen el is dobtam volna magamtól, valamikor...

S eszébe jutott, hogy már vagy háromszor is nézett szembe a halállal, a mióta élt. Egyetlen egyszer sem ijedt meg tőle. És most? Most félt, rettenetesen félt. De nem a haláltól, hanem attól, hogy vége ennek az életnek, amelyet annyira szeretett, amelyhez egész lelkével, testének minden részével,vérének minden csöppjével ragaszkodott...

Tarka, mozgalmas képek vonultak el a szeme előtt.

Mint kis fiu, tiz éves korában, a játékban kihevülve, mohón megivott egy pohár jégbehütött tejet, amelyet a jégveremben talált, szülei házánál. Tüdőgyuladást kapott s néhány napig a legnagyobb lázban feküdt, élet s halál közt. Még most is látta maga előtt édesanyja sápadt, kisirt arcát, amint ült az ágya végén és leste lélegzetét, nyugtalan álmát. Mindenki azt gondolta, hogy magánkivül van s hogy nem hallja, amit körülötte beszélnek. Pedig mindent hallott, még azt is, mikor a Pestről táviratilag odakért hires tanár nyiltan megmondta a háziorvosnak, hogy állapota reménytelen.

— Csoda volna, ha tulélné az éjszakát, — igy szólt a nagy tudós. Az édesanyja nem hallotta, mert előbb kiküldték, de ő hallotta. Hallotta s titokban mosolygott. Milyen érdekes volt, ilyen nagy betegnek lenni s meghalni! Elképzelte, hogy mennyire sirnak majd miatta, hogy kivonul az egész gimnázium, az igazgató, a temetésére, talán még eljön a miniszterbácsikája is! S milyen gyönyörü koszorukat tesznek majd a sirjára s a mamája sürün el fog oda látogatni, talán kétszer is napjában s megöntözi könyeivel a hantját . . . Szépnek, gyönyörünek képzelte s boldog volt, hogy fent, az égben, majd imádkozhatik mindazokért, akiket szeretett . . .

De nem igy történt. Elmult az éjszaka, elutazott a professzor, alábbszállt a láz, édesanyja nem sirt többé s négy hétre rá már semmi baja sem volt. A gimnázium nem vonulhatott

ki a temetésére, az igazgató sem, de ahelyett megtette vele az a közönséges alak, hogy megbuktatta a latinból, minek az volt a következménye, hogy egy utálatos korrepetitor elrontotta egész nyári szünidejét. Ha akkor igaza lett volna a pesti professzornak, mindezt elkerüli. S még soká boszankodott az eseten.

De az évek elmultak, nagy fiu lett belőle s már utána nézett az iskolás lányoknak az utcán. Egy volt köztük, valami Viola, aki nagyon tetszett neki. Ha találkozott vele, fülig pirultak mind a ketten s ezért nagyon boldogok voltak. Mert érezték, hogy ez a szerelem. De nem ismerték egymást, mert Viola a Kardos kereskedőnek volt a leánya s igy ő, a kis gróf, nem találkozott Violával azokon az unalmas helyeken, ahová őt vitték. Az utcán megszólitani pedig nem merte, ha százszor is föltette magában, hogy megteszi.

Mégis megismerkedtek. Még hozzá igen érdekes körülmények között. Délután volt s rosszkedvüen otthon ült könyvei előtt, mikor egyszerre megkondult a vészharangja a közeli templomtoronynak. Kinézett az ablakon s látta, amint a főtér irányában hatalmas füstfelhő száll égnek. Pedig ott volt Kardosék boltja is!

Egy-kettőre kint volt az utcán s pár pillanat mulva ott termett a főtéren, ahol már összeverődött az egész város. Csakugyan ugy volt: kigyuladt a Kardosék boltja s a lángok villámgyorsasággal elharapóztak a sok ócska lim-lomban s mikor ő odaért, már égett az egész régi viskó.

Az első gondolata Viola volt. Kigyószerüen átsiklott az embereken, akik észnélkül lótottak-futottak s szidták a tüzoltókat, mint a bokrot, mert hamarjában nem találták meg a szivattyu vizcsövét. Az öreg Kardos pedig keresztbetett karral, flegmatikusan nézte a pusztitást, mivel alighanem jól bebiztositotta volt a portékáját.

De ő csak Violát kereste. S ekkor történt a nagy esemény. A leány kétségbeesett sikoltással egyszerre ott termett az emberek előtt, megragadta az atyja karját s egyre csak azt kiáltotta, hogy:

— A Józsi gyerek! A Józsi gyerek!

Az öreg zsidó hirtelen olyan lett, mint a meszelt fal.

— Hát nincsen az anyjuknál? — kérdezte fuldokló hangon.

— Nincsen, nincsen, — rimánkodott Viola s zokogva mutatott az égő ház irányában.

Több se kellett. Mert ő ott állt s mindent hallott. Teleszivta magát levegővel s a tömeg jajveszéklése közepette berohant az égő épületbe. Sötét füsttenger vette körül s csak a falon végigcsuszva, mit sem látva, haladt előre. Lépcsőhöz ért s minden gondolkozás nélkül, vakmerően, azt sem tudva, hol s mint találhatná meg a Józsi gyereket az ismeretlen épületben, feljebb nyomult. Viola! Ez volt az egyetlen gondolata. De a füst mind sürübb lett s a lépcsőházban egyszerre vörőses fény csapott föl nozzá. Tovább rohant. Ebben a pillanatban fülsiketitő sirás ütötte meg a fülét. Balról jött,

egy rozoga ajtó mögül. Utolsó erejét összeszedve, rávetette magát a kilincsre, fölrántotta az ajtót s előtte, remegve, orditozva állt egy kis fiu. Fölkapta s vele együtt visszarohant a lépcsőházba, amelyen hol egy-két ugrással, hol nekiütődve a falnak, a kis fiut magához szoritva, a kijárat felé tartott. De lent már a falépcsőt nyaldosták a lángok s ha ki akart jutni, belé kellett, hogy vesse magát a tüzbe. Behunyta a szemét s a gyermeket magasra tartva, nekiszaladt a lángoknak.

És kijutott. Lihegve, támolyogva, szédülve, kissé megpörkölve, a néptömeg által örömrivalgással fogadva, átadta a karjai közt még folyton orditozó fiucskát Violának, aki az izgalomtól megbénitva, csak néma szempillantással köszönte meg a tettét . . .

Sokat találkoztak azután. Egész addig, amig mint jogász Pestre került. S csókolták egymást, holdvilágos éjszakákban, kint a mezei uton, a kertek mögött . . .

Nem értette, hogy az emberek hősnek nevezték, de hizelgett neki, hogy még a lapok is megemlékeztek róla. Pedig mikor berontott a lángok közé, hej! be keveset gondolt az életére. Nem is tudta, hogy lehessen a haláltól félni!

Akkor sem félt tőle, mikor huszonöt éves korában akkori ideálját, Tátrai Birit, egy nyári szintársulat primadonnáját, rajtakapta a hütlenlenségen, amin való bánatában meg akarta magát mérgezni. Mert megesküdött volna Biri szeplőtlenségére s mert azt a rá nézve szégyenletes

fölfedezést, hogy Biri nem a gázsijából, hanem egy öreg bankár bőkezüségéből tudott csak oly helyesen öltözködni, nem birta elviselni. Olyan ostoba ideálista volt még akkoriban, hogy ezzel a csalódással rombadült szemében a világ s mint aki megválik a lyukas kesztyüjétől, ugy el akart bánni a hitvány életével is. Mert akkor már hitványnak nevezte ezt az életet.

De rossz helyet választott az öngyilkosságra: a szinházat. Tudniillik Biri szemeláttára akart jobblétre szenderülni. S ez volt a szerencséje. Mert amikor rosszul lett a méregtől, ott termett mellette az inspekciós orvos, aki kellő ellenszerek segitségével rövidesen életre keltette. Gyorsan kiheverte lelki bánatát, épp ugy, mint a gyomorkatharrusát, amely a magában véve is gyönge dózisnak volt az egyetlen következménye. Birinek pedig lett számtalan utódja. Egészen addig, amig megismerkedett Jeanne-al. A másiknak a szép, ábrándosszemü, aranyhaju feleségével.

S most már ismerte az élet igazi értékét. Nem azért szeretett élni, mert Jeanne volt ezen a világon. Korántsem! Abból a korból ő már kivénült. S ha kissé jobban meggondolta volna, hogy milyen veszedelemmel járhat ez a viszonya, egyszerüen már előbb szakitott volna Pista feleségével. Hisz annyi más és kivánatos nőt ismert még! Annyi meg annyi még teljesittetlen vágya volt!..

És nemcsak a nők tették kedvessé az életét. Voltak barátai, szép lovai s szerette a termé-

szetet. Sokat utazgatott s ha jött a tavasz, őrült a zöldelő bokroknak, a rügyező fáknak, a nyiló virágoknak. Minél idősebb lett, annál jobban vigyázott az egészségére, mert ugy érezte, hogy életének minden pillanata gyöngyszem abban a furcsa láncolatban, amely összeköti bölcsőnket a sirral s amelyről sohse tudjuk, hogy mikor s hol szakad el . . .

— S mindezt áldozzam föl egy — asszonyért? — nyögte összeszoritva fogait. — Egy ügyetlenségért? Nem! Nem akarok lemondani az életről! Hát nem őrültség, engedelmesen kiállani a vesztőhelyre, hogy lelőjjenek, mint a veszett kutyát? Hát nem hatalmasabb, régibb az élet törvénye minden kaszinói kényszerszabálynál? Többször is szembenéztem a halállal s nem vagyok gyáva. De — legyilkoltassam magamat? Nem! Ezerszer nem! Vagy talán nem vall-e nagyobb jellemre, ha fütyülve a társadalom itéletére, engedek az okosabb belátásnak? — És Jeanne? Rajta sem segithetek, ha magamat föláldozom!

Halkan, figyelmeztetően szólalt meg ismét a fali óra. Hét óra volt . . .

Fölugrott. Lázasan lüktetett benne a vér. Végső tusát vivott benne az élet ösztöne más, homályos érzésekkel s ugy volt, hogy az élet ösztöne marad a győztes. Reszketve, kapkodva, a kabátjához nyult, föltette a kalapját s nagyobb összeget vett ki az iróasztalából. Ezzel aztán eljuthatott bárhová. Kora reggel volt még s több vonat indult a világ minden részébe.

— El innét! — kiáltotta benne egy remegő hang.

— El innét! — ismételte ő is, fuldokló hangon.

A kilincsre tette a kezét. Kinyitotta az ajtót.

Két ur, komor arckifejezéssel állt előtte: a segédei.

Hátratántorgott s elállt a szive dobogása. De csak egy pillanatig.

— Jó reggelt, öregem . . . — mondta az egyik, egy kopasz gróf.

— Már fel is vagy öltözve? kérdezte a másik, egy elhizott báró.

— Hisz akkor mehetnénk is, szólalt meg ismét a gróf.

— Éppen jókor érünk ki a hegyekbe — tette hozzá a báró. — Lent az automobil . . .

Ő nem felelt, csak némán kezet fogott a barátjaival. Aztán lementek s fölszálltak az elegáns járműre.

A LORD

Van elég ismerősöm, de azért ismerek sok olyan embert is, akit nem ismerek. Ez az ellentmondás csak látszólagos, mert mindenki, aki ugy mint én, bizonyos órában, bizonyos utakon jár, nap-nap után száz meg száz emberrel találkozik, akiket csakhamar már messziről képes megismerni.

— Ez az, ez az, — gondoljuk ilyenkor magunkban s tovább haladunk, többnyire mitsem törődve azzal, hogy az az az, vagy az az ez kicsoda, micsoda. Csak néha-néha, ha az illetőből jobban kidomborodik, amit manapság egyéniségnek szokás nevezni, találgatjuk, hogy ki vagy mi lehet az emberünk, vagy rá is jövünk a nagy titokra, ha véletlenül akad, aki az illetőt ismeri s kielégiti a kiváncsiságunkat.

Ilyenkor többnyire csalódás éri az embert. Arról az öreg, tiszteletet parancsoló öreg urról például, akit legalább is nyugalmazott miniszteri tanácsosnak néztünk, kiderül, hogy ajtónálló egy előkelő pénzintézetnél, — az a kövér, szük szoknyában apritó, fején három pleureusezel diszitett cukorsüveget viselő éltes hölgy, akiről feltettük, hogy, teszem, a Gyöngytyuk-

utcában tart fényes appartement-t, a valóságban előkelő gentry-asszony, aki nélkül jótékonycélu, vagy háziipari akció el sem képzelhető, mindamellett, hogy a hatványozott tisztesség jelében áll s havonta kétszer rontja a pályaudvarokon a lélekkufárok üzletét, — abban a szük nadrágot, rövid kabátot s a füleket is eltakaró cilindert viselő cvikkeresben pedig annyiból csalódtunk, hogy vigécnek tartottuk, holott szolgálaton kivüli táborszernagy — s az az elegáns, büszke tekintetü nő, alapitványi hölgyallürjeivel, mikor egy szép napon benyitunk egy cukrászdába, egyszerü fekete ruhácskában, fehér kötényben, fülig pirulva, tányért nyujt nekünk, hogy rátehessük a kiválasztott sütemények . . .

Hej, be nem igaz az a mondás, hogy mundus vult decipi! Dehogy szeret csalódni a világ!

Ismeretlen ismerőseim között, akikkel jóformán mindennap találkozni szoktam valamikor, különösen feltünt egy férfi, akit habozás nélkül lord-nak kereszteltem el. Ha nagyobb volna az idegenforgalmunk, annak is tartottam volna. Öltözete a szó szoros értelmében kifogástalan volt. Mindent, amit csak félig-meddig feltünőnek lehetett volna minősiteni, gondosan került s mégis, minden egyes ruhadarabja válogatott, egész fellépése biztos és öntudatos volt. Csupasz arcában soha egyetlen izom sem mozdult meg, monokliján keresztül mindig messze elnézett az emberek feje fölött, de nem kihivóan, hanem mint akinek a gondolatai egész máshol vannak.

Bizonyára Londonban. Többnyire zsinegen két kutyát vezetett, két furcsa állatot, amelyeknek a fajtáját sohasem tudtam megállapitani. De valami nagyon ritka, nagyon előkelő és számtalan dijat nyert ebek lehettek.

Már annyira ismertem az ismeretlenemet, hogy nem is törődtem vele, ha találkoztunk. A lord sem vett rólam tudomást, ami elvégre egészen rendjén is volt.

Ekkor történt, hogy összevesztem a szabómmal, mert á tout prix harang-nadrágot akart rám szabni, mikor akkoriban olyanban már kizárólag vizes nyolcasok jelentek meg az Andrássy-uti vasárnapi korzón. Tehát ott hagytam eddigi szállitómat. Eszembe jutott a lord-om s irigykedve gondoltam kifogástalan külsejére. Még az az ideám is támadt, hogy megszólitom s megkérdezem tőle szabójának a cimét. De ezt mégis rösteltem s igy egy jóizléséről ismert barátomhoz fordultam tanácsért, aki készséggel meg is nevezte a szabóját.

Másnap délelőtt felkerestem az általa ajánlott mütermet, amely már az izléses modern berendezésénél fogva kellemes benyomást tett rám.

Amikor azonban megjelent az üzlet tulajdonosa, hófehér ingujjban, kifogástalan mellényben, deszkaszerüen vasalt nadrágban, lakkcipőben, csupasz arccal, monoklival: pillanatig ott álltam mozdulatlanul s tátott szájjal bámultam rá. A lordom volt, az ismeretlen ismerősöm. De ő gyorsabban találta fel magát, mint én,

s mialatt fáradt mosoly futott végig az arcán, felém jött.

— Örülök a szerencsének, — mondotta, kissé orrán át beszélve: aztán, lemondó arckifejezéssel: — Ugyebár, nem tetszett rólam feltenni, hogy — szabó vagyok . . .

— Őszintén szólva, valami angolnak néztem — feleltem meggyőződéssel, ami láthatólag igen jól esett neki. — Különben boldog vagyok, hogy ruházkodásom gondjait ilyen kiváló kezekbe fektethetem — tettem hozzá.

Weisz ur — ez volt a neve ő lordshipjének — könnyedén meghajtotta magát s kizökkentette a szeméből a monoklit. Aztán kiválasztottuk a szövetet, Weisz ur maga vett mértéket s ezalatt nagyon megbarátkoztunk. A külsőm azóta pedig volt olyan, hogy engem is angol lordnak néztek volna, ha az Uristen még az arcomat is megfelelően átformálja.

Weisz ur mindjobban átmelegedett irántam s a próbák alkalmával gyakran feltárta előttem a szivét.

— Kerülöm a társaságot — mondta egyszer sopánkodva. — Üzletemberek közé nem szeretek járni, Isten tudja, nem gutirozom az ott uralkodó tónust, a magasabb körök meg velem nem akarnak szóba állani; lenéznek, mivel csak szabó vagyok. Hát tehetek én arról, hogy nekem éppen ehhez van tehetségem? Csak a nyáron, ha pang az üzlet, fogom magamat s külföldre megyek, a Svájcba, vagy valami előkelő tengeri fürdőbe. Ott nem tudják, hogy

ollóval mesterkedem, mindenki barátkozik velem s azalatt a négy-hat hét alatt élvezem csak igazán az életemet. Nem érdemes szabónak születni kérem, legalább minálunk nem.

Igy panaszkodott nekem Weisz ur s őszintén sajnáltam, épugy mint sajnálok mindenkit, aki éppen az életben nem találja meg a maga helyét. S nem tudom, nem-e boldogabb mégis Weisz ur, mint az a vérbeli lord — s biztosra veszem, hogy olyan is létezik — akiről mindenki azt hiszi, hogy — szabómester.

Mult nyáron a meleg elől Norderneyba menekültem, hol egy gyermekkori barátommal kellett találkoznom, aki évek óta egy világhirü német acélgyár élén áll. Az illető az évek során át teljesen beleolvadt a német társaságba, német lányt vett el s már alig tud magyarul.

A viszontlátás fölötti öröm mindkét részről igen őszinte és benső volt s csakhamar egészen bent voltam abban az előkelő német társaságban. amely Norderneyban megadja a tónust. Kissé nehézkes, de kedves asszonyokkal, bájos lányokkal, többnyire valóságos Germániákkal ismerkedtem meg s élveztem a tengerparti életet.

Alig két nappal a megérkezésem után, meglepetés ért. Már folyton emlitették előttem, hogy valami Weisz báró Budapestről sokat fordul meg barátom társaságában s hogy az a világ legkedvesebb, legszeretetreméltóbb embere. Én ugyan még nem hallottam a Weisz-családok bárói ágáról, de ez manapság semmit

sem bizonyit s igy magam is kiváncsi voltam honfitársamra, aki annyira kivette a németek szivét.

Egy délután, a Kurmusik-ot hallgattuk, mikor két fiatal leány a társaságunkból örömfelkiáltással felugrott s egy hófehér tennisöltönybe bujtatott férfi irányába vetette magát, aki két exotikus kutyát zsinegen vezetve, megjelent a láthatáron. Körülvették s nevetve, csillogó szemmel, mintegy diadalmenetben hozták magukkal.

— Ni, Weisz báró, — mondta a barátom s az egész társaságon végigfutott az elölötti öröm halk moraja.

Csak én nem örültem s mélységesen hallgattam. Összeszorult a szivem. Mert az a báró nem is báró volt, hanem lord, de mit mondok? nem is lord, hanem szabó volt, az én szabóm.

Mikor megpillantott, fehérebb lett a tennisz-öltönyénél, a monoklija kiesett a szeméből s elveszett a homokban, a kutyák pedig, felismerve a régi jóakarót — ó, ezek az állatok! farkcsóválással üdvözöltek.

Bemutattak egymásnak. Ugy tettem, mintha sohasem találkoztunk volna. Ő is igy tett.

A leányok azt kérdezték tőlem, nem aranyos, megennivaló ember-e a honfitársam?

Igent bólintottam.

De a báró nem maradt velünk. Sürgős levelet vár — mondta s kijelentette, hogy esetleg még aznap este el kell utaznia.

Igy is történt. A Germániák busultak kissé, aztán velem vigasztalódtak. S én nem árultam el a szabómat.

Weisz báróval ismét csak Pesten, a boltban találkoztam. Hálás tekintettel felém rohant s megszoritotta a kezemet.

— Hát nem utolsó dolog szabónak születni? — mondta fájdalmasan.

— Az ön külsejével határozottan — feleltem én.

Weisz meghajtotta magát, aztán rezignáltan uj mértéket vett, mert konstatálta, hogy Norderneyban kissé meghiztam. Közben halkan sóhajtott.

De már nem dolgoztatok többé Weisz urnál. Mert nem akar tőlem pénzt elfogadni. Hálából. S ezt meg én nem fogadhatom el. Ez pedig háládatlanság. Tudom, de nem segithetek Weisz ur balvégzetén. Mert nem csak neki, nekem is vannak elveim . . .

A LENCSE

— Nem értem magát, igazán nem értem! Még az imént megigérte, hogy eljön az én teámra s most, hogy tudja, kik lesznek nálam, ezer ürügyet keres a kibuvásra! Pedig csupa aranyos ember lesz ott s el sem tudom képzelni, hogy ki lehet az, akivel nem akar találkozni! Mert annyi bizonyos, hogy kerül valakit azok közül, akiket emlitettem.

— Nagyságos asszonyom, eltalálta, bevallom, ugy van.

— No ez igazán érdekes. Mi az? Ki az?

— Ki fog nevetni!

— Én? Dehogy! Elvégre maguknál, férfiaknál az ember sohasem tudja, hányadán van. Valami párbajhistória, vagy . . .

— Nagyságos asszonyom, téved. Nem férfi az illető.

— Tehát nő! Hallja, az eset mind érdekesebb lesz. Most már éppenséggel mindent akarok tudni. Töredelmes vallomást kérek.

— Kissé hosszadalmas lesz . . .

— Nem baj. De ki lehet az illető? Ki? Csak nem Ambrusné?

— Oh nem!

— Vagy a kis Molnárné? Biztosan ő az!

— Nem, nem. Nagyságos asszonyom egészen téves nyomon halad. Nem is ismerem az illetőket.

— Illetőket? Engedje meg, hogy leüljek. Illetőket? Tehát többen vannak?

— Ketten. De ismétlem, nem ismerem őket.

— Maga igazán szivtelen ember! Hát nem látja, hogy megöl a kiváncsiság? Csak nem a Fehér-lányok?

— Igen, azok.

— No tessék! De mi baja van velük? Hisz csak néhány hónapja, hogy kikerültek a Sacré-coeur-ből s hogy kissé viszik őket a társaságba. Hogy lehetséges tehát, hogy ezek a kis bakfisok... Nem értem. Sehogysem értem!

— Elhiszem. Azt tetszett mondani az imént, hogy ikrek.

— Ugy van, ikrek! No, és?

— Hát én — félek az ikrektől.

— Ne mondja!

— Komolyan mondom. Föltettem magamban, hogy soha életemben meg sem közelitek ikreket. Az ember belebolondulhat a természetnek eme szeszélyes játékába! Nem, nem, én szerdán nem jöhetek el.

— Istenem, nagyon sajnálom igazán, de csak egy föltétel alatt bocsátok meg magának: magyarázza meg különös ellenszenvét az ikrek iránt.

— Szivesen. Hol kezdjem csak? — Négy évvel ezelőtt a Tátrában töltöttem a szabad-

ságomat. Kirándulásaim egyikén találkoztam egy régi, jó barátommal, akit már évek óta nem láttam. Nagyon megörültünk egymásnak s megigértem neki, hogy meglátogatom. Én Csorbán voltam szállva, ő pedig Ó-Tátrafüreden nyaralt, ahol saját villája volt. Pár nappal a találkozás után beváltottam igéretemet. Bár soha lábamat be ne tettem volna a házába! Miért? kérdi nagyságos asszonyom. Azért, mert ott ismerkedtem meg Didivel és Dodoval, vagy Dodoval és Didivel, — ahogy tetszik. Didi és Dodo, — mit mondjak csak, — hisz ha nem ismeri őket, hiába magyarázom a dolgot. Dodo és Didi még ma is egyetlenegy fogalom előttem s ha egymás mellett nem láttam volna őket, ha egyszerre nem beszéltek volna hozzám, nem kételkednék benne, hogy Didi azonos Dodoval, és viszont. Higyje el, kérem, nagyságos asszonyom, vannak még most is pillanataim, amikor arról kívánok meggyőződni, nem duplán látok-e talán, vagy nem üti-e meg kétszeresen egy hang a fülemet! Mondják, hogy a legtökéletesebb hasonlatosság esetén is azok, akik állandóan együtt vannak ikertestvérekkel, minden nehézség nélkül különböztetik meg őket. Én pedig meg vagyok győződve, hogy ebben az esetben még a két leány szülei sem voltak tisztában azzal, nem beszélnek-e Dodoval, ha Didi áll előttük. Növésük, hajuk, szemük, hangjuk, nevetésük, minden, de minden egyforma volt. Igaz ugyan, hogy mindig más szinű ruhát viseltek, de ez nem használt semmit, mert ki a vi-

lágon tudhatta, Dodo-e a kék ruhás, avagy Didi?

Azt mondhatná nagyságos asszonyom, hogy elvégre mi közöm az egész dologhoz? Bocsánatot kérek, ezt is meg fogja érteni azonnal.

Mikor legelőször ellátogattam az elátkozott házba, csak az egyik leányt mutatták be nekem, — most sem tudom: Dodo volt-e vagy Didi? — a másik kirándulásban vett részt s csak estefelé várták haza. Didi, nem, Dodo, — vagy mégis Didi? óriási hatást tett rám s mivel ő is eléggé érdeklődött iránt am, csakhamar megbarátkoztunk egymással. Istenem, annyira el vagyok foglalva egész esztendőn át, hogy nem igen érek rá, ide-oda járni s bizony csak nagy ritkán jövök össze fiatal leányokkal. Igy tehát nem csoda, ha igen jól éreztem magam a kedves és bájos gyermek társaságában, ugy, hogy mikor távoztam, — megjegyzem, a nővérét akkor még nem ismertem, — föltettem magamban, hogy mielőbb megismétlem látogatásomat s konstatáltam, hogy szerelmes vagyok. Otthon pedig komolyan foglalkoztam azzal a gondolattal, hogy bizony már ideje volna, hogy megnősüljek s kiszámitottam, hogy jövedelmemből egész szépen el tudnék tartani feleséget is.

Második látogatásom alkalmával, belépésemkor nem az egyik, hanem a másik leány fogadott, atyja társaságában. Arra, hogy ez a másik s nem az egyik volt, persze csak jó idő mulva jöttem rá, s azt hiszem fölösleges elmondanom, hogy milyen butának éreztem magamat e fölfedezés után. De mivel a leány csak annyiban

különbözött nővérétől, hogy én és mindaz, amit mondtam, uj volt neki, különben pedig ugyszólván csak folytatta azt a hatást, amelyet nővére tett rám: nem haboztam soká s hozzáláttam az udvarláshoz, amit szivesen fogadtak.

Mikor aztán a másik lépett a szobába, ismét ott voltam, ahol az elején. Ott ült most mind a kettő előttem, mosolygott rám, nevetett, kacérkodott, én pedig hol az egyikre, hol a másikra bámultam s azon tünődtem, hogy melyik — melyik?

Legokosabb dolog lett volna, ha azonnal összepakkolok s kerülöm az ikerlakta Tátrafüredet, csakhogy ehhez nem volt semmi kedvem, mert pillanatról-pilanatra jobban beleszerettem ebbe a kettős lénybe, azon csodálkozva csupán, hogy mégis mekkora a férfisziv!

Beláttam, hogy ha csak ritkán látom a nővéreket, már sehogysem birok elhatározásra jutni, s azért magam is átköltöztem Tátrafüredre. Igy aztán reggeltől estig együtt lehettem Didivel és Dodoval s alkalmam volt bőven azonossági tanulmányokat folytatni. Teniszeztünk, lovagoltunk, hegyet másztunk együtt, de eredmény nélkül. Azaz, nem egészen, mert időközben szerelmet vallottam, persze, mindkettőjüknek egymás után.

Nagyságos asszonyom joggal mondhatná, hogy miért nem maradtam az első mellett? Abban igaza van, csakhogy nem ismerte sem Didit, sem Dodot. Mert ezek, kérem, annyira és oly önzetlenül szerették egymást, hogy a

világért sem fogadták volna el vallomásomat, mert szentül meg voltak győződve, hogy az nem nekik szól, hanem a másiknak. S ezt mind a ketten oly ügyes argumentumokkal fejtegették, hogy nem velük, hanem a másikkal történtek a nélkülözhetetlen előzmények, — hogy végre beláttam a dolgot s a másiknál próbáltam szerencsét. Ez pedig még ügyesebb, még meggyőzőbb argumentummal épp az ellenkezőjét bizonyitotta annak, amit a nővére állitott.

Kétségbeesésemben elmentem az apához s bevallottam mindent. Ő csak szomoruan bólintott, aztán pedig vállat vont.

— Hisz ez az én bajom — mondta. — Tévedsz, ha netán azt hiszed, hogy ez az első eset. Már többször el akartam őket választani, hogy a férfiak egyszerre ne mind a kettőbe, hanem csak az egyikbe szeressenek belé, — de akkor ugy busultak egymás után, hogy lefogytak s ugy elrutultak, hogy rájuk se lehetett nézni. Van ugyan valami, amin meg lehet őket ismerni s megkülönböztetni az egyiket a másiktól, de az olyan dolog, hogy nem lehet minduntalan mutogatni, másodszor pedig nagyon kétes, döntő befolyással volna-e az elhatározásodra!

— Mi az? Mi az? — kiáltottam izgatottan s mint a tengerbe esett ember a szalmaszálba, ugy kapaszkodtam ebbe a reménysugárba.

— Ez egy kis lencse, Didinek a lábszárán — mondta az apa.

— Egy lencse? Jaj, be édes! — szóltam magamon kivül. — Hisz ez isteni dolog! Látni

akarom azt a lencsét, látni, mégpedig azonnal!

— Nem oda Buda, — felelt az öreg barátom határozott kézmozdulattal. — Hová gondolsz? Csak nem képzeled, hogy most tüstént be fogom citálni Didit s levettetem vele a harisnyáját előtted? Még csak az kellene!

Ezt magam is beláttam; fölugrottam s kiszaladtam az erdőbe.

És elég furcsa: most már semmi egyébre sem gondoltam, mint arra az ici-pici kis lencsére Didi lábán s ha nem röstelném annyira a dolgot, hát bevallanám, hogy azóta, mióta az édes titok kipattant, egyesegyedül a lencsébe voltam szerelmes. Azt képzeltem, hogy Dodo képe mindjobban elhomályosodik szivemben s Didi győzelme biztosnak látszott.

A legelső alkalommal, hogy az apa segitségével megállapitottam, hogy Didi áll előttem, szóba hoztam neki a lencséjét s ujból megkértem a kezét, esküdözve, hogy rajongok a lencséért. Ezzel azonban megjártam. Didi elkezdett sirni, panaszkodott, hogy nekem a dolgot elárulták s hogy most vége mindennek, mert végképp le kell rólam mondania.

— Hisz sejtelme sincs róla, — mondta, — hogy milyen csunya dolog ez az én lencsém! Persze, nem mutathatom meg magának, de ha látná, végig futna rajta a hideg. Ellenben Dodo, — ah Istenem, az egész más! Borzasztó, hogy ilyenekről kell beszélnem, de ha maga tudná, hogy ő milyen szép! Olyan, mint a márvány, olyan, mint a legszebb rózsalevél!

Magam sem tudom, hogy Didi miket mesélt még, elég az hozzá, hogy rövid időn belül meggyőzött állitása helyes voltáról.

Másnap Dodot kerestem föl, — persze holmi tévedés után, — s ő már tudta a lencse dolgát. Szomoru volt s a lemondás hangján kijelentette, hogy most már az ő sorsa végképp eldőlt. Őrült volnék, mondta, ha nem kérném meg mégegyszer és határozottan Didi kezét, vagy lábát, — már magam sem tudtam, mire pályázok tulajdonképpen, — mert ő, aki azt a gyönyörü pici lencsét ismeri, ő tudja, hogy annak valósággal varázsereje van s hogy még a halálos ágyamon is megbánnám, hogy elszalasztottam ezt a kedvező alkalmat.

Kértem, könyörögtem neki, de Dodo hajthatatlan maradt.

Letelt a szabadságom s haza kellett utaznom. Előbb még egyszer szerencsét próbáltam Didinél, Dodonál is, de hiába. Az egyik ismét csak a másikhoz küldött s ha akkor el nem utazom, még ma sem csinálok egyebet, mint a fejemet törőm azon, szépség számba megy-e a lencse vagy sem?

Azóta néhány esztendő telt el s persze én is, mint sok más szerelmes ember, kigyógyultam bajomból. Azért mégis okultam az eseten s kerülöm az ikreket, akár nagyon hasonlitanak egymáshoz, akár nem, akár van-e lencséje az egyiknek, vagy sem. S azért nagyságos asszonyom is meg fog bocsátani, ha szerdán nem jövök el s otthon iszom meg a teámat!

A ZÖLD SELYEMHARISNYA

Ott lógott a kirakatban. Már napok óta. Amióta másként rendezték az ablakot.

Mikor Pipi legelőször megpillantotta, elállt a lélegzete. Tágranyilt szemekkel nézte. Ilyen szépet még nem látott. Soha életében nem látott ilyet. Volt ott még más is, mindenféle gyönyörü, hófehér battisztfehérnemü között, halvány rózsaszinü, aranysárga, kék, mint amilyen kék csak az ég lehetett valami távoli mesebeli országban. De egy sem volt olyan, mint az az egy zöld selyemharisnya.

A kis masamódleány még egy ideig gyönyörködve nézte csodálatának tárgyát. Aztán eszébe jutott, hogy bizonyára van olyan boldog gazdag hölgy, aki egyszerüen be fog térni az üzletbe s megveszi a zöld selyemharisnyát, hogy talán egyetlenegyszer felvegye életében.

S ő? Ő soha? Soha?

Lehajtotta a fejét s tekintete cipőjére esett.

Kopott volt, az egyik oldalvást már repedezett s a sarok alatt a gummilap, amit csak nem rég tetetett reá, hogy sok apró lépéseinek kipkopja ne bántsa a főnöknő idegeit, le akart válni. S a harisnya? Vastag, durva, bolyhos

volt, elől-hátul foltozva. Inkább meghalt volna, minthogy bárki előtt is levetette volna a cipőjét. Pedig oly formás lába volt! Picike, keskeny, a csuklója finom, hajlékony. Annak az előkelő hölgynek sem lehetett különb lába, aki bizonyára még ma meg fogja venni azt a gyönyörü, kedves zöld selyemharisnyát.

Pipi még egyszer felpillantott s mintha köny jelent volna meg szemében. Aztán elforditotta a fejét s tovább sietett. Kissé lihegve toppant be a boltba, a főnöknő fejbiccentéssel fogadta kézcsókját, a többi leány morgott valamit, ami ugy hangzott, mint: »a kis rongyos« s egyszerre ismét olyan volt minden, mintha a Váci-utcában, abban a szép uj kirakatban, rengeteg patyolat és csipkepehely között nem is lógott volna egy pár zöld selyemharisnya.

*

Pipi leült a sarokba s rossz gázlámpa fénye mellett hozzálátott a munkához. Divatjukat mult kalapokról leszedte a drága diszt.

Künn barátságtalanra fordult az idő; barnás-szürke köd ereszkedett le a városra. A főnöknő, meleg kendőbe burkolva, az ajtóban állt s fütyürészett. A többi leány halkan csevegett. A leghelyesebb köztük s az, aki legjobban öltözködött, Janka, mutogatta legujabb fényképét, mely — ó csoda s ó irigység! — kivágott báli ruhában ábrázolta.

Pipi csak félfüllel figyelt oda. Sajátmagával volt elfoglalva. Elképzelte, hogy ha nem volna

olyan nagyon szegény, bemenne a boltba s megvenné a zöld selyemharisnyát. Azután válogatna azokból a finom, pehelyszerü fehérnemüekből is egy-két darabot. Milyen nagyszerü volna! De akkor már uj cipellőkről, meg uj ruháról is kellene gondoskodnia.

Persze, mindehhez pénzre volt szüksége, akármilyen olcsón is kitudta volna állitani az egészet. Pedig nem volt pénze s gyakran bizony üres gyomorral kellett lefeküdnie.

Mennyivel jobb dolguk volt mégis a többieknek! Voltak szüleik, testvéreik, akik segitették őket itt is, ott is. Vagy annak az örökké vidám Jankának például, akibe minden férfi beleszeretett s akinek az udvarlói mindent megvettek, amit csak kivánt!

Pipi nem irigykedett senkire sem, de mégis fájt neki, hogy éppen ő neki semmi, de semmi sem jutott az élet örömeiből. Amikor még vidéken lakott nagyanyjánál, boldog volt és megelégedett, de amióta felkerült Pestre, a jóságos öreg asszony halála után, amióta nap-nap után látnia kellett, hogy mások milyen fényüzésben élnek, s élvezik napjaikat: azóta gyakran azt kérdezte önmagától, hogy minek is jött a világra.

Pedig érezte, tudta, hogy az Uristen őt is csak arra teremtette, hogy élvezze életét. Néhanéha kimondhatatlan vágy fogta el valami ismeretlen szép, valami végtelenül édes után. S ebben a pillanatban is igy volt. Most, hogy elképzelte, milyen csinossá tudná magát tenni, hacsak egy

kis pénze volna s hogy akkor talán találkoznék is valaki, aki őt megszeretné s kedvesebbek volnának hozzá az emberek, elkezdett forogni vele a világ. Legjobb szeretett volna kirohanni a sötét boltból a szabadba, messze el, azt sem tudva, hogy hová.

Mialatt igy töprengett mostoha sorsa fölött, elmult az idő s a főnöknő, mint rendesen ilyenkor, megéhezett. Ez azzal járt, hogy Pipinek át kellett szaladnia a szomszéd utcába egy korsó sörért s két sóskifliért. Télen-nyáron, mindennap, tizenegy órakor. Ma is. A főnöknő átadott neki harmincnégy fillért s Pipi, ugy ahogy volt, kalap és kabát nélkül kifutott az utcára. Télen-nyáron, mindennap, tizenegy órakor.

Már utban volt visszafelé, — sietett, mivel időközben elkezdett esni az eső — mikor megbotlott valamiben. Kis hija, hogy ki nem önti a főnöknő drága sörét. Megállt s hátranézett. Valami apró, sötétszinü tárgy feküdt a kövezeten. Visszament s felemelte: női erszény volt.

Pipi nagyon megijedt. Maga sem tudta biztosan, hogy mitől, de megijedt. Eldobta magától a pénztárcát s tovább akart sietni. De egy láthatatlan erő visszatartotta. Nem birt mozdulni helyéből. Ujból lehajolt s másodszor felvette az erszényt. Körülnézett. Kevesen voltak az utcán s senki sem figyelt rá. Gyorsan a bluzba csusztatta a kis erszényt, s kipirulva, remegve az izgalomtól, beállitott a boltba.

A főnöknő jóizüen megitta a sörét, Pipi pedig szótlanul a helyére ült s mintha semmi sem tör-

tént volna, folytatta a munkáját. Gépiesen, öntudatlanul.

*

S ismét mult az idő. Lassan, kinosan. A leányok elmentek ebédre, a főnöknő is. Csak Pipi maradt az üzletben. Mint rendesen. Mert a főnöknő, aki a házban lakott, nemeslelkűen kosztot is adott neki. Mert mindig maradt valami abból, amit a cseléd kapott s ezen a cimen le lehetett vonni néhány forintot Pipi fizetéséből.

De ma Pipi hozzá sem nyult az ételhez. Hanem, mihelyest magára maradt, elővette a talált erszényt s kinyitotta. Az egyik rekeszben néhány hatos volt, a másikban öt korona s egy előkelő ékszerüzletnek valami Mátéházy grófné nevére szóló, kifizetetlen számlája 360 koronáról. De volt egy középső rekesze is az erszénynek. Izgatottan s remegve Pipi ezt is kinyitotta. Pillanatra elsötétült előtte minden, mikor belenézett: csomó papirpénz volt benne. Összeszedte minden erejét, kivette a pénzt s megolvasta: háromszázhatvan korona volt. Ugyanannyi, mint a mennyiről a számla szólt. Az a grófné bizonyára az ékszerészhez készült, hogy kiegyenlitse tartozását s utközben elvesztette az erszényt. Ezt gondolta Pipi s igy is volt.

A leány jó ideig forgatta a sok bankót a kezében, aztán hirtelenül visszarakta a pénzt s elrejtette az erszényt. Elhatározta, hogy este, a a záróra után, átadja a rendőrnek a sarkon. Nem volt az övé, vissza kellett adni annak, a kié volt.

— De a grófné gazdag, meg sem érzi a veszteséget, te pedig olyan nagyon szegény vagy!.. — szólalt meg benne egy hang.

— Nem, nem, én ezt az erszényt visszaadom — felelte Pipi s jóleső érzés fogta el.

Lassan-lassan elmult az izgatottsága, aztán hozzálátott az időközben kihült ebédjéhez s azt nyugodtan, jóizüen elfogyasztotta.

Visszajött a főnöknő, visszajöttek a leányok s elmult a délután. Este lett s mivel a főnöknő a férjével az orfeumba készült, már háromnegyed nyolckor zártak. A leányok kezet csókoltak a főnöknőnek, aztán elszéledtek kettesben, hármasban, csak Pipi ment haza egyedül, mint rendesen. Mert kopott volt a külseje s mert szégyen volt az ilyen rongyos leánnyal az utcán végigmenni.

Pipi dobogó szivvel a sarokhoz sietett, hogy megszabaduljon talált kincsétől. De sehol sem látta a rendőrt. Pedig mindig ott szokott állni, igen jól ismerte látásból. Jóképü, hatalmas bajuszu, szőke ember volt.

Pipi még várt egy ideig. aztán azt gondolta magában, hogy majd másiknak adja, talán annak ott, a Fürdő-utca elején. Ugy tudta, hogy ott is áll egy. Ezzel tovább rohant, átfurakodva a Váczi-utcában tolongó sokaságon. Aztán egyszerre megakadt. Nem birt tovább menni, annyi ember, kivált asszony és leány állta el utját egy kirakat előtt. Felpillantott s összerezzent: az a fehérnemükereskedés volt, mely előtt maga is oly soká álldogált reggel. S ott lógott

az ablakban. Ott, még más, gyönyörü, hófehér batiszt között költőiesen elrendezett rózsaszinü, aranysárga, kék testvére társaságában. A zöld selyem harisnya.

Tehát még nem vette meg senki. Bizonyára mert drága volt. Nagyon drága. S az embereknek nem volt pénzük. Neki pedig . . . Igen, neki volt pénze. Annyi, hogy . . .

Pipi arcába szökött a vér. Lehorgasztotta a fejét. Önkénytelenül ránézett repedező cipőjére s eszébe jutott ismét, hogy formás lábán vastag, bolyhos, foltozott a harisnya. S soha, soha nem kerül más a lábára, rongyos, foltos marad az örökké . . .

Pipi dacosan feltekintett. Mereven nézett belé a kirakatból áradozó fénytengerbe. Aztán rátette a kezét a kilincsre s belépett a boltba . . .

Mikor később nagyobb csomaggal kijött, a kis erszény könnyebb volt, sokkal könnyebb. A szive pedig nehezebb, sokkal nehezebb . . . Oly nehéz, hogy kezdtek potyogni a könyei . . .

*

A zöld selyemharisnya kikerült a kirakatból s helyét másik foglalta el. Másszinü, talán lila volt. De az emberek mit sem törődtek ezzel az eseménnyel s a Váczi-utcában csak épp ugy jártakkeltek, mint azelőtt.

Anti és Niki is ott lézengtek. Mint különben minden nap estefelé. S unottan megállapitották, hogy mindig csak ugyanazokkal az »alakokkal« találkoznak.

Már el akartak válni a Kigyó-téren, mikor egy fiatal leány suhant el mellettük. Nagyon csinos volt, helyesen volt öltözve s a mi a fő: uj megjelenés.

Anti és Niki összenéztek.

— Mi ez? — kérdezte Anti.

— Nem rossz! — szólt a másik.

— Gyerünk utána.

— Sajnos, nem érek rá. A kaszinóban várnak.

— Nézd csak, nézd csak, milyen pikáns zöld strimflije van a kicsikének!

— Persze, megint a lábát nézed . . .

— Isten veled!

Niki a kaszinóba ment, Anti pedig követte a zöldlábu hölgyikét. Egyszer-kétszer elvonultatta maga előtt, aztán megszólitotta. A leány irult-pirult s ez nem volt tetetés. Aztán igen barátságos lett. S Anti azt mondta neki, hogy a legkivánatosabb nő, akivel valaha találkozott. Ez ugyan nem volt igaz, de Anti abban a pillanatban hitte. A kis leány is elhitte s a szive rettenetesen dobogott.

Együtt sétáltak, beszélgettek, nevettek. Aztán együtt vacsoráztak valahol. Nagyon mulatságos volt. S jól is lehetett lakni. Ugy összebarátkoztak, mintha régóta ismerték volna egymást.

S mikor reggel felé kocsin hajtattak, Isten tudja hová, Anti mámorosan, pezsgős fővel sugta a kis leány fülébe:

— Pipi, akarsz az én édes kis barátnőm lenni? Akarsz?

És Pipi akart. Már miért ne akart volna?

*

Hetek, hónapok teltek el s Pipi, aki éppen hazaérkezett autójával, amelyet egy öreg, de gazdag lipótvárosi emberbarát bocsátott rendelkezésére, türelmetlenül rászólt a komornára:

— Még most sem dobta ki azt a sok régi lim-lomot a szekrényemből? Nézze csak, szanaszét hever a drága uj fehérnemüm, a szép ruhám, mert nincsen hová elrakni. A magáé minden, de ne lássam többé!

Ezzel eldobta a keztyüt, a kalapot s a prémkabátját, a komorna pedig kezet csókolt neki, aztán kiüritette a szekrényt s a mit talált, azt kötényébe gyurta. S ekkor leesett valami a földre. Egy pár zöld selyemharisnya volt. A komorna felvette, aztán bele akarta csusztatni a többihez. De Pipi megakadályozta.

— Hagyja, Nina, ezt a harisnyát tegye vissza a szekrénybe. Veszek másikat, ujat helyébe! — S Pipi sajátkezüleg visszarakta a harisnyát a szekrénybe, Nina pedig ujból kezet csókolt neki.

*

Elmult két esztendő. Mint két pillanat. S mégis, mi minden történt ezalatt!

Pipi azt hitte, hogy álom volt az egész. Egy gyönyörü álom. Csak a vége nem, mert az borzasztó volt. Az a kórház! Azt hitte, sohse kerül ki élve belőle. Pedig csodaképpen meggyógyult. Igaz, hogy csont és bőr volt, egyéb semmi.

Rozoga egylovason kihajtatott a Ferenczvárosba, ahol utoljára lakott, valahol a negyedik

emeleten. Most át akarta venni azt a kevés holmiját, amije még maradt. A házmesterné őrizte azalatt, hogy a kórházban volt.

Sok minden jutott eszébe utközben. Ismét látta magát az Operában, páholyban, gyönyörü toalettben s mindenki csak ő rá szegezte a látcsövét. A kis Józsi gróf is, az a szerencsétlen Józsi! Akibe beleszeretett, ugy hogy egészen elvesztette a fejét, aki oka volt anak, hogy a gazdag barátja faképnél hagyta. Még az ő betegségének is ő volt az oka. Mivelhogy az ő társaságában ette a mérges osztrigát. S mikor láz és betegség gyötörték, nem törődött vele többé. Gonosz emberek, akiknél lakott, kizsákmányolták, elzálogositották ékszereit, drága ruháit, amint mondták, lakbér fejében s azért, hogy legyen miből az orvost s a patikát fizetni. A végén pedig, mikor már semmije sem volt, kidobták s elvitették a kórházba.

Rettenetes napok voltak ezek, de most majd ismét jóra fordul minden. Ezzel vigasztalódott.

S mint egy kis gyermek, ugy örült annak a néhány holmijának, amit a házmesterné átadott neki. Behunyta a szemét s mohón szitta magába a régi illatokat. Az elmult dicsőség szagát.

Tovább kotorászott. S ekkor felszinre került valami, összegyömöszölve, rendetlenül. Egy pillanatig nézte, aztán visszadobta a többihez:

— Szerencsétlen harisnya — gondolta magában.

*

Milyen a divat! Szeszélyesebb a szeszélynél!

Ami tegnap még dernier cri volt, ma már általános s holnap el van feledve. Holnapután már érthetetlen. Hogy is lehetett ilyet felvenni? S a hölgyek kacagnak.

S az idő repült. Még néhány hónap s egész nagy Budapesten zöld selyemharisnyát már egy-általában nem viselt senkisem. Mivelhogy érthetetlen izléstelenségnek tartotta mindenki. Némelyek még azt is állitották róla, hogy egészségtelen viselet, mert a zöld szin mérges szin.

Szóval, nem viselt már senkisem ilyen harisnyát. Azaz, nem igaz. Valaki viselt. Mindenki láthatta. Mindenki, aki estefelé, vagy éjnek idején abba a sötét, piszkos utcába tévedett, ott, a Rákóczi-ut mellett, a körúton tul. Ott, ahol állandóan tiz-tizenöt leány, kicsi, nagy, kövér, sovány, kalapban vagy anélkül, ok nélkül sietve, vagy szándékkal vontatva lépését, a szomszédos világosabb utcák torkolatáig megy, megáll, körülnéz, majd ismét eltünik a sötétségben, ötvenszer, százszor egy éjszaka.

Ott, félve, szemét lesütve, vagy mereven, kihivó mosollyal, mely mögött nagy szenvedés látszik rejtőzni, sápadt, beesett arcu leány is jelent meg néha-néha a gázlámpa fényében, de csakhamar elüzték a többiek s visszakergették a szük utcába. S amint egyik kezével fogta rövid szoknyáját, megfordult, vékony lábszárán ráncos, kifakult zöld harisnya volt látható s a kitaposott félcipőből félholdalakban kilátszott a sarok. S a többiek utánanéztek a kopott, beteges leánynak s csufolva kiabálták:

— Békaláb! Békaláb!

S a suszterinasok, akik ezt meghallották, ismételték:

— Békaláb! Békaláb!

S a békaláb, a szegény békaláb ijedten, szomoruan kapu alá menekült, de nemsokára ismét előjött s kimerülten, fáradtan szaladt a fény felé.

Mint egy éjjeli pille.

Csakhogy a pille végzete a fény.

Mig a Pipié? . .

OSZK

A HŐS

Régen volt . . . Olyan régen, hogy nem volna csoda, ha magam sem tudnám, hogy mikor volt és hol történt. Pedig megtörtént s még azt is tudom, hogy hol: Jalsóharaszton. A minap véletlenül kezembe került a hivatalos helységnévtár, de hiába kerestem benne ennek a kis mezővárosnak a nevét, nem találtam. Jalsóharaszt pedig létezett valamikor és biztosan létezik ma is, csakhogy másképp hivják. Mindegy. Ez ugy sem tartozik ide.

Ha valaki, aki egész esztendőn át jól eszik, iszik, mulat és sohasem alszik, arra az elhatározásra ébred, hogy néhány hetet Vihnyén szentel gyomor- és fejidegei helyreállításának, vagy ha valamely kikapós menyecske, néhány napra kolostorba vonul, hogy helyreállitsa lelki egyensulyát, avagy ha ángolna kiugrik a partra, hogy megpróbálja a szárazföldi életet, akkor azt nem teheti más érzésekkel, mint amilyenek engem hatottak át azon a napon, amelyen vonatra ültem s Budapestnek, kaszinóinak, szinházainak, kövezetének hátat forditva, elutaztam Ináncsy Lajos gyermekkori barátomhoz, Jalsóharasztra. Tisztában voltam azzal, hogy ezt a néhány na-

pot kizárólag az eszményi barátság kultuszának kell szentelnem, lemondva minden egyébről, ami nélkül élni, fővárosi embernek majdnem lehetetlenségnek tünik.

Lala barátom könyekig meg volt hatva s teljes tudatában volt annak, hogy látogatásom a legnemesebb önfeláldozás eredménye. A vicinális tovább robogott — Jalsóharaszton még a vicinális is robog — én pedig Lala mellé kocsiba ültem s Jalsóharaszt elleni leküzdhetetlen elfogultságomban szomoru szivvel bucsuztam el a pályaháztól, a kultura ez utolsó emlékkövétől.

Dél volt, a nap kegyetlenül sütött arcunkba s alig hajtattunk ötven lépésnyire, a portól nem láttunk többé semmit sem.

— Biztosan birkanyáj van előttünk — jegyezte meg Lala, minden nagyobb emóció nélkül, mint hogyha azt mondta volna, hogy szép idő van.

Félóráig szihattuk magunkba a hires falusi levegőt, vagy jobban mondva a sterilizált port, mikor éktelen orditással tarkitott fájdalmas üvöltés ütötte meg fülem dobhártyáját.

— Csak nem a birkanyáj? — akartam mondani, de ujabb porfelhő betömte gunyolódó számat.

Lala nevetett.

— Ezek az oroszlánok — mondta jókedvüen.

Majd kifordultam a kocsiból.

— Hát Jalsóharaszton még az is van? — mondtam, azaz köhögtem meghökkenve.

— Hogy az ördögbe ne! — felelte Lala — Nem olyan Isten háta mögötti hely ez a Jalsó-

haraszt, mint amilyennek képzeled! Tigris is van, párduc meg kigyó.

— Ugyan kérlek, ne tréfálj — mondtam boszusan, miközben az orditás és üvöltés elérte tetőpontját.

— Dehogy! Ez a mi állatseregletünk s épp most etetik a fenevadakat!

Kő esett le a szivemről, nem azért, mintha csak egy pillanatig is attól féltem volna, hogy Jalsóharaszton a ragadozók is ugy járnak-kelnek az utcán, mint másutt a barmok, hanem azért, mert komolyan féltettem Lala barátom agyát a hőségtől s a portól. Most azonban teljesen megnyugodtam s tovább szittam magamba az egészséges falusi levegőt. Végre befordultunk egy nagy kertbe, amelynek az országut melletti fái olyan fehérek voltak, mint hogyha cukorból lettek volna s a következő pillanatban megállottunk Lala háza előtt.

Az előcsarnokban megijedtem, mikor megpillantottam ábrázatomat egy, a falon levő tükörben. Egész bohócarcom volt s szép kék ruhám helyett, amely még reggel rajtam volt, lisztes zsák nyomta a vállamat.

Szerencsére volt más ruhám is a táskámban; megmosakodtam, átöltözködtem, a kitünő ebéd után, amelyet barátom és özvegy édes anyja társaságában fogyasztottam el, ismét föléledtem s megbarátkoztam azzal a gondolattal, hogy nem térhetek vissza még aznap este Budapestre.

Valami érthetetlen vakszerencse a délutáni órákban olyan égiháborut küldött utánam Jalsó-

harasztra, mint amilyenre sem az ottani emberek, sem én nem emlékeztünk. Cikázott a villám, dörgött az ég, mint a lipcsei csata alatt az ágyu s akkora jégeső volt, hogy szegény Lala barátom becslése szerint elpusztult az egész termés kétszázötven százaléka. Másnap azonban — mindig igy szokott lenni — kisült, hogy Lala az első benyomás hatása alatt sokat mondott s hogy a kár talán csak 2·5 százalék. Annyi bizonyos, hogy egész ott tartózkodásom alatt nem volt okom a porra panaszkodni s annyira kitisztult a szemhatár, hogy végre megismerkedhettem Jalsóharaszt földrajzi fekvésével is.

Mikor beesteledett, Lala fölszólitott, menjünk el az állatsereglet előadására. Az volt tudniillik Jalsóharaszt szenzációja s félve kissé a végnélküli falusi estéktől, szivesen belementem Lala ajánlatába. Minden várakozásom ellenére, az előadás érdekesebb volt, mint gondoltam. Alkalmam nyilt tudniillik mélyebben beletekinteni egy emberélet sorsába, mint rendes körülmények között lehetséges.

Tiz hatalmas butorkocsi-féle ketrec, az egyik oldalon rozsdás vasgerendákkal ellátva, ott állt sorban, husz-huszonöt zsufoltságig megtelt padsor előtt. Világitásról néhány füstölgő fáklyával gondoskodtak, mig a dróttal bekeritett nézőtér bejáratánál maga Bella, »a világhirü állatszeliditőnő« látta el a pénztárosi teendőket. Tarka trikóját kopott, bő köpeny fedte s csak a körvonalaiból, valamint az asztal alatt keresztbevetett lábairól lehetett következtetni a bátor hölgy

hatalmas fizikumára. Elég nevezetes különben, hogy az állatszeliditőnők majdnem kivétel nélkül kövérek, mintha a sors ez által meg akarná nekik neheziteni a kenyérkeresetet; elképzelhető, hogy valamire való oroszlánnak hogyan fájhat egy ilyen jó falatra a foga!

Az előadás kezdetét trombitaszó jelezte, még pedig, — jaj, ha Kozima asszony tudná — egy Wagner-féle induló; a fenevadak meglepő nyugalommal fogadták a zenét, csak egy dühös hiéna kezdett el vonitani.

Egy sánta poniló, mely kapálással megmondta a vén asszonyoknak, hogy harminc évesek s a fiatal leányoknak, hogy hány gyermekük lesz, szünni nem akaró derültséget keltett, egy zenélő majom extázisba ejtette a gyermekvilágot, mig a két lábon járó pudlikutya kiesett a szerepéből, mert megérezte a harmadik sorban ülő hentesmestert.

Következett Bellának, az állatszeliditőnek a jalsóharaszti aranyifjuság által türelmetlenséggel várt föllépése. Lelkes tapsok közepette megjelent a hatalmas némber, s vasgerenda segitségével, kisebb ketrecekből a középső s egyuttal legnagyobb ketrecbe bekergetett mindenféle fenevadat. Két oroszlán, amely bizonyára jobb szerette volna az éjszakai nyugodalmat, nyujtózkodva s unott pofával huzta maga után a görbe lábát, majd molykáros bundáját kissé megrázva, összebujt a sarokban. Erre aztán megjelent egy tigris, amelynek a foga már rég kiesett, ami azonban nem akadályozta meg abban,

hogy a nyelvét minduntalan ki ne öltse az oroszlánokra, végül pedig besompolygott egy szegény párduc, amely csak ugy reszketett társaitól való félelmében. E diszes társaság közepette megjelent aztán maga Bella, aki éktelen kiabálással s korbácsával csapkodva, rémületet keltett nemcsak a nézőtéren, de biz' a ketrecben is.

Hosszadalmas volna elmondani, hogy a tigris mint mászott át a vaskarikán, a párduc milyen édesen és meghatóan nyalogatta urnőjének kacsóját s hogy az oroszlánok milyen kénytelen-kelletlenül engedték meg Bellának, hogy rájuk feküdjék.

Most azonban jött a fénypont. Bella nyájas hangon azzal a kérdéssel fordult a közönséghez, akadna-e négy olyan bátor férfiu, aki arra vállalkoznék, hogy a ketrecben egy játszma máriázs-t végig játszék?

Mély csönd. Egyszerre csak elkiáltja magát valaki:

— No mi lesz, Szilberstain bácsi?

Harsogó nevetés követte ezeket a szavakat. Szilberstain uram, a pálinkás, megvetőleg intett jobbjával s vállat vont. Közben három parasztlegény összesugott, aztán a ketrec elé lépett s készneк nyilatkozott a hajmeresztő vállalkozásra.

— A negyedik! Hol a negyedik? — kiáltotta Bella.

Az utolsó padsorban élénk szóváltás támadt.

— No, Jóska — mondta egy csengő női hang — mutassa meg, hogy nem külömbek azok a legények, mint maga!

— Ilyent csak nem követel tőlem, Liszka kisasszony?

— De biz én. Én csak bátor embernek leszek a felesége!

— Isten neki, nem bánom . . .

S a közönség legnagyobb ámulatára cingár vézna legény sietett a ketrec felé.

— Ni, Roboz Jóska, a szabó! — mondták az emberek s kitört az éljenzés.

Bella ezalatt asztalt s négy széket tolt a ketrecbe, a parasztlegények s Jóska, a szabó, helyet foglaltak s Rák Máté, a legbátrabb köztük, keverte a kártyát. Jóskának a legrosszabb hely jutott, mert háttal ült a fenevadaknak, amelyek előtt Bella sétált föl-alá, ostorával a kezében. Szegény Jóska félénken hátra kandikált, majd, mikor látta, hogy sem az oroszlán, sem a tigris rá sem hederit, összeszedte minden bátorságát s szemével Liszkáját keresve, elszántan pödörte a bajszát, vetette a kártyáját.

— Éljen a mi szabónk! Hun a kecske? — gunyolódtak Jóska irigyei, ő azonban mit sem törődött velük s folytatta ártatlan tréfáit.

Ekkor Bella gonosz dologra vetemedett. Észrevétlenül a szabó háta mögé lépett s kabátja végét megfogva, akkorát rántott a szerencsétlen emberen, hogy az a székével együtt fölfordult. Abban a hitben volt, hogy a fenevadak egyike ragadta meg s hogy vége van.

Óriási nevetés jutalmazta a művésznő kitűnő ötletét, amely alkalmasint nem Jalsóharaszton támadt neki legelőször. Az eddig jámbor álla-

tok azonban, megijedve a közönség tombolásától, egyszerre mind fölemelkedtek s támadásra készültek.

Mig Roboz Jóska hirtelenül fölugrott s önmagát tapogatva, meggyőződött, hogy semmi baja, addig a többiek, akik még az imént jobban nevettek a rászedett szabó bukásán, mint kint a közönség, ugy eltüntek a ketrecből, minthogyha sohse lettek volna benne.

Alig hogy Rák Máté mint utolsó kitette a lábát a ketrecből, az egyik oroszlán, meglesve egy őrizetlen pillanatot, hátulról rávetette magát Bellára. Izgató pillanat volt, mondhatom.

Ebben a válságos percben olyasmi történt, amire senki sem volt elkészülve, legkevésbbé tán Bella, a jóötletü hölgy: Jóska, a szabó, hihetetlen lélekjelenléttel megragadta a földön fekvő vasgerendát, amellyel az állatszeliditőnő az előadás kezdetén behajtotta volt az állatokat a ketrecbe és akkora vágást mért az oroszlán fejére, hogy az kábultan, nyöszörögve sompolygott vissza a társaihoz.

Bella megszabadult s korbácsával a kezében, pillanat alatt ismét hatalmába keritette állatait. Mindenki föllélekzett, aztán pedig kitört a legviharosabb éljenzés, amelynek valaha tanuja voltam.

A szabót, aki talán maga sem tudta, hogy mit tett s hogy és mint került ismét ki a ketrecből, a közönség vállra emelte s mint valami római hadvezért vitte ki az utcára. A tömeg utána tódult s rövid idő mulva kiürült a nézőtér.

Csak egy lélek maradt ott a padsorokban s nem birt fölkelni az ijedtségtől: Liszka. Sirt, jajgatott s kijelentette, hogy ő a világ leggonoszabb teremtése . . .

Sokat tárgyaltuk még az esetet a barátommal, s mindketten meg voltunk győződve, hogy mindennek ellenére Jóskából és Liszkából előbbutóbb mégis csak férj és feleség lesz. De tévedtünk, a barátom is, meg én is. Roboz Jóskának nem kellett többé a szivtelen Liszka s a dicsőség annyira a fejébe szállt, hogy becsukta a boltját, s amikor az állatsereglet odébb állt, elment ő is.

Néhány hónapra rá Lala barátom azt irta nekem, hogy, amint Jalsóharaszton beszélik, Roboz Jóska elvette Bellát feleségül s maga is fölcsapott — állatszeliditőnek.

AZ ÖRDÖG ATYJA

Pivócz Lajos éppen három esztendeig szolgált mint uraságí inas Szállássy István nyugalmazott főispánnál Budapesten, mikor egyszerre csak belépett gazdájának dolgozószobájába s miután óvatosan behuzta maga után az ajtót, megállt s azzal a bizonyos zavart mosollyal tekintett maga elé, amely jelezte, hogy valami kérni valója van.

Az öreg Szállássy, aki kedvelt lapját az nap vagy háromszor is elolvasta volt s éppen harmadszor az apróhirdetéseket böngészte, letette az ujságot s barátságosan nézett inasára.

— No, mi az? — kérdezte jóságosan. — Ismét kis esti kimenő kéne, mi?

— Nem a, méltóságos ur, — felelte Pivócz Lajos s miután nagyot nyelt, folytatta: — Ha a méltóságos urnak s a méltóságos asszonynak már nem volna rám szükségük, alázattal aztat kérném, tessék engem tizennégy nap mulva elküldeni . . .

— Micsoda? — pattant fel Szállássy István, földre ejtve lapját. — Hát téged mi lelt?

— Tessék nekem megbocsátani, — hebegte Lajos — de jobb lesz, hogy ha én elmenek.

Alássan köszönöm a sok jóságot, amit velem tapasztalni méltóztattak, én nagyon meg voltam elégedve a méltóságos urékkal, aztat én tudom s meg is bőcsültem magamat s a kosztra sem volt panaszom s szeretek dolgozni, az már igaz s — igen — s mégis kérném alázattal, tessék engem tizennégy nap mulva elküldeni . . .

Pivócz lesütötte a szemét s balkezével elkezdte a jobb keze mutatóujját vakarni. Szállássy pedig elkomolyodott s gondolkozott kissé. Eszébe jutott, hogy csak a minap mondta a felesége, mennyire meg van elégedve az inassal, akit hibái mellett is csak azóta becsült meg igazán, amióta barátnőitől hallotta, milyen haszontalan népséggel van dolguk. Lajos ugyanis nem ivott, ha nem kapott bort, nem szitta el gazdájának szivarjait, csak akkor, ha véletlenül elfelejtették elzárni előle, nem igen éjjelezett s ha megtette, oly ügyesen tagadta, hogy az ember szivesen hitt neki s még el is végezte a dolgát, ha a körmére koppintottak. Szóval, igen jó inas volt s amit Szállássy legjobban becsült benne, az volt, hogy maga nevelte semmiből. S most felmondott.

— Mégis csak kell valami okának lenni annak, hogy el akarsz menni mitőlünk? — kérdezte kis idő mulva.

— Hát vóna is méltóságos ur, — felelte Lajos. — Az ember csak nem maradhat egész életében inas?

— Értem! Tehát magasabb vágyaid vannak! Valami független állásba akarsz kerülni, ugye-

bár? Talán bizony meg is akarsz nősülni, mi?

— Nem akarok én, méltóságos ur! Azaz, nem tudnék, még ha akarnék is. Később talán, ha valami biztos állásom lesz, akkor nem mondom, hogy nem . . .

— Ugy . . . Nos és ami azt az állást illeti, vannak-e kilátásaid?

— Nincsenek, méltóságos ur! Azaz, lenni vónának, csakhogy még nincsenek.

— Ez különös.

— Pedig nem különös ez, méltóztassék megbocsátani a méltóságos urnak. Mert van valaki, aki ha megtudja, hogy én a világon vagyok, mindent meg fog tenni, hogy állásba segitsen.

— Ki az?

— Az édesapám.

— Az édesapád? Azt gondoltam, hogy az atyád már régen meghalt! Hát nem özvegy asszony az anyád?

— Tessék megbocsátani, méltóságos ur, ha egy kicsit szégyelem a dolgot, de az édes anyám nincs férjnél, de én is azt gondoltam, hogy az édesapám meghalt, de csak most kaptam levelet hazulról s megizente a nénikém, hogy ne higyjem aztat, hogy az atyám meghalt, aszondja, mert él s mert huszárezredes és nemes ember, aszondja s hogy szalontai Mordály Jánosnak hivják . . .

— Vagy ugy! . . . No, hisz az ilyen elő szokott fordulni s ezen semmi sincs mit szégyelni. De azt mondod, hogy az atyád nem tud rólad?

— Semmit sem tud s éppen azért el szeret-

nék utazni hozzá Tőketerebesre, hogy megismerjem.

— S azt hiszed, hogy az atyád, aki, mint mondod, huszárezredes, tehát elég nagy ur, valami nagyon meg fog örülni, ha megtudja, hogy ki vagy?

— Azt hiszem, méltóságos ur.

— Hát én nem hiszem, de az elvégre mindegy. Azért mondok neked valamit. Nem volna jobb, ha előbb beszélnél az édes atyáddal s csak aztán mondanál fel minekünk? Hát ha tudni sem akar rólad?

— Már miért ne akarna tudni a fiáról, méltóságos ur? De nem bánom. Tessék engem két napra elengedni s aztán majd visszajövök s megmondom, hogy hogy volt!

Szállássy ebbe beleegyezett s Pivócz Lajos még aznap este elutazott Tőketerebesre.

*

Szalontai Mordály János huszárezredes uram éppen nagy léptekkel járt-kelt az ezredirodában. Habár mindig keztyüt viselt, sohse nyult keztyüs kézzel alantasaihoz s igy most is egy csekélységért ugy lehordta az adjutánsát, hogy villámok cikáztak a szeme előtt. Mint különben mindig, ha a felesége bemutatta az öt leánya számára készitett uj ruhák számláját.

Mikor befejezte dorgatóriumát s az adjutáns kellő bokázás után kivonult az irodából, belépett az ordonánc s haptákba vágta magát Mordály ezredes uram előtt.

— Mit akarsz?

— Méltóságos ezredes uramnak alásan jelentem: egy ember, egy cibil van kint s akar a méltóságos ezredes urral beszélni. Pivócz Lajosnak hivják, aszondja s hogy a Pivócz Zsuzsinak a fia Komáromból.

— A fene ette volna a Pivócz Zsuzsit! Ki az a Pivócz Zsuzsi? Miféle ember az, akiről beszélsz?

— Olyan csupaszforma az arca, alásan jelentem s mindig csak mosolyog . . .

— Bocsásd be, marha te!

Néhány pillanatra rá Pivócz Lajos ott állt szalontai Mordály ezredes uram előtt s csakugyan kedvesen mosolygott.

Mordály János összehuzta amugy is összeérő, árnyékos szemöldökét s ugy nézett a jövevényre, mintha nyomban le akarná nyelni az egész embert.

— Beszélj, te ökör! — rivalt rá Pivóczra.

De Pivócz Lajos nem ijedt ám meg. Azt gondolta, hogy minden ezredesnek ilyennek kell lennie, aztán annyira biztosra vette, hogy az atyai öleléstől most már csak egy szó választja el, hogy még jobban mosolygott.

— Én Pivócz Lajos volnék, méltóságos uram, — mondta — Pivócz Zsuzsinak a fia, Komáromból. Nem tetszik tudni? Pivócz Zsuzsánna akkoriban Pintéréknél volt . . .

— Pintéréknél? Miféle Pintéréknél? Beszélj világosan, mert kidoblak, te kutya! Mit akarsz?

— De hisz — én a méltóságos urnak a — fia — vagyok . . .

Pivócz Lajos nem jutott tovább. Mordály pillanatra hátralépett, aztán torkonragadta s ugy dobta az ajtóhoz, hogy az magától kinyilt.

— Hat óra kurta vasat ennek a szemtelen fickónak! — orditotta Mordály, a földön fetrengő áldozatára mutatva.

S igy is történt, minden törvény s annak ellenére, hogy a kurtavas ma már nem létezik. Szereztek egyet egy-kettőre.

*

Mikor Pivócz Lajos másnap jelentkezett a gazdájánál, az alig ismert rá, annyira megviselte a tőketerebesi kirándulás.

— Nos, mit szólt az atyád? — kérdezte Szállássy kiváncsian.

— Itt valami hibának kellett lenni, kezét csókolom, — felelte Lajos mosoly nélkül — mert az az ur talán az ördög atyja, de nem az én édesapám!

A JÉGCSAP

Közeledett a hosszu diner vége. Itt-ott már fel is keltek a vendégek az asztalkák mellől s vagy kimentek a nagy terraszra, vagy beültek az óriási hall-ba, ahol az elegáns svájci szálló házi zenekara már hangolta a hegedüket.

Én is szivesen elengedtem volna a nehány fanyar almából s avas dióból álló deszert-t, de Ugody Kari visszatartott. Értettem. Mert vele szemben még mindig ott ült Miss Greta White, azzal a két öreg hölggyel, akik közül az egyik az anyja, a másik a nagynénje volt. Szó nélkül fogyasztották a fanyar almát s az avas diót. Lelkesedés nélkül, de megették, mert rajt volt a menu-n.

Ebbe az angol leányba Kari a szó szoros értelmében bele volt bolondulva. Mindjárt első nap, mikor Sanct-Moritzba érkeztünk, megtörtént a baj. Már akkor is ott ült Miss Greta White, mi meg azt az asztalt kaptuk, ahol jelenleg is ültünk. S amikor vége volt az első ebédnek, Ugody Kari kijelentette, hogy soha életében ilyen szép nőt még nem látott.

Ebben igaza lehetett. Szomszédnőnk nyulánk, elegáns termete, hamuszinü, dus szőke haja,

nagy, szürke szeme, finom vonásai, ritka pici szája, melyben néha-néha a hófehér fogsora volt látható, eszményi, a levegőtől kissé felszivott arcbőre, mindez együttvéve mindig azt a benyomást tette az emberre, hogy Lawrence-nak egy képét látja maga előtt, nem élő lényt. Szóval, készséggel elismertem Kari ekstázisának jogosultságát, habár a magam részéről egész higgadt maradtam, mert mig barátom Miss Greta szépségét látta csupán, rám csak az a hihetetlen hidegsége ragadt át, amely, amint tréfásan meg is jegyeztem Kari előtt, vagy tiz fokkal is lesülyesztette az étterem hőmérsékletét, ha belépett. Azt, hogy abban a nőben bármilyen melegebb érzést, de kivált szerelmet lehessen kelteni, teljesen kizártnak tartottam. Tévedtem.

Ámbár eredetileg csak két-három napot szántunk Sanct-Moritznak, hogy aztán folytassuk az utunkat a felsőolaszországi tavak felé, Kari hallani sem akart az elutazásról s igy már két hét óta költöttük pénzünket abban a méregdrága hotelban, amely csak milliomosok részére volt berendezve. S mindezt: Greta kedvéért.

Ugody mindenáron meg akart ismerkedni ideáljával, de ha a véletlen nem hoz össze Mr. Williamson-nal, akivel két évvel ezelőtt Cairóban ismerkedtem meg, soha sem érünk célt. Ez a világlátott ember, aki egész életét hotelekben tölti, mikor megtudta, miről van szó, honfitársainak eredeti, fesztelen modorával egy alkalommal egyszerüen szóbabocsátkozott a hall-

ban a hölgyekkel, mire kis idő mulva, bennünket is bemutatott.

Ugody persze boldog volt s azonnal hozzálátott az udvarláshoz. Velem nem törődött többé s nyugodtan nézte, hogy én az idősebb hölgyekkel mint kinlódom, még pedig egyedül, mert Mr. Williamsonnak volt annyi esze, hogy idejekorán elillanjon. Ugodyból, mint egy vulkánból, áradt a perzselő tüz, de Greta jégcsap maradt.

— Yes. No. Indeed. Really? I see. It's lovely... Ezek voltak a szavak, amelyek kevés váltakozással, még azt sem fejezvén ki, amit jelentenek, elhagyták gyönyörü ajkát. Végre azonban azt mondta, hogy: Good night, — bólintott s fejedelmien, mint egy valóságos királyné, követve az utána tippegő anyókák által, elhagyta a termet.

Azt hittem, hogy Ugody máris feladta az ostromot. Szó sem volt róla. Ellenkezőleg, a világ legbájosabb, legmulatságosabb, legszellemesebb teremtésének nevezte Gretát s bejelentette, hogy másnap alighanem már szerelmet fog neki vallhatni. Azzal pedig, hogy elveszi Miss Whitet, vagy örökké agglegény marad, természetesen már tisztában volt.

Talán felesleges mondanom, hogy semmi sem lett a szerelmi vallomásból, sem másnap, sem később. De Kari csak amellett maradt, hogy majd...!

Aznap este is igy voltunk. Csak azt vártuk, hogy White-ék felkeljenek, hogy hozzájuk csatlakozhassunk. Gyönyörü est volt s Jim, a ha-

talmas alaku néger, aki foga fehérét mutogatva, körülvitte a mahagoni-szivardobozát, most segitett a pincéreknek, a terrasz felé vezető ajtókat nyitogatni.

Ez volt a jele az általános felkelésnek s mivel a White-család is jónak látta, negativ működésük szinhelyét máshová áttenni, mi is felugráltunk s hozzájuk csatlakoztunk. Kivonultunk a teraszra. Remekül elterült előttünk a tó, szemben egy giganti hegy sötét, impozáns alakja, fölötte holdvilág. Szóval, ideális vallomási hangulat.

Vagy egy óráig jártunk-keltünk, én persze mindig a mamával s a tantival, aztán egyszerre:

— Good night. — Alásszolgája. — A hölgyek elvonultak s mi ott álltunk a holdvilágban.

— Nos? — kérdeztem.

— Ah, semmi! — felelte a Kari rosszkedvüen. — Nem volt alkalmas hangulat. Majd holnap . . .

Vállat vontam, aztán még beültünk a pipázóba s minden érdeklődés nélkül elolvastuk a New-York-Herald-nak a három nappal azelőtt megjelent párisi kiadását. Aztán felmentünk a szobáinkba s elég hidegen jóéjt kivántunk egymásnak. Őszintén szólva, már nagyon untam az egész históriát. Elvégre nem azért jöttem ide, hogy két vénasszonnyal beszélgessek az angol koronázásról vagy hogy felvilágositsam őket Magyarország közjogi helyzetéről?

Az alváshoz semmi kedvem sem volt s igy elhatároztam, hogy felhasználva a gyönyörü éjszakát, megkerülöm a tavat. Ezzel a szándékkal

el is indultam, de, ámbár nagyon élveztem a kirándulásomat, mégis megsokaltam nemsokára az éjjeli barangolást s visszafordultam.

Ismét hotelünkhöz értem s befordultam a hatalmas épület előtt elterülő, jólgondozott parkba. Már késő volt s mély csöndben volt minden. Csak egy-két ablakban volt még világosság. Tovább indultam.

Ebben a pillanatban láttam, amint egy fehér alak jelenik meg a terrasz alatt s egyenesen a park alsó vége felé tart. Megálltam egyik fa árnyékában s kiváncsian vártam, hogy ilyenkor ki mit keres erre?

Amint közelebb jött az illető, láttam, hogy nő. De mekkora volt a meglepetésem, mikor Gretát ismertem fel benne! Most már éppenséggel nem mozdultam a helyemből s egészen odasimultam a fához. Greta, akin lenge fehér kimono-féle volt, óvatosan körülnézve, csak ment, ment előre, egészen addig, amig a kis pavillonhoz nem ért, mely a park végében áll, kis magaslaton, kilátással a tóra s a gletserekre. A leány még egyszer megállt, körülnézett, aztán nyilsebességgel besuhant a pavillonba.

— Mi ez? — gondoltam magamban s éreztem, hogy erősen dobog a szivem. Más helyett. De dobogott. Itt valami nagy titoknak jöhettem a nyomára. Világos volt. Vártam, vártam s mondhatom, kinos pillanatokat álltam ki.

Egyszerre csak ismét lépteket hallottam felülről. Odanéztem: férfi volt. Ő is a pavillon felé tartott. Az első pillanatban Karira gondol-

tam, de csakhamar konstatáltam, hogy tévedtem. De amikor oly közel volt már az illető, hogy láthattam vonásait, Jimet ismertem fel benne, akinél a szivarjainkat szoktuk vásárolni.

— Ujabb csalódás — gondoltam magamban. — Bizonyára utána néz, hogy ilyenkor még ki járkál a kertben. S a néger csakugyan egyenesen a pavillon felé sietett, felszaladt a magaslatra s belépett a kis épületbe. Ismét vártam. Minden pillanatban meg kellett jelennie Gretának, a négernek s valószinüleg még valakinek. Valakinek, aki talán már előbb ott volt a pavillonban. De nem jött senki. Vártam öt, vártam tiz percig s ekkor hirtelenül rettenetes gondolatom támadt:

— Greta s a . . . néger . . .! — Végig futott rajtam a hideg. Nem birtam mozdulni a helyemből. Aztán minden erőmet összeszedve, végigkuszva a kerités mellett, felrohantam a hotelbe. Négyet lépve egyszerre, felszaladtam a lépcsőn s bekopogtattam Karihoz.

A szerencsétlen szerelmes még fent volt. Nem tudott aludni. Bizonyára Gretájára gondolt! Nagy szemeket meresztett rám.

— Mit csinálsz még ilyenkor? — kérdezte csodálkozva, mikor kalappal a fejemen pillantott meg.

— Azonnal gyere velem — mondtam lihegve. — Olyat mutatok, amilyent csak egyszer láthatsz életedben!

Kari rámbámult, de szavamban olyan parancsoló hang volt, hogy magára kapta a ruháját

s követett. Némán lesuhantunk a lépcsőn. Karonfogtam a barátomat s kivittem a kertbe. Ugyanazon az uton mentünk, amelyet már ismertem. Aztán egész közel mentünk a pavillonhoz. Meghuzódtunk egy bokor mögé s vártunk.

Kari többször szólni akart, de csöndre intettem s a pavillonra mutattam, amelynek irányából suttogás hallatszott.

Ott kuporoghattunk vagy öt percig, mikor lassan kinyilt a pavillon ajtaja s kilépett két alak. Egy férfi s egy nő egymást átkarolva, ajak ajkon. Tántorogva jöttek lefelé. Greta és Jim.

Ugody felugrott s ha vissza nem tartom, ráveti magát a négerre. Teljes erővel megfogtam a kezét s visszarántottam.

A szerelmesek a nesztől összerezzentek, elereszteték egymást s Greta halk sikoltással a hotel felé sietett.

De Jim megállt s az öklében kés villant fel. Néhány pillanatig ott állt mozdulatlanul, félelmetesen, őserejének teljes tudatában. Aztán lassu léptekkel az épület irányában távozott. Ő is eltünt a falak árnyékában, mint előtte Greta.

Nemsokára rá mi is követtük. Némán, csöndben. Nem volt, amit szóval emlegethettünk volna.

A MÓR SZOBA

Bécsből egyre riasztóbb hirek érkeztek a fekete himlő félelmetes terjedéséről s a beavatottak azt mesélték, hogy a baj nagyobb, mint amilyennek hivatalosan elismerik. Ennek a következménye az volt, hogy minálunk is nyakra-főre beoltatták magukat az emberek.

A kaszinóban, félbeszakitva a bridget, kisebb férfitársaság vacsorához ült s mivel valaki előhozta a himlőügyet, hogy, hogy nem, egyszerre csak heves vita kerekedett azon kérdés körül, hasznos dolog-e az oltás, vagy sem?

Általában az volt a nézet, hogy az oltás, ha nem is használ, hát semmi esetre sem árt, csak Battonyay Elemér, aki több esztendőt Angliában töltött, jelentette ki, hogy az oltás ostobaság, könnyelműség s fölötte veszélyes, aminek legjobb bizonyitéka az, hogy az angolok az oltási kötelezettségről szóló törvényüket ismét hatályon kivül helyezték.

Efölött aztán még sok szó esett pro és kontra, mig végre Bertók Béla báró, a közkedvelt sportférfiu, akinek a véleményére a többiek mindenben hallgattak, szintén hozzászólt a kérdéshez:

— Én minden három esztendőben oltatom be magamat s azzal nem törődöm, hogy mások mit csinálnak. Én a magam részéről bizom az oltás hatásában, mert néhány évvel ezelőtt, tisztán annak, hogy be voltam oltva, köszönhetem azt, hogy el nem vitt a fekete halál. Más valaki pedig, aki velem ugyanabban a helyzetben volt, bele is pusztult. S a legszomorubb az, hogy az illető szép, kedves asszony volt . . .

— Persze, te nem tudsz meglenni asszony nélkül, még a végzetes helyzetekben sem — jegyezte meg valaki, nem minden irigység nélkül.

— Azaz hogy, ha veszedelmes helyzetekbe kerültem, mindig csak asszonyok kedvéért tettem — felelte Bertók Béla. — Ebben az esetben igazán nem sejtettem, hogy mi fenyeget.

— Halljuk! Halljuk! Hogy történt a dolog?

— Néhány évvel ezelőtt ismét egyszer elfogott a vágy a francia tengeri fürdők után; nem gondolkoztam soká s elutaztam Biarritzba. Mindig jobban kedveltem, mint Trouvillet, ahol az ember nem lát egyebet, mint »tout Paris«-t fürdőruhában, azzal a nemzetközi utazóközönséggel keverve, amely az utóbbi időben Ostendeből odapártolt s Trouvillet is élvezhetetlenné teszi. Biarritz ellenben még ma is megőrizte sajátos jellegét, egész speciális fürdőközönségét s természeti szépség tekintetében felülmulhatatlan. Az ember előtt ott van a végtelen tenger, sötétkék felszinével, habzó hullámaival, balra a spanyol félsziget szindus partjai, hátrafelé pedig a Pireneusok fejedelmi láncolata; mindez felejt-

hetetlen azok előtt, akik e körképben az Atalaye hegyfok magaslatáról gyönyörködhettek.

Verőfényes meleg időben, a délelőtti órákban érkeztem s első dolgom az volt, hogy a Grande plage-ra sietve, a hullámokba vessem magamat. Hogy ez milyen érzés volt, azt élőszóval elmondani nem lehet. Azt hiszem, hogy hangosan adtam kifejezést örömömnek, de ezzel nem törődött senki, talán nem is hallották az emberek, a hullámok dörgésétől s az asszonyok és gyermekek fülsiketitő kiabálásától.

Mikor már kiélveztem a tengert, kerestem a fürdőkabinomat, amelyet nagynehezen meg is találtam. Éppen be akartam csukódni a fülkémbe, mikor a szomszédos kabin ajtaja kinyilt s gyönyörü szép nő jelent meg benne. Az ember a női szépség fokát rendesen a helyi viszonyokhoz szokta mérni s valószinüleg tapasztalatból tudjátok, hogy egy kis vidéki város királynéjára, akit a helyszinén talán magunk is szépnek neveznénk, más miliőben — mondjuk Pesten — esetleg rá se néznénk. Elképzelhetitek tehát, hogy az a nő, aki ott Biarritzban annyira lekötötte a figyelmemet, hogy átázva s átfázva, teljesen megfeledkeztem a lepedőmről s addig néztem a bájos megjelenés után, amig a fürdőközönség sokaságában eltünt, ott, azon a helyen, ahol annyi szép asszony van együtt, hogy az ember azt se tudja, merre nézzen, — valóban csodaszép teremtés lehetett. Ámbár később többször láttam s volt alkalmam bőven, szépségében gyönyörködni, mégis az első be-

nyomás véződött lelkembe legjobban, mikor legelőször pillantottam meg. Narancssziny fürdőkosztümjében, zöld kis kalappal koromfekete haján: igy fogom őt magam előtt látni még utolsó órámban is.

Mondanom sem kell, hogy magamra kaptam a ruhát s kint a parton, fel-alá járkálva, vártam az én szép szomszédnőmet. Meg akartam tudni, hogy hol lakik, kikkel érintkezik, szóval, hogy kicsoda. De bizony jó sokáig kellett várnom, mert az én hölgyem nagyon szerethette a tengert, no meg természetes szépsége iránti hódolatból a modern női toalett minden követelményének kivánt megfelelni. Már kezdtem beleunni a várakozásba, mikor mégis csak ott termett a bájos ismeretlen a parton, ahol azonnal nagyobb társaság, többnyire férfiak fogták körül. Én azonban nem ijedtem meg ettől a gárdától, hanem bizonyos távolságból megfigyeltem a dolgok további fejlődését. Legnagyobb meglepetésemre a hölgy nemsokára elbucsuzott barátaitól s egyenesen a hotel-negyed irányába tartott. Itt bement az előkelő szállók egyikébe, a portás tiszteletteljesen megemelte sapkáját előtte, ő pedig felment az emeletre. Nemsokára rá én is bementem a szállóba, s elővéve egy louisdort, csakhamar megtudtam mindazt, ami engem érdekelt. Kisült, hogy az illető nő egy gazdag párisi ügyvéd felesége, aki jelenleg válófélben van. Nyomban tudakozódtam, van-e még üres szoba a szállóban, s az igenlő válaszra elhozattam a még fel sem bontott mál-

hámat abból a szállóból, amelyben eredetileg szándékoztam letelepedni.

Attól a pillanattól kezdve nap-nap után láttam a szép asszonyt, — nevezzük Durandnénak — anélkül, hogy alkalmam lett volna a bemutatkozásra. Nem ismertem senkit sem Biarritzban, madridi nagykövetségünknek egy titkárán, Starinski lengyel grófon kivül, aki San-Sebastianból, a spanyol udvar nyári székhelyéről, majdnem hetenként egy-két napra átrándult, s mivel Durandnénak állandó társasága nem volt s a Grande-plage-i barátaitól eltekintve, soha senkivel sem volt látható, még arra sem volt alkalmam, hogy esetleg valamely férfiismerősének bemutatkozva, célt érjek. Azzal pedig már tisztában voltam, hogy más, mint tisztességes módon nem közelithetem meg.

Ez az állapot napról-napra elviselhetetlenebb lett. Az első pillanattól kezdve nem kételkedhettem, hogy nem vagyok közönyös Durandnénak, aki szerelmes szempillantásaimra nem reagált ugyan, de észrevehetőleg jót mulatott kétségbeejtő helyzetemen. Végül pedig elárulta a portás, hogy már az első napon megkérdezte tőle, hogy ki vagyok.

Ekkor történt, hogy egy francia huszártiszt, akit diplomata barátom még párisi beosztásának idejéből ismert, épp akkor toppant be a szálló éttermébe, mikor Starinskivel, aki ismét egyszer átrándult San-Sebastianból, szürcsöltük a fekete kávét, várva a pillanatot, amelyben Durandné fel fog kelni s mint rendesen, mali-

ciózusan elnéz a fejem fölött. Ezt a katonatisztet valóban szerencsés ötlet hozta Biarritzba. Körültekintett, s megpillantva Durandnét, örömfelkiáltással odasietett asztalához, kezet csókolt neki s ugy viselkedett, mintha meghibbant volna a viszontlátás örömétől. Durandné viszont inkább közönyös volt iránta s lopva figyelt meg bennünket, vajjon mit szólunk e lármás jövevényhez? Aztán pedig nemsokára felkelt s otthagyta a katonát, aki éppen hozzálátott a menü elfogyasztásához.

Ez a huszár az én emberem volt. Starinski gróf odament hozzá, majd engem is áthitt a másik asztalhoz s azt állitotta, hogy rendkivül örül a szerencsének. A derék katona magától hozta elő a szép asszonyt s annak összes családi ügyeit elmesélve, elárulta azt is, hogy Durand egy haszontalan fráter, aki ezt a drága lényt — »ce cher étre«-t — nem tudja megbecsülni, el akar tőle válni, de ugy, hogy az asszony szolgáltasson rá okot, amire az utóbbi azonban nem hajlandó. A férj maga küldi az asszony nyakára az udvarlók egész hadát s állandóan megfigyelteti őt, de hiába.

Erre én kijelentettem, hogy ez igen érdekes eset s hogy boldog volnék, ha megismerkedhetnék Durandnéval. Caillaux százados látszólag örömmel vállalkozott arra, hogy engem bemutasson, Starinski gróf pedig, aki engem biztos révben tudott, magunkra hagyott s visszament San-Sebastianba.

Én persze el sem eresztettem többé a hu-

száromat, mindaddig, amig szavát be nem váltotta. A bemutatkozás este, vacsora után történt, a hallban.

Durandné kedvesen és fesztelenül üdvözölt. Ugy beszélt velem, mint egy régi ismerősével, csak, fájdalom, nem tartott soká az örömöm, mert Durandné hamar elbucsuzott tőlünk s felment a szobájába.

— La petite gredine! Persze, fél a detektivektől! — sugta a fülembe a százados. Aztán még egyszer magyarázgatta nekem, hogy a férje ilyen meg olyan komisz fráter stb.

Caillaux századost, akit eleinte mentőangyalom gyanánt szerettem és becsültem, csakhamar oda kivántam, ahonnét jött. Reggeltől estig csak Durandnét leste, ugy hogy utóbbival egyetlenegyszer sem találkozhattam egyedül. Mindig és mindenütt ott volt ő is, az étteremben, a hallban, a kaszinóban, a vizben. S Durandné kijelentette, hogy a napokban elutazik szülei birtokára!

Egyetlen szerencsém az volt, hogy Caillaux nem értett angolul, az asszony azonban igen, mire én, élve az idegen ember kiváltságával, arra az álláspontra helyezkedtem, hogy könynyebbségemre esik Albion nyelve s többször angolul beszéltem Durandnéval, Caillaux jelenlétében, ami az utóbbit meglehetősen boszantotta. Megértettem Durandnéval, hogy halálosan belészerettem s hogy mindenáron négyszemközt óhajtanék vele beszélni, mire ő csak annyit mondott, hogy gondoljak ki valamit, de

rögtön hozzátette, hogy Biarritz területén nem.

Most már minden rendben volt. Megirtam levélben, hogy másnap a kora reggel induló hajóval menjünk át San-Sebastianba, Caillauxnak azonban azt mondjuk, hogy csak a tiz órai hajóval megyünk. San-Sebastianban pedig fogok róla gondoskodni, hogy a hüséges huszárral, de még mással se találkozzunk. Én Durandnét már a fedélzeten fogom várni.

A posta kézbesitette a levelemet, s Durandné velem és Caillauxval megállapodott abban, hogy másnap tizkor San-Sebastianba megyünk. Angolul pedig megsugta, hogy hatkor reggel találkozunk.

Igy is történt. Caillaux végtelenül örült a tervbe vett kirándulásnak, de a tengeri utat, ha egyáltalában, hát egymaga tette meg, mert Durandné és én már az előző hajóval indultunk a spanyol földre. Szerencsénkre Durandnénak egyetlenegy ismerőse sem volt a fedélzeten s igy semmitől sem kellett tartanunk.

Az utunk ideálisan szép, Durandné jókedvü és elragadó volt.

— Ugy érzem magam, mint egy kiszabadult madár! — mondta s mélyen belenézett a szemembe.

Valóban szentségtörés volna, ha elmondanám kirándulásunk részleteit s csak arról az egyről kivánok szólni, ami ezt a végzetes kalandot eszembe juttatta.

Délben egy San-Sebastianhoz közel levő kirándulóhelyen, kisebb restaurantban reggeliz-

tünk, este pedig elhatároztuk, hogy egy Starinski által ajánlt elsőrendü szállóban, chambre particulièreben fogunk ebédelni. A lengyel gróf annak idején eléggé magyarázta, hogy milyen módon lehet látatlanul spanyol donnákkal a szóbanlevő külön ebédlőbe bejutni, ugy, hogy oly biztonsággal vezettem Durandnét egy mellékutcán át a szálló hátsó kapujához, mintha San-Sebastianban születtem volna.

A kapu be volt zárva s csöngettünk. Soká nem jelentkezett senki, végre pedig kinyitott egy kreolbőrü férfi, akin egyenruha féle volt. Rögtön betette mögöttünk a nehéz ajtót én pedig a pincért kérdeztem, mire a különös alak egy kisebb ajtóra mutatott.

Ekkor láttam, hogy a bejárat hátsó részében kétfogatu, szokatlan alaku kocsi áll, amely rögtön a mi mentőkocsinkat juttatta eszembe, annál is inkább, mivel a sötét háttérben még két alak jött elő, hasonló egyenruhában, mint azé volt, aki bennünket beeresztett.

Nem tudván spanyolul, nem kérdezhettem meg az emberektől, hogy ez mit jelent s Durandnét, aki hirtelenül elkomolyodott, gyöngéden előretolva, kinyitottam az emberünk által mutatott ajtót, amely hosszu folyosóra nyilt. Itt jobbra-balra ismét néhány ajtó volt. Mivel nem láttam senkit, találomra benyitottam az egyik szobába. Nem tévedtem, ez már egyike volt a lengyel barátom által leirt külön ebédlőknek, a »mór szoba«. Beléptünk. Durandné kissé fáradtan ledült egy kerevetre, én pedig

megnyomtam a csengetyűt s körülnéztem a szobában. Sok izléssel volt berendezve, csak feltűnt némi rendetlenség, igy például a teritett asztal egészen az ablakhoz, a székek pedig a falhoz voltak tolva.

Végre megjelent a pincér, aki meglepetve pillantott ránk. Nem tudott franciául s megigérte, hogy rögtön küld másikat, aki tud. Ismét néhány perc telt el, mig egy jóképü, borotvált arcu pincér nyitott be s kérdezte, hogy »Madame« mit fog parancsolni? De ez az ember is mintha zavarban lett volna. Azt kérdezte, hogy nem-e óhajtunk más, sokkal szebb szobát, mivel ebben a szobában az éjjel helyszüke miatt kénytelenek voltak egy ágyat felállitani.

Durandné azonban erről mit sem akart tudni, fáradt volt s nem kivánt felkelni, igy tehát maradtunk s nemsokára rá elég jó ebéd és kitünően behütött pezsgő mellett ültünk, megfeledkezve mindenről, a mentőkocsiról is, amelyet a kapuban láttunk.

Már kilenc óra lehetett, mikor távoztunk. Sietnünk kellett, hogy még elérjük az utolsó hajót s Durandné rettegve gondolt arra, hogy a kikötőben talán Caillaux-val fogunk találkozni.

Mikor kiértünk a kocsibejáró alá, még mindig ott állt a különös fogat.

— Mi ez? — szóltam oda, kellemetlenül érintve, a bennünket kikisérő pincérhez.

— Semmi, monsieur — felelte a pincér zavartan, majd hozzátette:

— Ez a gőzmosóda kocsija, amely az összegyűjtött szennyest szállitja el.

Ez a felvilágositás némileg megnyugtatott s siettünk a kikötő felé. Épp a harmadik csöngetés előtt értünk a fedélzetre s nyomban rá elindult a hajó. Caillaux nem volt a fedélzeten.

Oh, mily isteni volt ez az ut is, visszafelé! Tükörsima tenger és holdvilág . . .

Másnap megtudtuk, hogy Caillaux elutazott Párisba. Durandné részére levelet hagyott hátra, amelyben kijelentette, hogy mindent elmond a férjének. Durandné mosolyogva tépte el a levelet, én pedig elhatároztam, hogy akármi is történik, nem hagyom cserben ezt a nőt, akivel kalandvágyból ismerkedtem meg, akit azonban akkor már igazán szerettem . . .

De befejezem a történetemet. Durandnénak, mint emlitettem, el kellett volna utazni szüleihez, de nem tehette. Rosszul érezte magát s orvost hivatott. Én persze nem látogathattam meg, az orvossal azonban szóbaálltam a folyosón. Ez gondteljesen kijelentette, hogy még nem tudja, mi lesz belőle, de mindenesetre komoly a baj. A szép asszony állapota napról-napra rosszabbodott, de ő engem állitólag nem kivánt látni, szüleit sem, akik semmiről sem tudtak. Az orvos pedig nem nyilatkozott.

Egy éjjel különös neszt, halk beszélgetést hallottam a folyosón. Magamra szedtem egy pár ruhadarabot s kinéztem. Két ember kólyán, lepedővel letakart testet szállitott le a

hátsó lépcsőn; néhányan kisérték a menetet, többek között Durandné orvosa is.

Borzasztó gondolatom támadt. Odasiettem az orvoshoz s megfogtam a karját.

— Doktor ur! Az istenért, mi történt? Csak nem . . .

Halálos rémület fogott el, de az orvos csöndre intett s visszavezetett a szobámba.

— Igen, ugy van — mondta meglehetős közönnyel. — Aztán pedig határozott hangon hozzátette:

— Ön férfi s ha megtudja, hogy miben áll a dolog, fogja ismerni kötelességét és hallgatni fog. Durandné fekete himlőben halt meg, egy félórával ezelőtt. Érthetetlen előttem, hogy hol kaphatta meg, mert ez az egyetlen eset az egész városban. Erről senkinek sem szabad tudni, mert különben huszonnégy óra alatt kiürül Biarritz s az összes szállodások tönkremennek. Remélem, megértette a helyzet sulyos voltát?

Azt gondoltam, hogy szivszélhüdés ér. Ugy éreztem, hogy azonnal felfordulok. Eszembe jutott San-Sebastian, a mór szóba s az a különös kocsi . . .

— Nem hallgatok én, — mondtam indulatosan — az nem járja, hogy a szállodások hasznát előbbre helyezzék, mint az emberek életét!

— Gondoskodás történt kellő fertőtlenitésről, — felelte az orvos — s a felelőség nem önt, hanem engem terhel. Különben azt ajánlom önnek utazzék el azonnal és hallgasson, mert kint a detektivfőnök, akinek teljhatalma

van arra, hogy mindenkit, aki a kiadott rendeletnek ellenszegül, letartóztasson.

— Most már értem — szóltam megsemmisülten, az orvos pedig kiment s utána sietett a gyászos menetnek.

Másnap reggel San-Sebastianba utaztam, ahol Starinski azzal a hirrel fogadott, meneküljek mielőbb, mert náluk kiütött a fekete himlő.

Van Biarritzban egy regényes fekvésü temető Oda rándulok, a hányszor Franciaországba visz a vágy s amennyi rózsa terem a Pireneusok aljában, mind leteszem őket egy elhagyatott, egyszerü kis sirra. A legszebb asszony nyugszik a hant alatt...

A társaság mély csöndben hallgatta Bertók Béla meséjét, majd azt proponálta valaki, hogy ma már hagyják abba a kártyát.

S szépen, csöndesen hazamentek.

KELLEMES UTITÁRSAK

Vannak, akiknek a legérdekesebb olvasmányuk a törvényszéki rovat s kétségbeesetten panaszkodnak, ha nem akad valamire való esküdtszéki tárgyalás. Az ilyenen személyesen jelen lenni: szemükben a legnagyobb élvezetek közé tartozik. S ennek a passziónak, tudjuk, hódolnak még a legelső társaságban is.

De vannak olyanok is, akik a törvényszéki rovatot nem olvassák, a rendőri krónika iránt nem érdeklődnek s mindent, ami bírósággal, rendőrséggel van összekötve, gondosan, majdnem félve kerülnek. Ezek az emberek áldozatai előítéletüknek, mert szivesebben eltürnek ezerféle kisebb-nagyobb kellemetlenséget, a legvégsőig zsaroltatják magukat, csakhogy kikerüljék a rendőri vagy birói tanunak való idézést, vagy azt, hogy a nevük valamely ügyben a lapokba kerüljön. Kissé röstelve bevallom, hogy magam is ebbe a kategóriába tartozom. Már meg is fizettem, nem egy esetben, félszegségemnek az árát.

Ámde, akárhogyan kerüljük is az olyan helyzetet, amely bennünket belekeverhet valami kellemetlenségbe, ez ellen biztos módszer nincs.

A kutyánk az utcán megharaphat egy neki gyanusnak tetsző alakot, egy ujonnan fölfogadott cselédleány megmérgezheti magát lakásunkon s ha csak kis malőrünk van, egy szerelmében csalódott valaki, lelki bánatában félreismer bennünket s leőnt vitriollal. Szóval, az ilyen eshetőségeknek se szeri, se száma.

Lehetséges azonban olyan eset is, amikor ez a — hogy mükifejezést is adjak egyszermind ennek a patologiai tünetnek, — herror policiae sive judicis mitsem használ s önmagunknak kell megtennünk a följelentést, ha nagyobb bajt akarunk kikerülni, teszem, hogy mint cinkostársat egyszerüen letartóztassanak bennünket.

Egy alkalommal fontos ügyben Bécsbe kellett utaznom. Elintéztem a dolgomat s visszautaztam Budapestre. Bécsben kissé későn érkéztem a pályaudvarra, sokan utaztak s igy már csak egy nagy fülkében találtam helyet, ahol egy pap, egy magyar vidéki házaspár s még két férfi ült, kiken az első tekintetre meglátszott, hogy németek.

Eltettettem utitársaimmal az egyetlen még szabad ülőhelyen összehalmozott kézi podgyászt, plédet, ruhát s rezignáltan hátradülve, azzal vigasztalódtam, hogy ez az ötödfél óra is majd csak el fog telni valahogyan.

Alighogy elindult a vonat, a pap fölkelt s átment az étkező kocsiba; a vidéki házaspár családi ügyeket tárgyalt hangosan, néha-néha rám s a németekre vetve egy mosolygó szempillantást, vajjon mit szólunk mi ahhoz, hogy a

Guszti gyerek menyasszonyának van hatezer korona hozománya, vagy hogy a Tini néni Rohicsba készül, de nem tudja, ne menjen-e inkább Szklenóra . . .

A németek mélységesen hallgattak. Óriási szivarra gyujtottak s nagy kék szemükkel, az egyik jobbra, a másik balra, mereven kinézett az ablakon. Összetartoztak, de nem tekintve közös faji vonásaikat, semmit sem hasonlitottak egymáshoz. Az egyik, az idősebbik, művész módjára, hosszu fürtös hajat, nagy, hirtelen szőke szakállt s orrcsiptetőt viselt. Öltözete, ha nem is izléses, de mégis válogatott volt: vastag, világoszöld kockás szövetből készült vadászruha-féle, hozzá rózsaszinü ing s lehajtott gallér. A másik, a fiatalabbik, borotvált arcu volt, haja hátig geometrikus szimetrikával el volt választva s ugy tapadt a koponyájához, mintha oda lett volna ragasztva. Monokli, fekete zsakett, kék csokor, fehér flanellnadrág s óriási amerikai cipő. Szóval, lehetetlen összeállitás s mégsem mondhattam volna, hogy ezek az emberek ne lettek volna érdekesek.

Még egy ideig nézegettem őket, találgattam, hogy kicsodák, micsodák lehetnek, mig végre belenyugodtam abba, hogy bizonyára kereskedelmi utazók s szememet behunyva, aludni próbáltam. Ebben azonban a vidéki házaspár ékesszólása gátolt meg s hiába nem akartam hallgatni a Guszti fiu és a Tini néni ügyeit, bajait — mégis csak kénytelen voltam vele.

Pozsonyban nagy öröm ért: a házaspár ki-

szállt, miután a férj a karjára tett bundájával végigtörülte az arcomat s az asszony egy kéztáskát ejtett a szőkeszakállu németem fejére. Kétségbeesve ekszkuzálta magát, de a német hallgatott, mintha semmi sem történt volna.

Igy már csak hárman voltunk s bizva német társaim némaságában, ujra megkiséreltem az alvást.

A vonat már régen tovább robogott s egyforma zakatolásától lassan, lassan rámszállt az álom.

Nem tudom már, csakugyan elaludtam-e, s ha igen, milyen sokáig tartott a pihenésem, de amikor ismét félig kinyitottam a szememet, láttam, hogy a németeim beszélgetnek egymással. Inkább halkan folyt a párbeszéd.

Hogy, hogy nem — önkénytelenül odafigyeltem. Eleinte nem igen értettem, hogy mit mondtak, de csakhamar megdöbbentő dolgoknak lettem fültanuja. Ujra behunytam a szememet s ugy tettem, mintha mélyen aludnék.

A fiatalabbik hosszasan magyarázgatott valamit, mire a másik, az idősebbik, megvető kézmozdulattal csak annyit mondott, hogy:

— Ah mit! Annak a vén banyának meg kell halnia! Semmi keresni valója sincsen már ezután. Ez világos!

A fiatalabbik kétségbeesetten nézett maga elé.

— De mi lesz a leánnyal, Rózával? — mondta.

— Ha az öreg grófné nem mulik ki természetes halállal, ha abban a pillanatban ölik meg, mikor a leány belátja, hogy nem tud Hartmann

nélkül élni s már-már kimondja a boldogitó igen-t, ujabb komplikációk keletkeznek. Az esküvő bizonytalan időre elhalasztódik s a biróság...

— Ugyan kérlek, a biróság! — vágott közbe az idősebbik. — Nem tudom, mit akarsz mindig azzal a birósággal? Manapság, mikor annyi meg annyi eszközzel rendelkezünk, ha valakit feltünés nélkül akarunk a másvilágra küldeni, szamár az, akire rá lehet bizonyitani, hogy ő a tettes. Hiába, mindig csak visszaesel szerencsétlen hibádba, nem tudsz megszabadulni a régi iskola kimért elveitől, meg a moráltól! Ki az ördög törődik ma a morállal?

— Igazad van, de ez baj, nagy baj! Ez lesz a mi végzetünk is!

— Bánom is én?! Szóval, a birósággal ne törődj, ez elavult álláspont. Nem látok más megoldást, minthogy Steinhaus grófnénak ki kell lehelnie fukar lelkét.

— De hogyan, hogyan? — sopánkodott a fiatalabbik.

— Édes Istenem, ahogy akarod. Én az ilyentől sohsem féltem. Husz esetet is mondhatnék néked, mikor ezzel a fogással éltem. Mindig sikerült. Sohse lett baj belőle. Ha nem látja senki magát a gyilkosságot, minden rendben van. Sajnos, bizonyos fokig mégis csak számolni kell az emberek megrendült idegzetével.

— Hát igazán gondolod?

— Ez a meggyőződésem.

— És, nézeted szerint, ennek mikor kellene megtörténnie?

— Abban a pillanatban, amikor az öreg asszony szokása szerint este becsukódott s Róza a kertben Hartmannak találkát ad.

— Nem volna jobb nappal? Délelőtt például, amikor Steinhausné az erdőben sétál?

— Nem, nem. Jobb lesz ugy, ahogy mondtam . . .

A fiatalabbik fölsóhajtott, aztán egészen megtörve azt mondta, hogy:

— Legyen meg a te akaratod . . .

— Ez már beszéd, Kurt, — felelte a másik diadalmasan. — Meglátod, nem fogod megbánni!

Ezalatt én, a sarkomban, azt goldoltam, hogy megfagy a vér az ereimben. Itt tehát közönséges rablógyilkosokkal ültem szemben, akik valami borzalmas tettre készültek. S milyen cinizmussal tárgyalták az esetet!

Még szerencsének tartottam, hogy ugy látszik, valami jó angyal vigyázhatott rám s nem engedett komolyan elaludni, mert különben — ki tudja? nem hevertem volna-e már régen magam is a fülke padlóján mozdulatlanul.

Ebben a pillanatban visszajött a pap az étkezőkocsiból s leült mellém. Jókedvünek látszott s jóizüen ócska szivarját szíva, barátságosan nézett rám, mint aki meg akar ismerkedni. Ámbár nem vagyok barátja a vasuton kötött ismeretségeknek, ez esetben annyira szükségét éreztem annak, hogy közölhessem valakivel rettenetes titkomat, hogy megszólítottam a főtisztelendőt, aki örömmel megragadta az alkalmat, hogy szóba állhasson velem.

Sok mindenféléről beszélt nekem, de én nem figyelhettem rá. Mindig csak a rablógyilkosaimat néztem, akik ismét némán, flegmatikusan bámultak ki az ablakon.

Valami ürügy alatt fölkeltem, kimentem a folyosóra s intettem a papnak, kövessen. Mikor aztán az utóbbi kissé meglepetve kijött, elmondtam neki az egészet. Szegény ember halálsápadt lett s félős pillantásokat vetett a fülkébe, a németekre.

Végre remegve kijelentette, hogy itt cselekedni kell, amiben teljesen igazat adtam neki. Megállapitottuk, hogy pár perc mulva Érsekujvárra érkezünk s hogy legjobb lesz, az állomásfőnök közvetitésével a budapesti rendőrséget értesiteni a két jómadár érkezéséről.

Meg is tettük. A szolgálattevő vasuti tisztviselő készséggel vállalkozott a továbbiakra, mig mi, a pap és én, rettenetes izgalmak közepette folytattuk utunkat Budapestig, ki sem eresztve szemünkből gyanus utitársainkat.

Elhagytuk volt Párkány-Nánát s a vonat szédületes sebességgel követte a Duna merész kanyarulatait. A lenyugvó nap gyönyörüen tükröződött a vérvörös vizben. A németek fölkeltek s figyelemmel nézték a vidéket.

— Mégsem halt ki belőlük minden jobb érzés, — sugta a pap a fülembe. — Én meg azt gondoltam, hogy a viz vörös szinében gyönyörködnek, bizonyára, perverzitásukban.

Mikor Nagymaroson robogtunk át s szembe kerültünk Visegráddal, a németek hangosan nyil-

vánitották elragadtatásukat. Tanácskoztak, ránk, majd ismét kinéztek, mig végre a fiatalabbik hozzám lépett s mosolyogva igy szólt:

— Bocsánatot kérek, uram, miféle vár ez ott?

Nem birtam szólni felháborodásomtól. Mérgesen néztem a szemébe. Meg voltam győződve, hogy elszégyeli magát s nem meri ismételni előbbeni kérdését. De tévedtem, mivel igenis mert, még pedig olyan határozottan, hogy jónak láttam megadni a kért felvilágositást.

Most már a másik is beleszólt s egy-kettőre bent voltunk a beszélgetésben, akármilyen kellemetlenül is érintett engem a dolog. A papbarátom bizalmatlanul követte a példámat. Ő is diskurált. Valószinüleg szintén jobbnak látta nem ellenkezni. Hisz háromnegyed óra mulva Budapesten voltunk!

A németek biztos, nyugodt föllépése azonban kihozott a sodromból. Itt világosságot kellett hoznom a helyzetbe, minden áron. Ha le is leplezem őket idő előtt, nem bántam, de ez az állapot türhetetlen volt.

— Előbb indiszkréciót követtem el az urakkal szemben, — szóltam kis idő mulva az idősebbikhez.

— Hogy-hogy? — kérdezte ez mosolyogva.

— Szándékom ellenére megfigyeltem a beszélgetésüket, — mondtam. — Önök azt gondolták, hogy alszom. Pedig nem aludtam. Minden szavukat hallottam. Minden szavukat!

Keményen néztem a szemébe.

Az emberem csodálkozva, majdnem zavartan rám mosolygott, majd a barátjára nézett.

— Miről is beszéltünk? — szólalt meg végre.

Amaz gondolkozott egy kissé, aztán kiderültek a vonásai.

— A harmadik felvonásomról volt szó, nem tudod már? Az volt a véleményed, hogy az öreg grófnénak el kell pusztulnia, mert különben nem tudom, mit kezdjek a negyedik fölvonással. Még gondolkoztam róla s most már én is belátom, hogy igazad van. Mihelyest Fiuméban fölszállunk a Karpathia fedélzetére, azonnal hozzálátok a munkához. Tangerig meglesz.

Mintha hályog hullott volna le a szememről. Röstelkedve összenéztem a pappal, aki szótlanul rámbámult. De ekkor már a fiatalabbik német hozzám lépett.

— Kurt X . . . iró vagyok, — mondta udvariasan s barátjára mutatva, ki éppen szintén felénk fordult, folytatta: — Ez pedig Hermann S . . . mester, kinek a nevét talán már az urak is hallották. Ha jól tudom, több darabját már előadták Budapesten is . . .

A fejembe szökött a vér. Azt sem tudtam, hová legyek a szégyentől. Két közismert német iró nevét emlitették előttem, akiknek ugyszólván minden müvét ismertem.

Szavak után kapkodva, magam is bemutatkoztam, majd bemutattam a papot is, aki még most sem volt tisztában a helyzettel.

Egyszerre csak a homlokára ütött Hermann S . . . s hangosan fölkacagva, igy szólt hozzám:

— Csak nem gondolta, hogy mi . . .

Őszintén bólintottam.

Leirhatatlan nevetésbe törtek ki mindketten, összeölelkeztek, megveregették egymás hátát, aztán pedig erőtlenül dültek az ülésekre.

— Kurt, ezt meg kell irnod valami tárcában, — szólalt meg végül Hermann bátyám.

De most már én is föltaláltam magamat.

— Bocsánatot kérek, ezt már én fogom megcselekedni, — mondtam, mert magam is iró vagyok s az idea az enyém!

Pezsgős vacsoránál ültük meg az eseten való örömünket.

Hogy a pályaudvaron vártak-e bennünket detektivek, vagy sem, azt soha sem tudtam meg, de óvakodtam is kérdezősködni. Hiába, nem szeretem a rendőri beavatkozást . . .

CSAPDÁBAN

I.

Mikor Valényi Vince Fiumében rátette a lábát az Ungaro-Croatának a kikötőben veszteglő szalongőzösére, hogy néhány heti tartózkodásra áthajókázzék Lovranába, a nagy viz láttára jobban fejébe nyomta pörge kis kalapját, aztán körülnézett. Csakhamar tisztában volt azzal, hogy az utasok jobbik része fölmegy a felső födélzetre, tehát igy tett ő is. Beleült egy kényelmes nádszékbe s akárcsak ő is valamelyik régi habitüéje lett volna a fiume-abbáziai vonalnak, előkelő közönnyel nézett végig az előtte elterülő Quarnerón.

Most látta először a tengert s el kellett érnie életének ötvenedik esztendejét, mig erre az utra rászánta magát. Ezt is csak kényszerüségből tette, mert az orvosa, de különösen a fia, tekintettel átkozottan makacs légcsőhurutjára, melyre a télen Isten tudja hol és mint tett szert, föltétlenül ahhoz ragaszkodtak, hogy pár hetet lent töltsön az Adria partján.

— Menj csak Lovranába, az a Quarneró paradicsoma! — ismételte százszor is a fiu.

Valényi Vince egyáltalában nem szeretett

utazni s ki nem állhatta a vasutat. Ahányszor birtokáról fölutazott Budapestre, már napokig előre szidta a kormot és a füstöt. Igy történt aztán, hogy vagyonos ember létére félszázad alatt nem jutott tovább Bécsnél, de még ezt a kirándulást is megbánta. Megérkezve ugyanis, megkérdezte a fiákerost, hogy mit kér az Imperial-szállóig s eközben letegezte a kocsist, mire ez megveregette a vállát s igy szólt hozzá:

— Csak ülj be barátocskám, nem fogunk mi ezen összeveszni.

Szóval Valényi Vince ellensége volt minden utazásnak s csak Sándorfalván, meg a kaszinóban érezte jól magát. Mindamellett olyan biztos volt a föllépése, mintha legalább is egész Európát látta volna. Fess, elegáns ember volt, s kortársai beszélték, hogy tizenöt-husz évvel ezelőtt valósággal bomlottak utána a nők. Még mint egészen fiatal ember jutott özvegységre s egyetlen fia, ifj. Valényi Vince, aki mint főhadnagy szolgált egy előkelő huszárezrednél, vajmi keveset állta utját bonvivant apja vidám életének. Persze, az utóbbi években idősebb Valényi Vince inkább csak emlékeiből élt.

De amint most az arcába sütött a déli nap és ragyogott az ég, s amint a tengeri levegő áthatotta testét, lelkét, egyszerre ismét csak fiatalnak érezte magát s pörge kalapja alul életkedvet elárulo pillantásokat lövelt maga köré. Nézte a tengert, nézte a partot s mustrálta az embereket, akik ott ültek körülötte s akik nevetve, csevegve, öntudatlanul is hálát adtak az

Uristennek azért, hogy élhettek s élvezhették életüket, megbarnult jottsapkás férfiak, ragyogó asszonyok és leányok, világos, könnyü nyári toalettekben.

Az egyik leányon megakadt Valényi Vince szeme. Vagy asszony volt talán? Nem tudta, csak látta, hogy rendkivül bájos volt. Ott ült vele szemben, egy idősebb hölgy társaságában, aki nem szólt semmit. Annál többet beszélt a fiatal hölgy, még pedig három férfival, akik élet-halálra kurizáltak neki. Az egyik vagy hatvan éves lehetett, a másik kettő pedig husz és harminc között s mig ezek inkább csöndes bámulattal tekintettek imádatuk tárgyára, a hatvanéves ugy viselkedett, mint a megbolondult fajdkakas. Mind a három monoklit viselt. A társalgás németül folyt, de valószinüleg csak a férfiak kedvéért, mert Valényi hallotta, amint a fiatal hölgy az idősebbikhez pár szót szólt magyarul. Aztán ismét a férfiakhoz fordult a bájos teremtés.

— Nézzék csak, milyen páratlan tiszta ma a levegő! Egészen ki látni a nyilt tengerre! Gyönyörü, igazán! — szólt elragadtatva.

— Minek nézzem a tengert, ha magát láthatom, — nyögte szerelmesen az öreg ur.

A fiatalabb gavallérok bambán nevettek.

— Lássák, igy maguk nem tudnak bókolni! — szólt hozzájuk az istennő, majd hozzátette: — Ne féljenek semmit, ha olyan tisztes korban lesznek, mint ő excellenciája, maguknak is jobban jár a szájuk!

— Bravó! — gondolta magába Valényi. Nem

győzött gyönyörködni vis-à-vis-jében s végtelenül megörült annak, hogy a hajó néhány utassal tovább indult Abbáziából Lovranába, anélkül, hogy a szép utitársnője kiszállt volna.

Mikor Lovranába ért a hajó, mindenki kiszállt, Valényi ideálja is s amint a hidnál megállva, Vince bátyám tiszteletteljesen előreengedte a hölgyeket, a fiatalabbik mosolyogva könnyed fejbólintással honorálta Valényi udvariasságát, aztán nevetve, csevegve, udvarlói és az idősebbik hölgy által követve rohant föl az uton, a villanegyed felé.

Valényi hosszasan gyönyörködve nyulánk alakjában, aranyszőke hajában, jó ideig utána nézett, azután ismét fejébe nyomta pörge kis kalapját s maga is utnak indult a Villa Stella irányában, amelyben a fia már szobát rendelt a számára.

II.

A kis penzióban, amelyben Valényi Vince néhány hétre letelepedett, megszólalt a »gong« s a szép, modern, háromemeletes villa örökké jóétvágyu lakosai lesiettek az ebédlőbe, ahol a tulajdonosnő, Varga kisasszony, egy kedves és szeretetreméltó vénleány, várta a vendégeit s elejét veendő minden ferde helyzetnek, legott mindenkinek bemutatta az ujonnan érkezetteket, ami, ha nem is szokás, határozottan azzal a haszonnal járt, hogy az emberek, akik helyet foglaltak a hosszu asztalnál, mindjárt tudták, hogy kikkel van dolguk.

Valényi kissé unta a sok bemutatást, de csakhamar kiderültek a vonásai, mikor Varga kisasszony őt az egyik ablaksarokban álló csoporthoz vezette, melyből kivált — gyönyörü utitársnőjének bájos alakja.

Gyorgyi Aladárné — igy hivták Valényi ideálját — azonnal ráismert bámulójára a hajóról s mikor a társaság az asztalhoz ült, Valényi mellette foglalt helyet, mintha ez a világ legtermészetesebb dolga lett volna. Egy félóra mulva pedig már olyan jóban voltak egymással, hogy Gyorgyiné többi tisztelői szemmellátha-tólag belesárgultak az irigységbe.

A társaság fölkelt, egy része visszavonult, a többiek meg kint, a nagy árnyas tornácon rágyujtottak és feketét szürcsöltek.

Valényi egészen odáig volt. Érzések, amelyekről már régen lemondott, vehemensen és követelően, mint fiatalkorában, jelentkeztek a szivében, valami jóleső bizsergés futotta át testét s oly rózsás szinben látta a világot, mint még sohasem. Mintha angyalok muzsikáltak volna a fülébe, ugy hallgatta Gyorgyiné kedves, természetes csevegését s ha véletlenül találkoztak szempillantásaik, a vér kaszkadszerüleg szökött a fejébe. Ilyenkor gyorsan kérdezett valamit.

— A kedves férje hol van? — mondta többek között.

— A mennyországban, — felelte a szép asszony egyszerüen, akár csak azt mondta volna, hogy: a kávéházban.

Valényi nagyot nézett, de Gyorgyiné folytatta:

— Igen, özvegy vagyok, pedig csak nem rég lettem huszonegy éves.

— Szegényke, — sajnálkozott Valényi.

— Sohse sajnáljon, — felelte az asszony. — Az a szerencsém, hogy megszabadultam attól az embertől, akihez hozzákényszeritett a gyámom, egy mogorva, szivtelen öreg ur. A férjem jó ember volt ugyan, tiszteltem, becsültem, de nem szerettem. Azért nem lett volna szabad engem elvennie, mikor tudta, hogy nem szeretem. Pedig nagyon, nagyon tudok szeretni!

— Azt már én is elhiszem, — hagyta rá Valényi, aztán lelkesedéssel szidta a gyámot, ékes szóval elparentálta a férjet, aki szerinte nem érdemelt jobb sorsot, mint a megboldogulást. Magában pedig elhatározta, hogy Gyorgyinét ott, abban a pillanatban, minden elve ellenére maga venné el feleségül, ha ő is kellene neki s ha csak tiz évvel fiatalabb volna. Majd közös ismerősökről beszélgettek s Valényi olyanokra is, akiknek még a hirét sem hallotta soha, készségesen ráfogta, hogy velük távoli atyafiságban van.

Azóta Valényi nap-nap után együtt volt a fiatal özveggyel, akinek az eddigi udvarlói lassankint mind elszéledtek. Hü lovagja, fáradhatatlan kisérője lett Gyorgyinénak, együtt rándultak ki, hol kocsin, hol hajón s mindenki biztosra vette, hogy e két emberből ma-holnap pár lesz.

Valényi csakugyan foglalkozott is ezzel a gondolattal. Többnyire este, ha visszavonult a szo-

bájába s lefekvés előtt még egyszer az erkélyre lépve, magába szítta az isteni levegőt, föltette magában, hogy másnap megkéri Gyorgyiné kezét. Szerette, ebben most már biztos volt s az asszony is félre nem ismerhetően kitüntette a világ előtt. Hogy ötvenéves volt? Nevetséges! Ez nem az évek kérdése, hanem az, hogy milyen idősnek érzi magát az ember! Igy okoskodott. Most pedig ugy érezte magát, mintha csak harminc volna. Tehát rajta!

Másnap reggel azonban ismét fölülkerekedett az ész. A tükörben nézte magát s látta deres haját, már a bajszában is több volt a fehér szál, mint a sötét s az arcában bizony ott volt az idő jele, a ránc. Aztán a fia jutott eszébe. Hát az mit szólna hozzá? Bizonyára azt mondaná: Az öregem megbolondult. S igaza volna. Számtalanszor kijelentette a fiu előtt, hogy a házasság, ha többnyire nem is kikerülhető, de mégis buta intézmény. S most — ősz fejével — maga dezavuálja önmagát?

De mind hiába volt, mert mihelyst megpillantotta Gyorgyinét, ösztönszerüleg azt gondolta magában:

— És mégis elveszem!

Már vagy négy hetet töltött Lovranában, hurutját teljesen elvesztette s eredeti szándékához képest a napokban haza is kellett volna utaznia. De ehhez semmi kedve sem volt s legalább is addig akart ott maradni, ameddig Gyorgyiné.

Ekkor levelet kapott a fiától, aki bejelentette, hogy ezredesétől néhány napi szabadságot kért

s eljön atyja látogatására. Valényi nagyon szerette a fiát, de ez egyszer nem örült eljövetelének. Féltette kedves téte-à-téte-jeit a szép asszonnyal, aztán komolyan röstelte az egész esetet a fia előtt. Azért azt még sem felelhette a fiunak, ne jöjjön s inkább elhatározta, hogy most már vagy az egyik, vagy a másik irányban döntésre viszi a dolgot.

Délután Gyorgyinéval Cherso szigetére rándult. Pompás idő volt, kellemes szellő fujt végig a fedélzeten, a sötétkék tengeren ezer meg ezer apró fehértaraju hullám üzte csintalan játékát s itt-ott pajkos delfinek bukkantak föl a Liburnia oldalán. Aránylag kevesen voltak a födélzeten s visszajövet Valényi egyedül ült Gyorgyinéval a hajó legelején. Az asszony szebb volt, mint valaha s Valényival forgott a világ. S amit már százszor meg akart kérdezni ideáljától, most meg is kérdezte:

— Mondja csak, — szólt hozzá nem minden zavar nélkül az egykori hires nőcsábitó, — nem találja, hogy többet ér az élet, ha az ember igy kettecskében metszi át a tenger hullámait?

Gyorgyiné éppen egy sirályban gyönyörködött, amely remekül szabályos ivekben röpdöste körül a hajót, majd leszállt egy tajtékzó hullám tetejére. Visszafordult s kissé elpirult.

— Én is azt hiszem, — felelte. — És ha váratlanul nem ér csalódás, nem is tart már soká a magányom!

Valényi mosolygott.

— Gyönge célzás, — gondolta magában,

aztán igy szólt: — És ez kitől függ, ha nem veszi indiskréciónak a kérdésemet?

— Csöppet sem veszem annak. Lássa, csak pár hete, hogy ismerjük egymást, de máris oly igazi, oly benső barátság füz össze bennünket, hogy ez a kérdése jogában áll. És még sem felelhetek rá oly őszintén, mint szeretném.

— De miért nem? — mondta Valényi növekvő kiváncsisággal és bizalommal.

— Azért, mert nem akarom megelőzni a sorsomat, amely ott fönn van megirva az egekben.

— Ezt nem értem!

— Pedig ugy van, kedves Valényi! Az, akit én szeretek s akivel szivesen osztanám életemet, boldogságomat, mindenemet, nem egészen független ember . . .

— Dehogyisnem, — vágott közbe Valényi.

Gyorgyiné elmosolyodott.

— Pardon, — mondta — ezt csak jobban kell tudnom, nem igaz?

— De biztosithatom, hogy semmiféle . . .

— Kérem, hallgasson végig! Az illető még fiatal, nagyon fiatal.

Valényi meghökkent.

— Már bocsánatot kérek, a legjobb férfikorban van, igen, azt akarja mondani, de nagyon fiatal . . .

— Huszonötéves, — felelte Gyorgyiné és szemét lesütve várta szavának hatását.

Valényi hirtelenül elkomolyodott. Elsápadt s önkénytelenül a szivéhez kapott. Mintha megpattant volna valami benne.

— Vagy ugy, — mondta hangtalanul. Magában pedig azt gondolta, hogy: — Kellett ez neked?

— Mi baja? — kérdezte az asszony szinlelt meglepetéssel.

— Semmi, — felelte Valényi s messze, messze elnézett Gyorgyiné feje fölött. A kék tenger, a ragyogó ég, a mosolygó partok, mintha valami sürü, ólomnehéz, örök sötétségbe borultak volna a szeme előtt.

Az asszony megfogta a kezét.

— Csak nem haragszik rám? — mondta lágy, hizelgő hangon.

— Ehhez nincs jogom, — felelte Valényi, majd hirtelen fölháborodásában hozzátette: — Valóban nem értem azt az embert, hogy hetekig el lehet maga nélkül s nem is tőrődik magával!

— Ne higyje, kedves Valényi! Minden nap irunk egymásnak. Ő is annyira szeret!

— De hát akkor miért nem tartják meg az esküvőt, az istenért? — dörmögött Valényi növekvő keserüséggel.

— Előbb mondtam, hogy nem független az illető. Az édesatyja esküdt ellensége a házasságnak s pláne, hogy özvegy vagyok — —

— Micsoda? Ebben csak nem talál valamit az a vén bolond?

— De Valényi kérem . . .

— Ah mit! Vén bolond! Csak irja meg a vőlegényének!

Gyorgyiné jóizüen nevetett.

— Kérem, ne szidja a leendő apósomat! Áldott jó ember az s ki tudja, ma már talán másképp gondolkozik. A vőlegényem különben még nem is szólt atyjának, s csak ugy általánosságban . . .

— Mit? Még nem is szólt? Magáról még nem is szólt? Ezt már igazán nem értem!

— Pedig ennek is megvan a magyarázata. Azt akarja, hogy az atyja előbb lásson engem s reméli, hogyha személyesen megismer, semmi kifogása sem lesz többé az ellen, hogy a fia megnősüljön.

— Be is kellene csukni a bolondok házába, ha mindennap térden állva nem adna hálát a Mindenhatónak, hogy ilyen menyet kap, — szólt Valényi rosszkedvüen s szemére nyomta pörge kis kalapját.

Gyorgyiné szeretettel, kedvesen nézett rá, de a beszélgetésük megakadt s mindketten örültek, mikor a Liburnia ismét szerencsésen kikötött Lovranában.

III.

Másnap délben megérkezett ifj. Valényi Vince. Az atyja már várta a kikötőnél s a két férfiu szeretettel összecsókolódzott. A főhadnagy ur papája most már semmit sem haragudott fia érkezése miatt, sőt az volt a véleménye, hogy igy majd könnyebben fog átesni a szép Gyorgyinétól való bucsuzás keserü pillanatán. Már egészen lemondott volt szép álmairól, de azért mégis folyton azon az átkozott asszonyon járt az esze.

— Micsoda asszonyok vannak itt Lovranában, — szólt a fiához, mikor együtt a Villa Stella irányában mentek. — Különösen az egyik... No, hiszen majd magad meg fogod látni! Ő is ott lakik velünk a penzióban.

— Igazán? — mondta a huszártiszt és mosolygott.

Ezalatt a Villa Stella örökzölddel befutott kerti kapujához értek s éppen befordultak, mikor a házból, fehér batisztruhában, nagy kék kalapban, ragyogóan, mint az élet, kilépett Gyorgyiné.

— Ez az, — sugta id. Valényi fia fülébe. De mekkora volt a meglepetése, mikor ez örömteljes fölkiáltással a szép asszonyhoz sietett s kezet csókolt neki!

— Hát ez micsoda? — mondta közelebb lépve ő is. — Maguk ismerik egymást?

Gyorgyiné boldogan mosolygott s fülig pirulva igy szólt Valényihez:

— Igen, mi ismerjük egymást . . . ő az!

— Ő? Miféle ő?

— Hát ő, az a bizonyos ő, akinek a papájára tegnap olyan nagyon meg tetszett haragudni!

Most már Valényi is megértett mindent. Hol az asszonyra, hol a fiára nézett. Szeretett volna valamit mondani, de nem jutott eszébe semmi sem. Végül a fia vetett véget a tarthatatlan helyzetnek.

— Ezt az asszonyt csak elvehetem, édesatyám? — kérdezte egyszerüen, szép barna szemét az öregre szegezve.

— El, fiam, — felelte Valényi s könyezve homlokon csókolta Gyorgyinét, aki keze után kapott, hogy azt az ajkához emelje.

— Hohó, ilyen vén még sem vagyok, — tiltakozott Valényi s mialatt udvariasan karját nyujtotta menyének, kedvesen is, mérgesen is odaszólt a fiához:

— Gazember . . .

DANAIDÁK AJÁNDÉKA

— Megtehetnéd nekem azt az örömet, hogy pár napra eljönnél hozzánk falura! Hidd el, a falusi életnek is vannak kellemes oldalai! Kivált ősszel, — a vadászat például!

— Nem szoktam vadászni. Azelőtt nem igen volt alkalmam s ma már nem vagyok elég fiatal arra, hogy még egy mesterséget tanuljak meg. Elég nekem a tollforgatás. Te persze mindig nagy Nimród voltál, ugye?

— Az már igaz. Ha foghatom a puskámat s járhatok erdőn, mezőn, reggeltől estig, — csak akkor vagyok igazán ember! Jövő héten szarvasbőgésre megyek Tolnamegyébe, Géza bácsihoz. Roppant izgató dolog, barátom! S ami a fő, csak hárman szoktunk lenni: a nagybátyám, én meg egy osztrák mágnás. Ne küldjek nektek szarvast? Már többször akartam a kedves feleségednek felajánlani . . .

— Isten ments! Még csak az kellene.

— No, hallod?

— A világért sem! Küldhetsz nekem akármit, csak szarvast nem! Azt nem!

— Ejnye, be különös vagy egyszerre! Csak nem sértettelek meg valamivel?

— Szó sincs róla, kedves öregem, de te ezt nem érted! Ugy megjártam egyszer egy ilyen szarvassal, hogy megfogadtam, hogy soha életemben még hallani sem akarok szarvasról! Még csak az kéne!

— Jól van, jól van! Hát egyszerüen nem küldök szarvast s ezzel el van intézve! De mondd el legalább, mi bajod ezzel a legnemesebb vaddal?

— Ma már, háľ Istennek, nincsen. De annál több volt azzal a szerencsétlen állattal, amely alaposan elvette a kedvemet az egész fajtájától! Hát hallgass ide s aztán itélkezz. Ugodinszky herceget ismered?

— Melyiket? Aladárt?

— Nem, a bátyját, Károlyt. De hisz ez mellékes. Elég az hozzá, ennek a főurnak néhány évvel ezelőtt kijártam valami szeszgyári koncessziót a miniszternél s hálából küldött nekem egy szarvast. Persze, nem élőt, hanem olyat, amelyet maga lőtt meg. Már előzőleg levélben értesitett a küldeményről s elképzelheted, hogy milyen öröm volt az egész családban! A feleségem alig birta bevárni a szarvas érkezését, kiszámitotta, hogy hány napig fogunk szarvashuson élni, hogy lesz szarvasgerinc, szarvasvesepecsenye, szarvaskaraj, szarvascomb s nem tudom, még micsoda. Az agancsokról is álmodozott, mint valami gyönyörü szobadiszről s mint jó háziasszony, a faggyuról sem feledkezett meg, de arról sem, hogy a bőrét el fogja adni a zsidónak.

Elmult néhány nap, mig végre vasuti alkalmazott állitott be, holmi értesitménnyel, hogy a déli pályaudvaron, cimemre, száznyolcvanöt kilós szarvas érkezett s intézkedjem mielőbb való kiváltása és elszállitása iránt, mert ellenkező esetben a vad javamra el fog árvereztetni, s amilyen kellemes dolgokkal már szokás a tisztességes polgárt ilyenkor ijesztgetni.

Elképzelheted, hogy lóhalálában magam vágtattam a legközelebbi szállitóüzletbe: hozzák a szarvast a lakásomra. Természetesen elfogadták a megbizatást, de mivel már késő volt, a szállitást csak másnapra igérhették meg. Eléggé rösteltem a dolgot, mert tudtam, hogy a feleségem haragudni fog, de elvégre ártatlannak éreztem magamat s igy otthon bátran beállitottam a kellemetlen hirrel. A feleségem persze rám fogta, hogy bizonyára ellentmondás nélkül beadtam a derekamat s a vége az volt, hogy sült krumplit ettünk vacsorára, mert a szarvas már az aznapi étrenden szerepelt.

Másnap aztán meghozták a szarvast. Két atléta cipelte fel a negyedik emeletre s amint letették az előszobában, csaknem felfordultak a kimerültségtől. A feleségem arca ragyogott, noha a szarvas meg volt fosztva az agancsaitól és igy le kellett tennie a szobadiszhez füzött reményeiről, a gyermekek körülugrándozták a hatalmas prédát s az emberek, akik hozták, homlokukat törülgetve, lihegve, istentelenül szitkozódtak. Hogy mielőbb lerázzam őket a nyakamról, sietve kifizettem a szállitó borsos

számláját meg a fogyasztási adót, ami szintén néhány forintot tett ki s persze, még jó borravalót is kellett juttatnom az embereknek, csakhogy elhallgassanak.

Mikor kint voltak, s az első öröm kissé lecsillapult, mindnyájan észrevettük, hogy valami furcsa szag van az előszobában. Eleinte a szomszédokra gyanakodtunk, hogy kedves szokásuk szerint ismét egyszer káposztástorra készülnek, aztán, mivel meggyőződtünk róla, hogy a lépcsőházban egyáltalában nincs rossz szag, a lakás vízvezetéki berendezését vettük szemügyre, de szintén eredménytelenül. Most már lassan arra a gondolatra jutottunk, hogy hátha a szarvasnak van szaga? S így is volt.

Mindjárt rosszat sejtettem, de a feleségem jobban tudta. Határozottan kijelentette, hogy annak csak az az oka, hogy a szarvast bizonyára csukott helyiségben tartották a vasúton s hogy ki kell akasztani a balkonra, ott egy-kettőre kiszellőzik. Tehát ki vele a balkonra!

Csakhogy közel kétmétermázsás szarvasnál ez nem megy olyan könnyen, mint teszem egy pár fürjnél. A szállítóemberek persze már régen elhajtattak s a cselédektől ilyesmit nem lehetett kívánni. Le kellett tehát az egyik leányt szalasztani, hogy két hordárt hozzon magával.

Mialatt a hordárokra vártunk, becsöngetett a házmester, aki, még akkor is, ha jókedvű, úgy néz a világba, mint aki ölni készül. Hátha még rossz kedvében van! Akkor pedig éppenséggel dühöngött. Mert amint felhozták a szarvast, be-

mocskolták vérrel a lépcsőt, már pedig csak előttevaló nap mosták fel.

Nagynehezen, természetesen jó borravaló árán, sikerült házunk őrét lecsillapitani, mire beállitott a cseléd a két hordárral. Az egyik pupos volt, a másikat kora feljogositotta, hogy jelentkezzék a Mátyás-templomi lábmosásra. Nézték, nézték az óriási állatot, a végén mégis csak leköpték a markukat s valahogyan, nagynehezen kivonszolták a szarvast a balkonra. Hogy ezt ingyért nem tették, talán felesleges emlitenem. Mivel pedig a szarvas husa ismét a déli étrenden szerepelt, mindnyájan a Pannoniába mentünk ebédelni. Mindenkinek jó étvágya volt, ugy hogy vagy ötven koronát fizettem a nyolcfőnyi családom cekjeért.

Hazaérve láttuk, hogy a lakás bejárata előtt, mint a tigris a ketrecben, idegen ur jár fel-alá. Azonnal megszólitott. Elmondta, hogy szolgálatonkivüli tábornok, s hogy éppen alattunk lakik. Aztán ellentmondást nem türő hangon követelte, távolittassam el rögtön azt az állatot, melyet az erkélyemen tartok, mert az ő balkonja már egyetlenegy nagy vértócsa s hogy annak a szagát nem lehet kibirni. Megnyugtattam az öreg katonát, másodszor hivattam két hordárt, akik, feleségem parancsára, a szarvast — más alkalmas hely hiányában — a fürdőkádban helyezték el.

Az általános kedv elég nyomott volt, mert a szarvas sehogy sem akart kiszellőzni. Ami azonban napközben még türhető volt, éjjel elvisel-

hetetlenné vált. Mindenki rosszul lett s hajnalban, feleségem elnöklésével, elhatározta a családi tanács, hogy ezt a szarvast mi nem ehetjük meg, de — fájó szivvel bár — el kell adni a mészárosnak.

Telefonáltunk tehát a mészárosnak, aki el is küldte a kocsiját a szarvasért. Mihelyest azonban a legény betette a lábát a fürdőszobába, hangosan elnevette magát, aztán, orrcimpáit villámgyorsasággal vagy tizszer egymásután felfujva, elkiáltotta magát:

— Hisz ez büdös, uram! Ezt nem lehet használni! Még ma tessék a gyepmesterért küldeni!

Elképzelheted az általános konsternációt. De mivel magunk is beláttuk, hogy a mészárosnak alighanem igaza van, kártalanitottam a hiábavaló fáradságért s csakugyan a gyepmesternek küldtem üzenetet.

Kinos néhány óra mulva megjelent egy ember két segéddel. Ilyeneknek képzeltem mindig a hóhérokat.

Szomoruan megmutattam nekik a szarvast, a két segéd minden teketória nélkül kiemelte az állatot a fürdőkádból s a főember valami cédulát tartott az orrom alá. Mialatt átvettem az irást s előkerestem a szemüvegemet, szerényen azt találtam kérdezni:

— Mit tetszik érte fizetni?

Barátom, sohse fogom elfelejteni azt a homéroszi nevetést, mely követte a szavaimat!

— Hogyan? — orditott rám a hóhérképü, —

fizetni mi? Ön fizet harminc koronát az elszállitásért, de nem mi! Ott a számla!

Mit tehettem egyebet, kifizettem a gyepmestert is, s mondhatom kő esett le a szivemről, mikor sem nem láttam, sem nem hallottam s ami a fő: nem szagoltam többé szarvast! Ezek után pedig, harag nélkül, mindent megbocsátva, jelentsd ki szeretettel, hogy érted a bármi néven nevezendő szarvasállat ellen való averziómat.

MANON

Egy karácsonyi napon hárman ültünk a vasuti fülkében. Három férfi. Én és két fiatal idegen. Kint erősen havazott és csak az állomások nevéről tudtuk, hogy Svájczon robogunk át.

A másik kettőt nem ismertem. De ők is csak nemrég ismerkedhettek meg, mert eleinte bizonyos általános frázisokkal mulattatták egymást, aztán pedig örömmel konstatálták, hogy az egyik is, a másik is ismeri Párist. Az egyik csak néhány nap előtt hagyta el a világvárosok metropolisát, a másik sóhajtozva emlegette, hogy már egy egész esztendeje, hogy utóljára járta végig a Rue de le Paix-t.

Orosz volt az egyik, a másik osztrák s a társalgásuk francia nyelven folyt. Mind a kettő igen jó családból való lehetett, mert csak ugy dobáltak a hercegekkel és grófokkal, akikkel vagy rokonságban, vagy legalább is jó barátságban voltak. De különben is egész külsejük is igazolni látszott ezt a feltevést.

S habár egyikük sem tagadhatta volna el még egy pillanatig sem a saját nemzetiségét, amelynek tipusa ugyszólván bele volt vésve az arcukba

s minden mozdulatukban elárulta magát gesztusukban és akcentusukban, mégis meg volt a két fiatalemberben az a bizonyos valami, amiről minden arisztokratát meg lehet ismerni.

Eleitől végig elolvastam volt a magammal hozott lapokat s unalomból önkénytelenül is odafigyeltem két utitársam beszélgetésére. Már-már belefáradtam ebbe a szórakozásba is, mikor egyszerre a párisi nők kerültek szóba. Erre ismét éber lettem s ujságjaimat, nem tudom hányadszor, gépiesen lapozgatva, kiváncsian lestem, miként vélekednek ismeretlen barátaim ezen érdekes témáról.

Ismertem sok francia iró nézetét erről a kérdésről, ismertem a magamét s igy csak természetes volt, ha érdekelt megtudni, hogy más nemzetbeliek milyennek látják a párisi asszonyt saját szemüvegükön át.

Kissé csalódtam, mert utitársaim nem bocsátkoztak magasabb szinvonalu fejtegetésekbe, hanem azonnal belementek konkrét élményeik ismertetésébe. A felsorolt kalandok többé-kevésbbé minden eredetiség nélküliek voltak.

— Mind egy tipus, — mondta végül az osztrák, kicsinylő kézmozdulattal. — Sikkes, temperamentumos s két dologhoz ért: a szerelemhez, meg a pénzhez.

— Az már igaz, — felelte az orosz. — Különösen a pénzhez. Engem, őszintén szólva, majdnem tönkre tett egy ilyen kis bestia, de szerencsére még idejekorán megmenekültem. Rövidke három hónap alatt elszedte tőlem százezer fran-

komat. Hál' Istennek, van miből s aztán még most is bizsereg bennem minden, ha rá gondolok!

— Én olcsóbban csináltam a dolgot, — mondta az osztrák, bizonyos fölényes mosollyal. — A sok nő közül, akivel dolgom akadt, én is ismertem egyet, aki jobban kötötte le érdeklődésemet, mint a többi. Két hónapig éltünk együtt s csak amikor elbucsuztunk egymástól, meg kellett igérnem, hogy viszontlátásunkig havonta ezer frankot küldök neki. Eddig ezt meg is tartottam, de . . .

— Ah, bizonyára azért szeretné már annyira viszontlátni Párist?

— Igen, azért is. Egy-két találkozás, aztán véget vetnék a dolognak. Nincs értelme. Akármilyen kedves volt.

— Értem. Tudja, visszatérve az én esetemre, el kell ismernem, hogy az a kis nő valóságos életművésznő volt. Egyenesen az élvezetnek élt, mint öncélnak. Az az elbájoló kis démon, örökös nevetésével, csicsergésével, tréfáival valósággal bearanyozta azt a három hónapomat!

— Az ön rubeljeivel.

— Igaz. De bármily pillanatot képzelek el együttlétünkből, egyik kedvesebb emlék a másiknál. Otthon, az intimitásban, vagy kint az utcán, a Boisban, szinházban, bálban, restaurantban: mindenütt elragadó volt! Nem ismert fáradtságot. Ha magam nem kivántam volna néha egy kis pihenőt, ő, azt hiszem, egész idő alatt meg lett volna alvás nélkül. A zajos, nyugtalan, ide-

ges, kapkodó idestováért csak ugy rajongott. S ebből kijut az embernek Párisban!

— Az már igaz. Azért különös: amit ön itt mond, sehogy sem fedi az én tapasztalataimat.

— Hogy-hogy?

— Az én barátnőm például éppen az ellenkezője lehetett a magáénak. Pedig oly tipikus párisi nő volt ő is, hogy merném állitani, hogy tulajdonképpen ő jobban képviselte az átlagot! Mert, — hiszen tudjuk — hogy az igazi párisi nővel csak kevés idegennek van alkalma megismerkedni.

— Ha a bourgeoise-t érti, igaza lehet. Ez engem sohasem érdekelt.

— Engem se. De az én barátnőm — hogy is mondjam csak? — talán bourgeoise volt felfogásában, dacára annak, hogy a félvilághoz tartozott. Azaz: tartozott azóta, hogy velem megismerkedett. Valószinü azért, hogy nélkülem is oda került volna.

— Tehát ön csábitotta el?

— Ha ragaszkodik ehhez az előttem különben értelem nélküli kifejezéshez: igen. Mi az a csábitás? Kivétel nélkül egy kölcsönös vágy végrehajtása. S abban a pillanatban már nincs se csábitó, sem áldozat.

— Mindenesetre kényelmes álláspont . . . Mi oroszok azt tartjuk, hogy az alma jobb hámozva.

— Én meg jobban szeretem a tejfelt a tejnél. De ez nézet dolga. Szóval, képzeljen el egy Rafael-féle szüzet, egy egyszerü, gyermekkedélyü szivet, két nagy, kérdő, csodálkozó szemet

s akkor halaványsejtelme lehet az én párisi barátnőmről. S a zaj, a lárma! Édes Istenem, el kezdett sirni, ha belekerültünk a száguldó autók tömegébe, utálta a cigányt, hallani sem akart bálakról vagy mulatóhelyekről s csak akkor volt boldog, ha este csipkés ágyacskájába szállhatott. Ez különben szerencse volt rám nézve, mert magam is szakasztott olyan vagyok. Nem szeretem a grande vie-t, a nagy életet!

— Milyen jó, hogy az emberek nem egyformák!

— De milyen jó!

— Azaz nem jó. Az én kis démonom például valóságos bolondja a levélirásnak. Nekem meg tollat fogni: kin. Csak egy hete, hogy elváltunk egymástól s már itt a harmadik nyolcoldalas levél, amelyet kapok!

Az orosz elővette tárcáját s három lilaszinü, nagyalaku levelet nyujtott oda utitársának.

— Csak olvassa el őket, — mondta nevetve, némi büszkeséggel. — Boldog volnék, ha igy tudnék irni! Minden egyes levél maga egy kis költemény!

Az osztrák eleinte kissé vonakodott a levelet kézhez venni, de aztán rájuk szegezte tekintetét, vonásai elkomolyodtak, keze elkezdett reszketni, majd hirtelenül felbontotta az első levelet s azt mohón elolvasta.

Az orosz ezalatt önmegelégedetten mosolygott maga elé. Az utitársa pedig még a másik két levelet is elolvasta s mikor befejezte, szó nélkül visszaadta a tulajdonosának.

— Nos? Mit szól hozzá? — kérdezte az orosz.

Az osztrák nem felelt, hanem a mellényzsebébe nyult s egy kis csomagot vett elő. Vagy tiz szakasztott olyan boriték volt, lila, nagyalaku, mint az orosz levelei.

— Hát ez micsoda? — hebegte az orosz tágra nyilt szemekkel, majdnem ijedten.

— Egy véletlen, — felelte a másik és cigarettára gyujtott. — Bizonyára ön is a Hotel Ritzben lakott, ugyebár?

— Nem, csak ott étkeztem nap-nap után.

— Lássa, én is ott ismerkedtem meg Manon Chandet-tel!

A NAGYMAMA

Gyermekkorukban együtt játszottak, diákkorukban együtt jártak iskolába, később együtt látogatták az egyetemet s egy ezrednél szolgáltak mint egyéves önkéntesek, majd mindketten együtt beléptek egy minisztériumba s együtt béreltek lakást a fővárosban.

S még sem hasonlitottak egymáshoz semmit sem. Az egyik középtermetü és barna, a másik nyulánk, szőke fiu volt; amaz szerény anyagi viszonyok közt élt s ha jó családból is származott, egyetlen rokona sem volt se miniszter, se főpap; emez viszont szép jövedelemnek örvendezett s atyafiságban volt az összes magyarországbeli mágnáscsaládokkal; az egyik azért vállalt hivatalt, mert rászorult a kenyérkeresetre, a másik, hogy jogcime legyen a semmittevéshez.

Hogy Szentszévery János gróf dr. Tóthidy Ferenccel még akkor is fenntartotta a gyermekkori barátságot, mikor már ismerte az életét és tudta, hogy a vele egy társadalmi osztályba tartozók miként vélekednek azokról, akik nem születtek az ő világukban, abban találja magyarázatát, hogy sem az egyik, sem a másik barátjának soha terhére nem esett s azzal nem tö-

rődött, hogy a másik mit csinál és hová jár.

Mig Szentszévery gróf a Nemzeti Kaszinónak s a Parkklubnak volt tagja s az évad alatt sürün eljárt a legelőkelőbb társaságba, addig Tóthidy Ferenc inkább visszavonultan élt s csak néha-néha töltötte estéit ismerős családoknál vagy az X . . . asztaltársaságban, ahol szellemes és jóizü férfiakkal kellemesen elszórakozott.

Szentszévery grófra éppenséggel nem illet rá a »világfi« elnevezés; félénk, szótlan, ábrándos természetü volt, ha kártyázott, rendesen vesztett, s keservesen panaszkodott, ha bálba kellett mennie. Viszont Tóthidy Ferenc minden körülmény közt feltalálta magát s a jót és a rosszat is bizonyos életbölcsességgel fogadta. Ez a tulajdonsága volt talán a főoka János gróf őszinte ragaszkodásának, aki barátjának szellemi felsőbbségét föltétlenül elismerte s igen gyakran tanácsért fordult hozzá.

Tóthidynak egy idő óta feltünt, hogy barátja rendkivül szórakozott, a rendesnél még kedvetlenebb s ha azt gondolta, hogy nem veszi észre senki sem, nagyokat sóhajtozott. Ezekkel a tünetekkel egyidejüleg nap-nap után, hol postán, hol hordár utján levél érkezett a kis gróf címére, akinek az első kérdése, mikor a hivatalból hazajött, az volt:

— Nincs levél az én számomra?

Mikor aztán a közös inasuk igent mondott, a gróf arcába fájdalmas vonás mutatkozott, mire sopánkodva azt mondta:

— Tudtam . . .

Tóthidy elvből nem kutatta barátja lelki állapotának okát, mert tudta, hogy Jancsi előbbutóbb ugyis elmondja neki az egész dolgot.

Tóthidy nem tévedett.

Mikor ismét egyszer együtt hazaértek a hivatalból s már megint ott feküdt a bizonyos levél János gróf iróasztalán, ez kétségbeesett arccal állitott be barátjának szobájába, erőtlenül dült le Ferenc kerevetére s igy szólt:

— Édes Ferim, ezt már nem birom ki. Attól félek, hogy még a bolondok házába kerülök. Kérlek, segits rajtam, mert már igazán nem tudom, hogy mit csináljak.

— Nagyon szivesen! Mit parancsolsz? — felelt Tóthidy, aki ugy tett, mintha nagyon meg volna lepetve.

— Hát kérlek, olvasd el ezt! — mondta a gróf s átnyujtotta barátjának az ominozus levelet, amely igy hangzott:

Kedves Szentszévery!

Látom, hogy még most sem viseltetik irántam azzal a bizalommal, amely ilyen kényes természetü dolgok sikeréhez föltétlenül szükséges. Hiába akarja azt a látszatot kelteni, mintha nem érdeklődnék H. iránt! Én belátok a maga szive mélyébe s tudom, hogy csak szerénységből beszél igy! Szegény gyermek! Ugye, nem veszi rossz néven a vén nénjétől, ha gyermeknek szólitja? De nem tehetek máskép! Nem is sejti, hogy mennyire sajnálom magát s hogy mennyire fáj nekem, ha elképzelem, hogy milyen emberfölötti küzdelmeken esik keresztül!

Tehát térjen magához s látogasson meg, akkor majd megvitatunk mindent. De siessen, mert holnapután elutazunk. Szerető nénje. Tini.

— Kérlek, hát mit szólsz ehhez? — kérdezte János gróf, mikor barátja elolvasta a levelet.

Tóthidy elnevette magát.

— Mit szóljak, édes öregem? Hisz fogalmam sincs, hogy ki az a Tini nénéd vagy az a H., aki iránt érdeklődöl s még sem érdeklődöl!

— Látod, ebben igazad van. Majd rövidesen foglak tájékoztatni az egészről. Hol kezdjem csak? Olyan komplikált ez, hogy azt sem tudom, hol a fejem. De majd megpróbálom. Ez a Tini néni nem is a néném, hanem csak ugy tesz, mintha az volna. Özvegy gróf Semrónénak hivják. Az a H. pedig Hedvig báróné, az unokája, Almády báró leánya.

— Csinos? — vágott közbe Tóthidy.

— Nagyon, azaz, akinek tetszik, — felelt Szentszévery és elpirult.

— Neked tetszik?

— Igenis, nem is. De igazán szép leány!

— Szerelmes vagy belé?

— Szó sincs róla!

— Hát akkor micsoda emberfölötti küzdelmeken esel te keresztül?

— De hisz az nem is igaz!

— Tini néni pedig azt irja . . .

— Hazudik! Pardon azt akartam mondani, téved. Ő tudniillik azt képzeli, hogy őrült szerelmes vagyok az unokájába s hogy csak nem merek nyilatkozni.

— Ah, most már sejtem a dolgot! És mire alapitja Tini néni ezt a föltevést?

— Kérlek, magam sem tudom, hogy honnan veszi!

— Talán nagyon udvaroltál a leánynak?

— Nem.

— De mégis csak kell valami alapjának lenni ennek a dolognak?

— Nyilvánvaló tévedés minden. Emlékszel arra, mikor novemberben elutaztam három napra Horkára, vadászatra Sitvay grófékhoz?

— Emlékszem.

— No látod, — ott kezdődött a dolog.

— Tehát mégis kezdődött valami?

— Igen, a tévedések hosszu láncolata. Csupa házaspár volt ott, többek közt Almádyék is. A leány is ott volt s igy persze nekem, mint egyetlen fiatalembernek, kellett a leánnyal foglalkozni. A hajtóvadászaton egymás mellett álltunk, az ebédeknél egymás mellett ültünk. Az utolsó napon Sitvay, vacsora alatt, éltette a jelenlevő párokat s mindenki ránk nézett és nevetett. Aztán elutaztam.

— Ez az egész?

— Igen, ez az egész. Mikor aztán visszaérkeztem Budapestre, már több ember gratulált nekem, az első levél Semróné grófnétól érkezett, akit addig soha életemben nem is láttam! Fölszólitott engem, látogassam meg az Angol Királynéban. Fogalmam sem volt, hogy mit akar tőlem? Mikor beléptem a szobájába, összevissza csókolt, majd leültetett melléje s keze-

met megfogva, biztatott, hogy valljak be mindent. Azt sem tudtam miről van szó. A végén kiderült, hogy Almádyék azt hiszik, hogy őrült szerelmes vagyok a leányukba, de nem merek nyilatkozni. Nem különös ez?

— De igen. És te persze megmondtad, hogy ebből egy szó sem igaz s hogy az egész tévedés . . .

— Ezt nem tettem — —

— Nem? Hát aztán mit mondtál?

— Tulajdonképpen semmit. Annyira meg voltam lepve, hogy egy okos gondolatom sem támadt. Azt mondtam, hogy majd gondolkozom a dologról, hogy milyen jól esik az öreg grófné szivessége, — szóval semmi különöset nem mondtam s csak arra törekedtem, hogy mielőbb elbucsuzhassam a nagymamától. Azóta nap-nap után firkál nekem a grófné; egyik levele olyan, mint a másik. Mit csináljak az Istenért?

— Mit? Hisz az roppant egyszerü! Ha csakugyan tisztában vagy magaddal, hogy sem nem vagy szerelmes abba a leányba, sem el nem akarod venni — —

— Ugy van!

— No hát! Akkor ezt egyszerüen meg kell irnod az öreg grófnénak s azt kell neki mondani, hogy hagyjon békében!

— Azt nem merem tenni!

— Miért nem?

— Kérlek, az öreg grófné megérttette velem, hogy a leány is nagyon szerelmes belém s állitólag azt mondta a szüleinek, hogy ha nem en-

gednék hozzám menni, akkor öngyilkos lesz.

Tóthidy Ferenc hangosan felkacagott, majd azt mondta:

— Barátom, téged nyilván meg akarnak fogni! Az egész biztos! Mondd csak: észrevetted magad is, hogy a leány csakugyan szerelmes beléd?

— Nem, sőt ellenkezőleg! Mikor csupa unalomból s hogy mégis mondjak valamit, egy pár banális frázist mondtam neki, elnevette magát s azt felelte: Ugyan, hagyja abba!

— Ez elég világos. Mint mondtam, szent meggyőződésem, hogy meg akarnak fogni ezek a jó emberek. Ugy tudom, nem valami vagyonosak ezek az Almádyék?

— Persze, hogy nem. Tele vannak adósággal.

— No látod? Elhiszem, hogy rájuk férne egy gazdag vő!

— Komolyan hiszed?

— Komolyan. Most ülj le azonnal s ird meg a grófnénak az igazi tényállást. Legjobb volna különben, ha összepakkolnál s elutaznál.

Szentszévery határozatlanul nézett barátjára, majd ezt mondta:

— Gondolod? Hová utazzam most?

— Akárhová. Hisz ez a kérdés nem játszik nálad szerepet! Menj Kairóba, vagy a Rivierára!

— Ez nem is rossz idea, — felelte Szentszévery s arca lassacskán kiderült. Aztán hozzátette: — Csak az a levél! Képtelen vagyok az ilyen dolgok megirására. Nem volnál szives nekem egy jó feleletet diktálni?

— A legnagyobb örömmel!

Szentszévery az iróasztalhoz ült, Tóthidy pedig következőképp mondta be neki a levelet:

— Kedves Tini néni! vagy jobb lesz: Mélyen tisztelt grófné! Engedje meg, hogy mindenekelőtt hálás köszönetet mondjak az iránt am oly önzetlenül — —

— Kérlek, ez nagyon is gunyos! — skrupulizált Szentszévery.

— Csak ird meg, jó lesz ez igy. Tehát: — oly önzetlenül tanusitott érdeklődéseért. Gondolkoztam bölcs tanácsairól s alaposan megvizsgáltam lelki állapotomat. Arra a meggyőződésre jutottam, hogy H. bárónő iránt nem érzek többet, mint a legőszintébb tiszteletet s nagyrabecsülést. Ilyen alapon meggondolatlanság volna részemről, ha bármilyen lépést tennék, amely ujabb félreértésekre adhatna okot s igy grófné, kegyes lesz nekem megbocsátani, ha nem teszem tiszteletemet a szállóban. Egészségem kissé meg lévén támadva, holnap magam is elutazom s délvidékre megyek. Sok jóságáért hálás köszönetemet ismételve, maradtam kezeit csókolva igaz tisztelője . . .

— Nagyszerü! — kiáltotta Szentszévery, a levelet befejezve és aláirva. Majd ismét habozott: — Azt hiszed, hogy igazán elküldjük ezt a levelet?

— Kérlek, nekem elvégre semmi közöm az egész dologhoz. Csinálj, amit akarsz, — felelt Tóthidy kissé türelmetlenül.

— Jól teszed, csak szidjál, — hagyta rá Szent-

szévery, aztán gyorsan felugrott, becsöngette az inast, odaadta neki a levelet s elküldte vele a postára.

— Most azonban igazán el kell utaznod! — mondta Tóthidy, megelégedve Szentszévery határozott föllépésével.

— Nem bánom, — felelte a kis gróf. — Majd elmegyek Montekarlóba, az lesz a legjobb. Legalább kijutok ebből a fullasztó levegőből!

Ugy is történt. Szentszévery hat heti szabadságot kért a miniszterétől s el is utazott, miután még egy pár bucsulátogatást tett főuri házaknál, ahová már előzetesen meghivásokat fogadott el.

Tóthidy nagyokat nevetett magában, mikor Szentszévery elutazása után előbb hordár hozott levelet az Angol Királynéból, majd másnap egyidőben egy közönséges, egy ajánlott s egy expresz-levél érkezett a postával. A legnagyobb nyugalommal ráirta a levelekre, hogy »ismeretlen helyre távozott« s visszaadta őket a levélhordónak.

Szentszévery gróf elutazása óta három hét telt el. Tóthidy pedig minden héten kapott egy képes levelezőlapot barátjától, amelyeknek tartalma nem igen változott.

Az elsőn ez állt:

— Szerencsésen megérkeztem. Lelki állapotom még most is nyomott. Azért nagyon köszönöm jótanácsodat. Legközelebb többet. Jancsi.

A másodikon:

— Unom magamat. Játszom, de folyton vesz-

tek. Elképzelheted, hogy lelki állapotom nem igen javult. Üdvözlöm a kollégákat. Legközelebb többet. Jancsi.

A harmadikon pedig ez:

— Egyszer nyertem, de többnyire nincs szerencsém. Lelki állapotom valamivel kedvezőbb. Leveleket hál' Istennek nem kapok. Legközelebb többet. Jancsi.

A negyedik hét végén éjjeli három órakor felverték Tóthidyt legédesebb álmaiból. Az inas, aki alig birta szemét nyitva tartani, sürgönyt nyujtott át ijedt gazdájának.

Tóthidy gyertyafény mellett a következőket olvasta:

hottidji unrak buda petsh hongrie
al madiek it vanak hedvig engem hotelban
meoelelt papa belepet latot mindent voenek
nevezet kerek sürgoenji tanacsot jancsi.

Tóthidy a párnája alá tette a táviratot, fal felé fordult s tovább aludt.

Másnap a délutáni órákban, Szentszévery gróf ezt a választ kapta Budapestről:

comte szentszevery monte carlo
eljegyzesed hez szivboel gratulal oelel feri.

A VADÁSZLAK

— Szerencsés jónapot, főbiró ur, hogy szolgál az egészség?

Ezekkel a szavakkal köszöntött be egy szép márciusi napon Steinitz Bernát doktor Belleghy Tibor főszolgabiró hivatalába s be sem várva az engedélyt, leült és rágyujtott egy már legalább is tizszer kialudt portoriko legvégső végére.

— Adjon Isten, doktor ur, — felelte Belleghy, fel sem nézve az iróasztaláról. — Mi ujság?

— Megszöktette valaki a vadászkutyámat.

— Örüljön, hogy nem a feleségét!

— Azt már nem szökteti meg senki sem. Tudtam különben, hogy ezt a viccet fogja csinálni!

Az öreg doktor ravaszan mosolygott s nagyokat szitt a szivarján. Majd telepöfékelve füsttel a szobát, igy szólt:

— Tudok még egy ujságot s mernék fogadni, hogy erre nem fog viccet mondani a főbiró ur!

— Halljuk! — felelt Belleghy, aki még most sem hagyta abba a munkát.

— Rögtön. De előbb még valamit: Fogadni mernék, hogy nem tudja, hogy hivják a háziurát!

— Talán bizony ez is vicc akar lenni?

— Nem, komolyan fogadok.

— Én meg nem fogadok.

— Hát jól van. Ugye, főbiró ur azt hiszi, hogy Névery Károly grófˇ, belső titkos tanácsos, a főrendiház örökös tagja, stb. — a maga háziura?

— Persze, hogy azt hiszem, — felelte Belleghy, aki végre feltekintett s bizalmatlanul nézett az öreg Steinitz bácsi szemébe. — Maga épp oly jól tudja, mint én, vagy akárki más, hogy a kegyelmes ur vadászlakjában béreltem lakást, két évvel ezelőtt s hogy igen jól érzem magamat benne.

— Látja, hogy nem tudja, ki a háziura — jelentette ki Steinitz doktor nagy nyugalommal. — A főbiró ur nem lakik Névery gróf házában.

— Hát aztán kinek a házában lakom, az Isten világáért? — pattant fel Belleghy, aki már megunta Steinitz titkolódzását.

— Rózsadombi Rozenberg Leó báró ő méltóságának, a Rozenberg, Strasser és Frankl fakereskedő-cég főnökének a házában.

— A kegyelmes ur csak nem — —

— De igen. Eladta az uradalmát, a kastélyát s még a vadászlakot is Rozenberg bárónak.

— Mikor?

— Tegnap este irták alá az adás-vevési szerződést.

— Honnét tudja?

— Honnét fogom én azt tudni? Csak kell tudnom, ha magam hoztam a vevőt, aki nekem különben rokonom — —

— Lehetetlen! S nekem nem szólt semmit!

— Csak nem fogom elmesélni az egész világnak? Főbiró urnak van a hivatalos titka, nekem van az üzleti titkom. Most nem bánom, ha akár ki is dobolják a főtéren — — nekem megvan a provizióm, a grófnak megvan a pénze s a Rozenbergnek meg van egy uradalma. Mindenki meg van elégedve.

— Én nem, az már bizonyos! — szólt Belleghy. — Hisz ez csapás rám nézve, a járásomra nézve, az egész vármegyére nézve! Olyan nagy ur, mint amilyen Névery gróf volt, nem lesz többé!

Az orvos elégedetten mosolygott s ujból rágyujtott kialudt szivarjára.

— Micsoda csapás ez a vármegyére nézve? — mondta nyugodtan. — Igaz, hogy a kegyelmes egy nagyon kedves, szeretetreméltó arisztokrata volt, de ebből mi haszna volt a vármegyének, vagy a járásnak? Pénze nem volt neki és most elment innét lakni, helyébe pedig jön egy ember, akinek pénze van. Ez majd fog gyárakat épiteni, fog nagy házat vinni s fog óriási ebédeket adni. Ez csak nem csapás?

A főszolgabiró vállat vont, föltette a kalapját s elbucsuzva Steinitz doktortól, átment az utcán a vadászlakba, ahol a feleségének elmesélte a legujabb hirt.

— A lakást sajnálnám leginkább, — mondta befejezésül s szeretetteljes tekintetet vetett a szép, három ablakos ebédlőbe. — Attól félek, hogy az uj háziur kitesz bennünket!

— De miért? — kérdezte az assony, aki en-

nek a szükségét nem tudta belátni sehogy sem.

— Miért? Azért, mert egy Rozenberg báró nem lehet meg főerdész nélkül s annak majd kell ez a lakás!

— Akkor talán bizony el is csukják előlünk a parkot! — tette hozzá Belleghyné szomoruan. — Szegény gyermekeink, hol fognak majd sétálni?

Eszébe jutottak a gyönyörü nyári napok, amelyeket Illivel és Mancival a szép fenyőséták kellemes árnyékában töltött.

Mikor Belleghy ismét visszament a hivatalába, a felesége rögtön leült s közölte a dolgot Zalában lakó szüleivel, Pesten hivataloskodó fivérével, valamint Bernben diplomata férjnél levő nővérével. Legalább volt mit irnia, rendesen ugy sem tudott egyébről referálni, mint hogy a gyermekek s a csibék jól vannak s hogy a kocsis ismét leitta magát.

Két hétre rá ismeretlen, ijesztő hangok csábitották ki az utcára X. mezőváros békés lakóit. Ugy hallatszott, mintha elefánt fujná ki az orrát, vagy pedig mintha oroszlánok vivnának élethalálharcot a város közepén. Mikor a kiváncsiak kidugták az orrukat az ablakon, nem láttak semmit, csak sürü porfelhő huzódott végig az utcán, ugy hogy a szemben levő házakat sem lehetett látni s valami furcsa szag árasztotta el a levegőt. Kétszer-háromszor jártak igy az emberek, mig a végén lesbeálltak a kapu elé s megismerkedtek a modern közlekedési eszköznek egy kiváló példányával, hatalmas, pirosra mázolt auto-

mobil alakjában. Ez pedig Rozenberg báróé volt, aki egész családjával hosszabb tartózkodásra érkezett a kastélyba.

A szegény Belleghy-gyermekek már csak az ablakból néztek le eddigi sétáik szinhelyére s irigyléssel pillantották meg a Rozenberg-ivadékokat, akik most elfoglalták az ő helyüket.

Egy szép napon a pirosra mázolt szörnyeteg megállt a főszolgabiró hivatala előtt s harminc és negyven év közt levő elegáns ur szállt ki belőle.

Rozenberg Leó báró volt, aki hivatalos ügyben jött Belleghyhez és ez alkalommal szóba is hozta a lakás kérdését.

— Tudja, tisztelt főbiró ur, én nem akarok változtatni a régi állapotokon. Minél kevésbbé fogják észrevenni, hogy az uradalom most másé, annál jobban fog ez megfelelni intencióimnak. Szeretném, ha azt mondanák az emberek: ez a Rozenberg báró épp olyan, mint Névery gróf. Megjegyzem, hogy Károly gróf régi, intim barátom. Főbiró ur nyugodtan maradhat abban a vadászlaknak csufolt kis viskóban s csak arra kérem, ne követelje, hogy ujat épitsek az ön számára. Ugyis rengeteg kiadásom lesz, mig mindent lakható állapotba fogok hozathatni abban az ugynevezett kastélyban. A főerdészem részére pedig, akit Schwarzenberg hercegtől vettem át, egy uj, emeletes házat fogok épittetni a park tulsó oldalán. És még valamit, tisztelt főbiró ur: Hallom, hogy a gyermekei azelőtt a parknak csufolt kertemben sétáltak.

Mondják, hogy igen helyesek a gyermekei s körülbelül egy korban vannak az én petéimmel. Semmi kifogásom, hogy gyermekei ezentul is használják a kertet, ahol az enyémekkel játszhatnak. Egyáltalában remélem, hogy össze fogunk férni!

Belleghynek ugyan nem tetszett uj háziurának kissé leereszkedő modora, amely éppen ő vele szemben talán nem volt egészen helyénvaló, de a felesége csakhamar megnyugtatta:

— Sohse törődj te ezekkel a dolgokkal — mondta. — Milyen jó lesz a gyermekeknek, ha ismét futkoshatnak a parkban!

Belleghy belátta, hogy Sárikának igaza van s nem szólt semmit. Másnap az ebédnél Sárika igy kezdte:

— Igazán, egész helyesek a Rozenberg-gyermekek. Ma együtt játszottak a mieinkkel. Négyen vannak, két fiu és két leány. Minden gyermek mellett külön van valaki. Taszilo, a legidősebb fiu mellett van egy preceptor, állitólag valami jó Radóczy; a nyolc éves Marianne egy angol kisasszonyra, a kisebbik leány: Dorottya, francia bonnera s az egy éves Ferencz Ferdinánd ismét egy angol dadára van bizva. Nem hallatlan?

— Nem.

A következő napon Sárika igy referált:

— Képzeld csak, Tibor, ma a bárónéval ismerkedtem meg. Kedves, müvelt asszony. Kár, hogy kissé blazirt. Mindjárt letegezett — ugy meg voltam lepetve! Erre csak nem magázhattam?

— Nem.

— Nagyon megdicsérte a mi gyermekeinket s ma délutánra meghivta őket uzsonnára. Remélem, nincs kifogásod ellene, hogy elfogadtam?

— Nincsen.

Mikor Belleghy harmadnapra belépett a gyermekszobába, a felesége éppen porolta a Manci nadrágját, mig Illike a sarokban állt s fülsikitóan kiabált.

— Hát itt mi történik? — kérdezte a családapa meglepetve.

— Annak — a Ro—Rozenberg Mariannenak — va—van — há—három gyönyörü — be—beszélő babája — s — nekem — csak ez a rongyos Petike . . . — hippegett a kis leány.

— Majd veszek neked ujat, — nyugtatta meg Belleghy a kis Illikét, aztán fiára mutatva, azt kérdezte a feleségétől:

— Hát ennek mi a baja?

— Manci nagyon rossz fiu! — felelte az asszony kikelve magából. — Lábbal tiporta a kereskedését, mert a Rozenberg-fiuknak magától szaladó vasutjuk és szinházuk van.

Belleghy nem szólt semmit, hanem fogta a kalapját s elmenekült a hivatalába.

A következő héten Belleghyék hivták meg a Rozenberg-gyermekeket uzsonnára. Ezek meg is érkeztek a nevelő-személyzettel együtt. Félénken tekintettek körül a vadászlakban.

— Jé, ezeknek csak egy gyermekszobájuk van! — szólt a kis Marianne Taszilóhoz.

— Nálunk négy gyermekszoba van! — jelentette ki a fiu s leste, hogy ez milyen hatással lesz a kis Illikére.

Uzsonna alatt, Belleghyné legnagyobb kétségbeesésére, sem a Rozenberg-gyermekek, sem a kisasszonyok nem ettek a jó kalácsból s még a kávét is otthagyták. Csak a preceptor evett jóizüen mindenből.

Mikor felkeltek az asztaltól, Rozenberg Dorottya bárókisasszony kijelentette, hogy ő bizony hazamegy, mert itt nincsen szép játék, mire Manci felpofozta s Illike, felbátoritva testvérkéjének példája által, megcibálta a kis Ferenc Ferdinánd kurta haját.

Csak nagynehezen állott helyre a rend a gyermekszobában s a mulatságnak véget vetett az első számu angol misz, aki felpakolta az egész társaságot és savanyu arccal kivonult.

Nem volt többé gyermekuzsonna s a parkban is külön-külön játszottak a gyermekek.

Rozenberg báró időközben megtudta, hogy Belleghy Borossnyay gróf miniszternek elsőfoku unokatestvére, amire a bárónéval együtt elment a vadászlakba vizitbe s többek közt azt mondta:

— Kedves főbiró ur, ne vegye tőlem rossz néven, ha pótlólag felajánlom önnek a tetut.

Belleghy mosolygott s kezet fogott Rozenberggel.

Be sem várva, hogy Belleghyék visszaadják a látogatást, Rozenberg báróné automobilján elküldte inasát egy levéllel Belleghynéhez, amelyben másnapra meghivta őket vacsorára, amit

az utóbbi — férjének utólagos jóváhagyása reményében, — el is fogadott.

A vacsorára rajtuk kivül senki sem volt hivatalos, de azért olyan traktában volt részük, mintha legalább is — keresztelőről lett volna szó. A komornyikon s a vadászon kivül még két inas töltögette a pezsgőt.

Belleghyék mindazáltal nem találták valami nagyon vidámnak az estét, mert a báróék olyanféle megjegyzéseket tettek, mint:

— Szegényes, rongyos kis fészek ez a városnak csufolt X. . .; a szomszédság sem ér semmit. Csupa tönkrement, éhező gentry! — Vagy:

— Nem hiába beszélt le minket erről a vételről Rudi gróf; hisz ismered Rudit, nem?

Majd a gyermekek kerülvén szóba, Rozenberg báróné savanyu arccal azt mondta:

— Hiába, az ember nem bizhatja magyar nevelőnőkre a gyermekeit; olyan müveletlenek, a gyermekek egészen elparasztosodnak . . .

Mikor Belleghyék hazaértek, az asszony majdnem sirt, a főbiró pedig eldobta a vastag bokkot, amelyet Rozenberg még az elbucsuzáskor erőszakolt rá, és a saját cigarettájára gyujtott. Nyomta valami a gyomrát.

Másnap Belleghyné már arról beszélt, hogy akárhogyan, de mégis csak viszont meg kell hivniuk Rozenbergéket.

Belleghy nem felelt semmit, hanem fogta a kalapját, s a hivatalba ment. Alighogy helyet foglalt az iróasztala előtt, benyitott Steinitz doktor:

— No hallom, főuri vacsorán volt az este! Hogy mulatott?

— Sehogysem, — felelte a főbiró; — át fogom magamat helyeztetni, itt nem maradok!

Az orvos nagyot nézett:

— Csak nem történt valami baj, főbiró ur? — kérdezte.

— Nem történt, de ha itt maradok, nem állok jót semmiért sem!

Aztán elmondta véleményét Rozenbergékről s elpanaszolta azon való kétségbeesését, hogy őket viszont meg kell hivnia.

Steinitz nagyokat nevetett, majd azt mondta:

— Maga egy okos ember, főbiró ur, a Rozenberg pedig egy pöffeszkedő fráter. Vissza akarja neki adni a kölcsönt?

— De milyen szivesen!

— Helyes! De figyelmeztetem, hogy ki teszi a lakásából!

— Nem bánom!

— Akkor jól van. Adok magának egy tanácsot: Hivja meg revánsba a báróékat s invitálja hozzá a következő embereket: Fényes Ábrahám patikust és feleségét, Bisztritzer Ignác füszerkereskedőt és feleségét, a rabbit és dr. Steinitz Bernátot!

— Megbolondult, kérem?

— Nem. Kivánom magának, hogy még száz esztendeig ilyen tiszta feje legyen, mint nekem ebben a pillanatban.

Belleghy önkéntelenül elnevette magát, s mikor otthon megtudta, hogy a Rozenberg-féle

kertész elverte a kis fiát, mert a parkban virágot szakitott, elhatározta, hogy megfogadja Steinitz bácsi tanácsát.

Belleghyné erről mitsem akart tudni, de a végén mégis minden ugy történt, ahogy a ravasz doktor mondta. A vendégek már mind ott voltak a vadászlakban, csak még a báróék hiányoztak. Végre megérkezett az automobil, s beléptek Rozenbergék, a báróné pompás párisi toalettben. Mikor megpillantotta a vendégeket, majd elájult.

De most történt valami, amire Belleghyék ugyancsak nem voltak elkészülve: Steinitz bácsi odalépett a bárónéhoz, megcsókolta s igy szólt hozzá:

— Jaj, de örülök, hogy végre látlak, édes hugom! Hát a kedves mama, az én édes kis testvérem, Szidónia mit csinál?

— Köszönöm, jól van, — hebegte halálsápadtan a báróné.

— Adjon neki az Uristen hosszu életet és boldogságot! — felelte Steinitz bácsi, aztán diadalmasan tekintett a háziurékra.

Néhány napra rá Rozenberg báró levélileg felmondta Belleghynek a vadászlakot s nemsokára rá az egész Rozenberg-család elutazott Pörtschachba.

SZILVÁNUSZ BARLANGJA

Kilenc óra lehetett, mikor az olasz festő kifogástalan angol hegyi-öltönyben lement a szobájából s a portás mellett elhaladva, kilépett a szállóból. Megállt s nézte a hegyeket. Közelnek látszottak s mindegyiküknek felhősapkája volt. Szokatlanul erősen tüzött a nap s a bejáratban lógó barométer mutatója előttevaló este óta lényegesen visszament.

A festő, akit ezek a kedvezőtlen tapasztalatok láthatóan lehangoltak, sarkon fordult s lassu lépéssel a tearoom-ba ment, hogy megrendelje reggelijét. Simára fésült haján végigfuttatta ápolt kezét és megkérdezte a portástól, látta-e már Melikov asszonyt?

— Már régen a tearoom-ban van, — felelte az örökké szolgálatkész portás nyájas mosollyal, mire a festő, megtiszteresve menetsebességét, folytatta utját a hotel ama helyisége felé, amelyben Melikovné reggelizett.

Ez a nem egészen fiatal, de még mindig szép és kivánatos orosz nő, akivel, mint gondolta, a sors hozta össze ebben a tiroli szállóban, oly varázserővel hatott rá, hogy még a neve említése is kihozta a külső s semmit sem olasz

flegmából, amelyet néhány évi londoni tartózkodása alatt az angolszászoktól elsajátitott. De még más hatással is volt rá Melikovné, amennyiben a vele való ismeretsége óta ugy érezte, hogy soha többé jó képet nem fog festeni. Ő tudniillik tájképfestő volt, de mióta ezt az asszonyt ismerte, kizáróan csak őt igyekezett lefesteni, természet és emlékezet után, de ez sehogysem sikerült neki. Mert az arcképfestésre, hiába, nem volt tehetsége, a tájak pedig már nem érdekelték többé.

Mindennap együtt tettek kisebb-nagyobb sétákat, kirándulásokat, amelyekről néha csak este tértek haza. Utközben nevettek, bolondoztak, Pietro a müvészetről tartott előadásokat s az asszony zord hazájáról beszélt. De még egyébről is volt szó köztük. Szerelemről. Pietró ugyanis, mikor megérkezettnek vélte a pillanatot, bevallotta érzelmeit Melikovnénak s félre nem érthető célzásokat tett arra, hogy a legnagyobb örömmel áldozná föl nőtlen állapotát ezért, hogy az orosz özvegynek örök hüséget esküdhessen. De az asszony, anélkül, hogy visszautasitotta volna Pietro udvarlását, nem nyilatkozott. Mosolyogva, szótlanul hallgatta ilyenkor a festőt, közben-közben rámeresztve nagy barna szemét. Mintha várt volna valamit, amitől függővé akarta volna tenni elhatározását.

Mikor a festő belépett a tearoom-ba, csakugyan már ott ült az orosz nő. Pietro hozzásietett s kezet csókolt neki, aztán helyet foglalt az asztalánál.

— Mi a mai program? — kérdezte Melikovné kis idő mulva.

— Az idő, sajnos, bizonytalan, — felelte Pietro. — Ma ismét csak azt ajánlhatom, hogy kisebb sétát tegyünk, amelyről még villásreggeli előtt visszatérhetünk.

— Én is azt hiszem, — hagyta rá az asszony. — Különben is kissé fáradt vagyok a tegnapi hétórai gyaloglás után s aztán . . .

— Aztán?

— Semmi. Majd séta közben elmondom magának. Hová menjünk tehát?

— Talán a costalargesi tóhoz?

— Már megint? Hisz ott már háromszor is voltunk.

— Az igaz.

— Tudja mit, Pietro? Menjünk Szilvánusz barlangjához. Hátha végre megtaláljuk az utat!

A festő rövidesen nevetett.

— Nem bánom, — mondta — de azt az utat nem lehet megtalálni. Mivelhogy egyszerűen nincs olyan ut.

— De bizonyosan megvan. Különben csak nem állna ott bent a maga piros könyvecskéjében? Hisz mindenben igen megbizható utmutatónak bizonyult. Adja csak ide azt a könyvet!

Pietro engedelmeskedett s Melikovné, rövid keresgélés után, ráakadt a leirásra. Hangosan, figyelmesen elolvasta, aztán visszaadta a könyvet a festőnek.

— Ezek szerint meg kell, hogy találjuk — mondta az asszony. — Mindig a vörös jelzést

kell követni, aztán az első uton jobbra fordulunk, egészen a hegy aljáig, innét pedig, a sziklák mentén haladva, meg kell találnunk az ominózus grottát.

— Megpróbálhatjuk, talán sikerül, — felelte a festő meggyőződés nélkül, majd hozzátette: — Nem hiába Szilvánusz istennek szentelték a pogányok ezt a barlangot! Bosszantani, vekszálni szerette az embereket. Most is bizonyára azért boszulja meg magát az emberiségen, hogy elfordult tőle.

— Igen, igen! Azért voltak más tulajdonságai is annak az istennek . . . — jegyezte meg Melikovné, látszólag minden hátsó gondolat nélkül, aztán cigarettára gyujtott s nézte, amint a festő a teáját szürcsölte.

Mikor aztán Pietro is befejezte a reggelijét, utnak indultak Szilvánusz barlangját fölkutatni. Ismeretségük óta már ötödször.

A festő, mint rendesen, előre ment, mivel az asszony igy akarta.

— Szeretem nézni a maga széles vállát, — szokta mondani Melikovné. — Sokkal biztosabban járok igy, ha a sziklákban mászkálunk, mert ugy emelgetem a szoknyámat, ahogy jól esik.

Nagyon meleg volt s a hegycsucsokat mindjobban elboritották a felhők. Az asszony s a festő szótlanul haladtak a meredek hegyi uton, figyelemmel keresve a piros jelzéseket. Végre fölértek az első uthoz jobbra, amely — az utmutató szerint — egyenesen Szilvánusz barlangjához vitt. Eddig is mindig ezt az utat kö-

vették, de a barlangot nem találták meg soha.

Már jó ideig haladtak s egyikük sem merte félbeszakitani a természet hatalmas csöndjét, mig végre a festő, hogy szóljon valamit, hátrafordult:

— A teánál megigérte, hogy sétaközben elmondja nekem, amit ott nem akart elárulni, — mondta s megállt.

— Már azt gondoltam, hogy elfelejtette — felelte az asszony kissé elpirulva. — Levelet kaptam hazulról . . .

— Remélem, csak jót irtak magának, Maruja!

— Nem mondhatnám. Szegény atyám megbetegedett s ha nem is komoly a baja, az ő korában sohase lehessen tudni . . . Pedig az ut innét haza elég hosszu . . .

Melikovné minden hangsulyozás nélkül mondta ezeket, aztán elhallgatott. Pietro pedig ugy érezte, mintha hirtelenül torkon ragadta volna valaki. Türhetetlen gondolata támadt.

— Csak nem akar elutazni? . . . — hebegte magánkivül és ijedten. Mintha pillanat alatt romba akart volna dülni az egész boldogsága, még mielőtt azt igazán az övének nevezhette volna.

Melikovné szeme fölcsillogott, mikor látta, hogy az, amit mondott, milyen hatással volt kisérőjére.

— Fájdalom, el kell utaznom, — felelt kis idő mulva. — Már korán reggel táviratilag megrendeltem a hálófülkémet s délután indulok . . .

— Dé . . . délután? Ez lehetetlen! Ez lehetetlen!

Pietro előtt elsötétült minden s egy sziklához kellett támaszkodnia, hogy el ne veszitse az egyensulyát.

— S velem mi lesz? Mi lesz velem...? — tette hozzá fájdalmasan.

Oly szemrehányóan nézett rá az asszonyra, hogy Melikovné ez egyszer zavarba jött, ami nem igen volt szokása.

— Istenem, hiszen én is sajnálom, hogy vége ezeknek a kellemes napoknak, gyönyörü sétáinknak, — mondta. — De csak haza kell mennem ilyen körülmények között, nem?

A festő nem szólt semmit, csak vállat vont. Botjával kegyetlenül verte a sziklát, amelyhez támaszkodott. Mintha ez lett volna az oka mindennek.

— Jövőre talán ismét idejövök, esetleg maga is s akkor ismét együtt töltünk néhány hetet, jó lesz, Pietró? — igyekezett Melikovné a festőt megvigasztalni.

— Az ilyenfélét nem lehet a sorsnál megrendelni, — felelte keserüséggel Pietro. — Talán, esetleg, hátha: mindez semmi! Vagy-vagy! Maruja! Hát még most sem hiszi, hogy szeretem? Hogy nem tudok élni, alkotni többé maga nélkül? Hogy távol magától az életem semmit, de ennyit sem ér?

— Ezt maga mind csak képzeli, — felelte Melikovné. Aztán csak ránézett, mintha a lelkében akart volna olvasni. Igaz, hogy még sohase kelt ki magából Pietro annyira mint ebben a pillanatban, még sohasem volt olyan közve-

tetlen és természetes, mint most. És mégis, még most is idegesen a nyakkendőjéhez nyult, hogy meggyőződjék róla, nem csuszott-e félre s megigazitotta a vastag, térdig érő harisnyáját, amely ráncos volt. Nem, ez az ember nem volt képes igazán mély érzésekre. Csak szalmatüz volt az egész. Igy okoskodott Melikovné.

— Képzelem? Még mindig azt hiszi, hogy képzelődöm? — mondta a festő megsértődve.

— Akkor már igazán nem tudom, hogy mit tegyek . . .

Melikovné elkomolyodott, aztán lassan előre ment. Pietro gépiesen követte. Az ut lépésről-lépésre rosszabb lett s most már szikláról-sziklára kellett lépniök.

Ekkor Melikovné egyszerre felkiáltott s Pietro látta, amint megcsuszik s az asszony alatt néhány kő és törmelék szalad le a meredek hegyoldalon. Villámgyorsan odaugrott s teljes erejével karjaiba zárta Maruját. Majdnem maga is elesett, de szerencsére két öklével biztos talajra talált.

Melikovné sápadt volt és remegett. És mégis mosolygott. Aztán szeliden, kedvesen nézett Pietro szemébe, aki még most is görcsösen tartotta karjai között.

— Maruja! — kiáltotta a festő hirtelenül s szenvedélyes vadsággal magához ölelve az asszonyt, a haját, arcát, szemét, száját összevisszacsókolta.

— Maruja! Én akarom, hogy az enyém légy! — mondta majdnem állatias hangon.

Melikovné behunyta a szemét. A szive eszeveszetten dobogott. Igen, ez volt az, amire olyan régen várt.

— Hisz tied vagyok . . . — suttogta boldogan.

Mikor később magukhoz tértek s körültekintettek, Melikovné egyszerre elkiáltotta magát:

— Ni, Pietro! A barlang . . .

Az asszony a sziklafalra mutatott. Csakugyan, ott volt. Hatalmas nyilás előtt egy rombadőlt kőkapu.

Csodálkozva, mosolyogva néztek egymásra.

Minden, ami történt, nyilvánvalóan Szilvanusz müve volt . . .

Hiába, még élnek a régi istenek.

TARTALOMJEGYZÉK:

1. A nő és a kigyó 3
2. A fekete gyöngy 12
3. Nero 19
4. Bölcsészet 29
5. A la Gainsborough 37
6. A reggel 50
7. Az élet 58
8. A lord 68
9. A lencse 75
10. A zöld selyemharisnya 83
11. A hős 95
12. Az ördög atyja 104
13. A jégcsap 110
14. A mór szoba 117
15. Kellemes utitársak 130
16. Csapdában 140
17. Danaidák ajándéka 153
18. Manon 160
19. A nagymama 166
20. A vadászlak 176
21. Szilvánusz barlangja 187

OSZK

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

OSZK
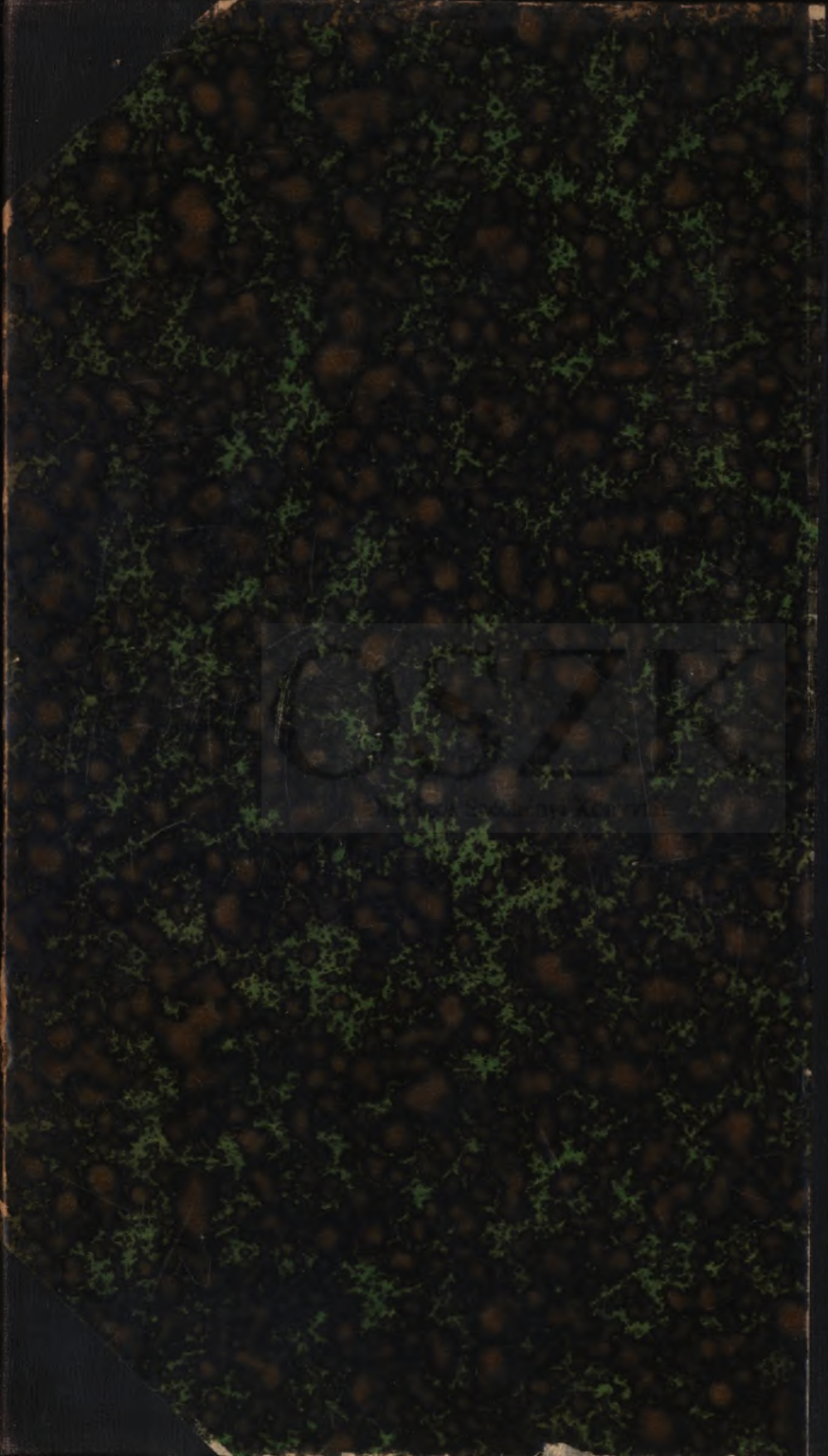
OSZK
Országos Széchényi Könyvtár